BARNBIBLIOTEKET SAGA: 9

TROJANSKA KRIGET

Forngrekiska Guda- och Hjältesagor

Berättade av Fridtjuv Berg

Originalteckningar av Louis Moe

STOCKHOLM, SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Pris: 2 Kr.

BARNBIBLIOTEKET SAGA
9.
LÄSEBOK I HEM OCH SKOLA

TROJANSKA KRIGET

FORNGREKISKA GUDA- OCH HJÄLTESAGOR

EFTER DE HOMERISKA DIKTERNA BERÄTTADE

AV

FRIDTJUV BERG

MED TECKNINGAR

AV

LOUIS MOE

SJÄTTE UPPLAGAN

Red. *SIGNE H. WRANÉR*

STOCKHOLM
SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

41:a—43:e TUSENDET

(EFTERTRYCK FÖRBJUDES.)

Stockholm 1945. Ernst Westerbergs Boktryckeri-A.-B.

HOMER

Under den tid, då grekerna voro det mest bildade folket på jorden, sjöngos bland dem många sagosånger om deras gudar och forntidshjältar. Synnerligen omtyckta voro sångerna om kämparna i det s. k. trojanska kriget. Mest beundrades de sångsamlingar, som kallades Iliaden och Odysseen och troddes vara diktade av skalden Home-

r o s. Både Iliaden och Odysseen finnas ännu i behåll. I Odysseen berättas om Odyssevs underbara äventyr efter trojanska krigets slut. Iliaden åter handlar om den tvist, som under krigets tionde år uppstod mellan överkonungen Agamemnon och den store hjälten Akillevs, samt om de händelser, som blevo en följd härav (och som omtalas i denna bok kap. 9—27). Om de föregående och de efterföljande tilldragelserna funnos sånger av andra skalder, men de ha alla gått förlorade, så att man känner ganska litet om deras innehåll.

Att de homeriska sångerna voro så omtyckta av grekerna berodde därpå, att de utgjorde en åskådlig och trogen skildring av hela deras liv: deras hem och samhällsskick, fredliga arbeten och krigiska bragder, deras seder och gudatro samt deras känslor och tankar om livet och döden.

Många lärda ha trott, att sagan om trojanska kriget varit helt och hållet uppdiktad. Men under senaste mansålder har Henrik Schliemann uppgrävt lämningar av en tretusenårig borg just på den höjd, där det gamla Ilion lär ha legat, och sedan dessa lämningar blivit noggrant undersökta, betvivlar man ej längre, att de utgöra återstoden av den praktfulla stad, som omtalas i Homeros Iliad.

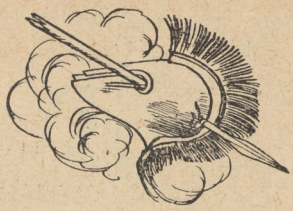

1. TROJA OCH PRIAMOS.

För länge sedan härskade över landet *Arkadien* en konung, som hette Dardanos. Arkadien omgavs av höga, skogbeväxta kalkstensberg. Innanför dem lågo dalar och slätter med sjöar och kärr. När det regnade mer än vanligt, stego sjöarna och kärren över sina bräddar. Detta hände en gång på Dardanos tid. Översvämningen var så stor, att arkadierna måste fly uppåt bergen. De hade svårt att finna uppehälle och kommo i stor nöd. Då beslöt Dardanos att utvandra med en del av sitt folk.

Han begav sig över bergsryggen ned till kusten, skaffade sig fartyg och seglade till ön *Samotrake.*

Dardanos; uttal Dardanås. — *Samotrake;* uttal Samåtrake.

Här tänkte han till en början stanna. Men när han fann, att ön inte var så fruktbar som han först trott, steg han ombord och fortsatte sin färd. Efter en tid kom han till *Hellesponten,* det stora sundet mellan Europa och Asien. Här lade han till vid mynningen av floden *Skamander.* Han steg i land med sitt folk och vandrade längs floden upp till foten av det höga, skogbeväxta berget *Ida.* Detta fann han rikt på källsprång, bäckar och frodiga betesmarker. Han tyckte, att han nu hade hittat ett gott land, där han gärna kunde bosätta sig. Han gjorde så och byggde en stad, som han gav namnet *Dardania.*

En av Dardanos efterkommande hette *Tros.* Denne härskade över hela Skamander-dalen ända ner till havet. Dardania passade då icke längre till huvudstad, och Tros skaffade sig därför en ny sådan. Han anlade den på en höjd strax invid det ställe, där floden *Simois* rinner ut i Skamander. Staden fick namnet *Troja,* och dess invånare kallades *trojaner* eller *troer.*

Tros son hette *Ilos.* Han byggde i Troja en borg med tjocka murar och höga torn. Den benämndes *Ilion.* Där uppfördes präktiga kungapalats och gudatempel. De förnämsta templen helgades åt

Dardania; uttal: Dardania. — *Tros;* uttal: Trås. — *Simois;* uttal: Simåis. — *Troer, troisk;* uttal: tråer, tråisk.

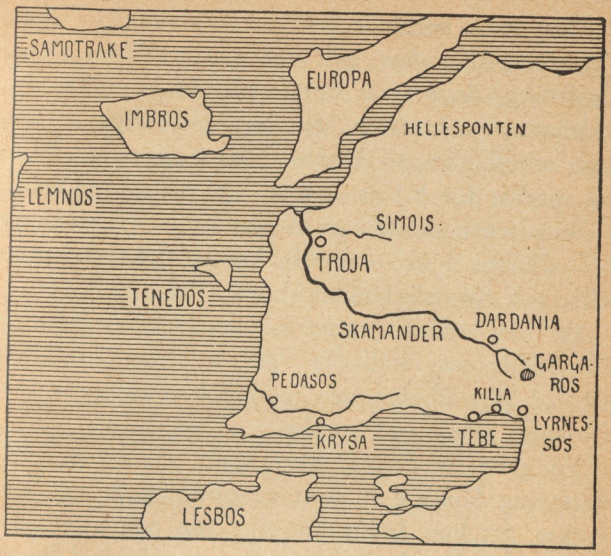

himlaguden *Zevs Kronion* och hans dotter, strids- och vishetsgudinnan *Pallas Atena*, samt åt solguden *Föbos Apollon*. I Atenas tempel uppställdes en träbild, som föreställde gudinnan själv med sköld och lans. Den kallades *palladion*, och om den hade man en spådom, att så länge den fanns kvar i Troja, skulle staden aldrig kunna erövras av någon fiende.

Kronion eller *kroniden* (= sonen av Kronos); uttal: Kråni*å*n. Zevs bröder voro: havsguden *Poseidon;* uttal: Påsä*j*dån, och underjordsguden *Hades;* — *Palladion;* uttal: palla*d*iån.

Den mest berömde av Trojas konungar hette *Priamos*. Han var gift två gånger. Hans första drottning, *Arisbe*, var dotter till den namnkunnige spåmannen och siaren *Merops*. Arisbe fick en son, som erhöll namnet *Äsakos*. Han uppfostrades hos sin morfar för att av honom lära spåmannens och siarens konst, så att han av fåglarnas flykt och av offerdjurens inälvor skulle kunna tyda gudarnas vilja och förutsäga människornas öden.

Priamos andra drottning var *Hekabe*. Hennes förstfödde son kallades *Hektor*. Han utmärkte sig för rättrådighet och mod och blev snart alla trojaners glädje och stolthet.

En gång, medan Hektor ännu var barn, hade drottning Hekabe en natt en underlig dröm. Hon tyckte, att hon födde ännu en son och att denne blev en brinnande fackla, som satte Troja i ljusan låga och lade hela staden i aska. När hon vaknade, berättade hon för Priamos, vad hon drömt. Han blev förfärad och kallade till sig Äsakos för att av honom få veta, vad synen kunde betyda. Äsakos svarade:

— Tydningen är klar. Drottning Hekabe skall föda en son, och han kommer att draga fördärv över Troja. Enda räddningen är att ta livet av barnet, innan det hinner göra något ont.

Priamos; uttal: Priamås. — *Äsakos;* uttal: Äsakås. — — *Hekabe;* uttal: Hekabe.

Efter några månader fick Hekabe verkligen en son. Som vanligt var, bars den nyfödde till fadern, för att denne skulle bestämma över hans öde. Priamos betraktade pilten och tyckte, att han var ovanligt vacker. Men han kom ihåg drömmen och tog därför inte sonen i sina armar. I stället kallade han till sig en slav, som hette *Agelaos*. Denne brukade vakta konungens hjordar och hade sin herdekoja på sluttningen av berget Ida. Priamos befallde honom att ta gossen och utsätta honom för vilddjuren.

Agelaos lydde konungens befallning. Han svepte in gossen i en duk, bar honom upp på berget Ida och lade honom i en klyfta, där björnar brukade hålla till. Några dagar senare kom han tillbaka. Till sin stora förvåning fann han gossen ännu vid liv.

— En björninna måtte ha gett barnet di, tänkte han, och gudarnas mening måste väl då vara, att det skall leva.

Han tog upp gossen från marken och bar hem honom till sin lilla koja. Han kallade barnet *Paris* och uppfostrade den lille som sin egen son.

När Paris växte upp, blev han en utomordentligt skön yngling. Han var rask och tilltagsen samt väl övad i allehanda idrotter och mest i bågskjutning.

Paris; uttal: Paris.

När herdarna på berget Ida blevo överfallna av rövare, hade de stor hjälp av Paris, och de gåvo honom därför binamnet Alexandros, som betyder »hjälparen».

2. ERIS-ÄPPLET.

Långt nere i vågornas djup härskade den åldrige havsguden *Nerevs*. Hans döttrar voro de fagra sjöjungfrurna eller havsnymferna, *nereiderna*. De bodde i silverskimrande grottor på havets botten men älskade att tumla om bland de glittrande böljorna, dragna av sjöhästar eller ridande på delfinernas ryggar. Emellanåt stego de upp på någon vacker strand och roade sig med behagfulla danslekar. Kommo de i fara, drogo de sig lätt därur genom att förvandla sig och ikläda sig de mest växlande skepnader.

En av Nerevs döttrar hette *Tetis*. Hon var så fager, att både himlaguden Zevs och hans broder, havsguden Poseidon, tävlade om att få henne till gemål. Då de icke på annat sätt kunde bli ense, vände de sig till rättvisans gudinna, *Temis*. Hon förklarade, att när Tetis en gång fick en son, skulle denne bli vida mäktigare än sin far. Zevs förstod då, att om Tetis blev gift med en gud, skulle hennes son bli härskare över alla andra gudar, och då skulle det bli slut på Zevs eget övervälde. Han

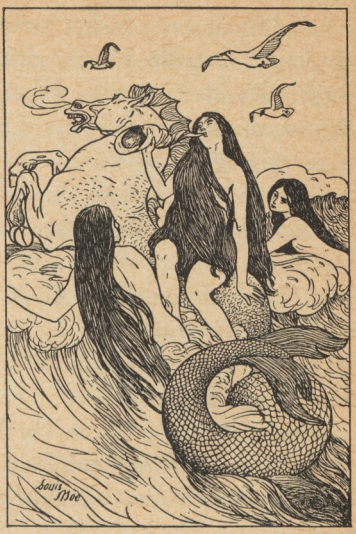

förkunnade därför, att ingen bland de odödliga fick ta Tetis till maka. Poseidon måste i stället nöja sig med hennes syster *Amfitrite*. För att vara så mycket säkrare att behålla sin härskarmakt beslöt Zevs att ge Tetis en mänsklig gemål, och han utsåg härtill hjälten *Pelevs*. Denne var en stark och modig man och konung över de tappra *myrmidonerna*. Han var dock endast en dödlig, och hans son skulle därför aldrig kunna bli gudarnas like, än mindre deras herre.

När Pelevs fick veta, att Zevs utsett honom till man åt Tetis, frågade han sin morfar *Kiron*, hur han skulle bära sig åt för att vinna den sköna havsjungfruns samtycke. Kiron var en av de så kallade *kentaurerna*, som till sin övre del hade skapnaden av en människa och till sin nedre del skapnaden av en häst.

Myrmidoner; uttal: myrmidåner. — *Kiron;* uttal: Kirån.

— Det är ett mycket svårt värv du nu fått dig förelagt, svarade Kiron, och om du skall lyckas, duger det inte att visa någon rädsla. Ty gudinnan är ingalunda hugad att godvilligt bli en dödlig mans gemål. Hon kommer att fly undan så länge hon förmår, och ifall du ändå hinner upp henne, förvandlar hon sig säkert till ormar, lejon, eldslågor eller annat sådant. Blir du då skrämd, så är hon förlorad för dig. Vill du vinna ditt mål, måste du hålla väl fast, hur än ormarna stinga, lejonen bita och lågorna bränna. Då skall hon till sist räcka dig sin hand.

Pelevs tackade Kiron för hans råd, tog med sig sin broder *Telamon* och begav sig till Nerevs rike. Då havsjungfrurna sågo bröderna komma, skingrade de sig förskräckta åt alla håll. Tetis flydde det fortaste hon kunde för att söka skydd hos sin åldrige fader. Men Pelevs var snabbare än hon och hann därför upp henne samt tog henne i sina armar. Det gick då, som Kiron sagt; hon förvandlade sig till väsande ormar, rytande lejon och flammande eldtungor, och Pelevs darrade i sitt hjärta. Trots allt höll han dock fast. När Tetis märkte detta, skiftade hennes sinne; hon återtog sin rätta skepnad, räckte hjälten sin hand och lovade att bli hans brud.

Zevs var väl till freds med Pelevs bragd och

Telamon; uttal: Telamån.

beslöt, att bröllopet mellan honom och Tetis skulle bli riktigt praktfullt. Alla gudar och gudinnor bjödos som gäster. Endast en blev inte bjuden. Det var tvedräktens gudinna, *Eris*. Hon förstod väl, varför de övriga ej ville ha henne med, men hon föresatte sig, att de skulle få ännu mindre trevnad av hennes frånvaro, än de skulle haft, om hon hade varit närvarande.

Bröllopet hölls hos brudgummens morfar Kiron på *Pelions* berg. Alla gudar och gudinnor utom Eris kommo i högtidligt tåg farande från sina boningar uppe på *Olympos*. Rika bröllopsgåvor förde de med sig till Pelevs. Av gudarna samfällt fick han en dyrbar rustning med svärd och sköld, av Poseidon ett par odödliga hästar, Xantos och Balios, och av Kiron en fruktansvärd lans med skaft av en ask, som vuxit på Pelions topp.

Gästabudet blev ståtligt. För sig själv och sina fränder lät Pelevs framsätta sådan mat och dryck, som jordens barn vid sina fester brukade förtära. Men för gudarna dugde inte sådant. De hade ej vanligt människoblod i sina ådror utan i stället den vätska, som kallas *ikor*. De åto därför endast *ambrosia* och drucko ingenting annat än *nektar*.

När festglädjen var som störst, öppnades salens dörr på gänt, en hand sträcktes in genom springan,

Pelion; uttal: Peliån. — *Olympos;* uttal: Ålympås. — *ikor;* uttal: ikår.

och i nästa ögonblick rullade ett gyllene äpple fram över golvet. Sorlet tystnade, allas blickar följde det rullande äpplet, och ingen lade märke till Eris, som lutade sig in och med skadeglad uppsyn betraktade den undrande församlingen.

När den första häpnaden var över, vinkade Zevs åt gudarnas budbärare, den vingfotade *Hermes*. Denne ilade fram, tog upp äpplet, vände det på alla sidor och fann då, att det hade en påskrift. Den lydde: *Åt den skönaste.*

Det blev nu stor uppståendelse bland gudinnorna, och de betraktade varandra med avundsamma blickar. Till en början tyckte nog var och en, att hon själv var den skönaste. Men efter en stund insågo de flesta, att det inte skulle löna sig för dem att tävla om äpplet. Slutligen återstodo endast tre, som gjorde anspråk därpå. Det var himladrottningen *Hera*, strids- och vishetsgudinnan *Atena* och kärleksgudinnan *Afrodite*. Ingen av dem ville träda tillbaka för de båda andra. De yrkade därför alla, att överguden Zevs skulle döma emellan dem. Men Zevs hade ingen lust, ty Hera var hans gemål, och Atena och Afrodite voro hans döttrar. Han sade därför:

— På berget Ida i troernas land lever en herde, som heter Paris. Han är själv den skönaste man och kan bättre än någon annan säga, vem av er,

Afrodite; uttal: Afrodite.

som är den yppersta i skönhet. Må därför Hermes bege sig till Paris, lämna äpplet i hans hand och hälsa från mig, att han skall vara domare i denna tvist.

Efter detta utslag måste alla rätta sig, och så snart bröllopsmåltiden var slut, rustade sig Hermes och de tre gudinnorna i ordning för färden.

En dag satt Paris ensam i en skuggig dalklyfta på sluttningen av berget Ida. Ovan honom växte tallar och granar, under honom var en tät skog av ekar, kastanjer och valnötsträd, och nedanför bergets fot utbredde sig det troiska landet med sina kullar, floder och städer, bland dem Troja med sin klippborg och sina glänsande tempel och palats. Längre bort syntes havet.

Medan Paris såg på allt detta, märkte han stegen av en gudom som kom marken i hans närhet att darra. Då han vände på huvudet, såg han Hermes närma sig, halvt gående, halvt buren av sina vingar samt med härroldstaven och ett gyllene äpple i sin hand. I nästa ögonblick märkte Paris bakom Hermes tre mäktiga gudomligheter, alla högresta och av utomordentlig fägring. En helig rysning for igenom honom; han sprang upp och ville fly. Men Hermes fattade hans hand och höll honom tillbaka.

— Var inte rädd! sade han. Gudinnorna komma icke för att göra dig något ont; de önska blott, att du skall vara deras skiljedomare. Betrakta detta

äpple, och läs vad som står därpå! Du skall nu säga, vilken av dessa tre, som är den skönaste. Det är Zevs själv, som sänder dig befallningen.

När Paris hörde detta, lugnade han sig och vände om. Han mottog äpplet och började mönstra de tre gudinnorna, som stodo framför honom och avbidade hans dom. Han flyttade sina blickar från den ena till den andra, men visste inte vad han skulle säga. Ty han tyckte alltid, att den var skönast, som han just för ögonblicket betraktade. Då steg en av dem fram och tog till orda. Hon var hög och vördnadsbjudande samt hade regelbundna anletsdrag, stora glänsande ögon och en stolt, majestätisk hållning. Hennes vågiga hår smyckades av ett präktigt diadem, och i ena handen höll hon en spira, som i toppen var prydd med ett gyllene granatäpple.

— Här ser du framför dig, Hera, överguden Zevs gemål och himmelens drottning, sade hon. Tilldöm mig vad som med rätta är mitt, och jag skall från en ringa herde göra dig till härskare över hela Asien!

Men så snart Hera slutat, började den andra av gudinnorna tala. Det var en smärt gestalt med ett allvarligt, jungfruligt ansikte, högvälvd panna

---

Medusa; en vidunderlig jungfru, som hade hår av ormar och vars anblick förstenade åskådaren; hennes huvud avhöggs av sagohjälten Persevs.

2. — *Trojanska kriget.*

och blåa ögon. På huvudet bar hon en hjälm med fladdrande kam och på bröstpansaret det skräckinjagande Medusa-huvudet; i ena handen höll hon en lans, och med den andra stödde hon sig mot sin sköld. Hon fäste sina strålande ögon på den unge herden och sade:

— Jag är Pallas Atena, vishetens och segerns gudinna. Giv mig skönhetens pris, och ditt rykte skall bli större än någon annan hjältes.

Den tredje gudinnan, som tycktes vara den yngsta och spädaste, hade hittills stått tyst med blygt nedslagna blickar. Men nu såg hon upp och sade med smekande stämma:

— Makt och hjälterykte höra inte till mina håvor. Sätter du dem över allt annat, då är det Hera eller Atena, som du må ägna din dyrkan. Jag är Afrodite, kärlekens gudinna, och den gåva jag har att skänka är kärlekens ljuva lycka. Ge mig ditt äpple, och jag skall i belöning ge dig den fagraste kvinna på jorden!

Medan hon sade detta, såg hon på Paris med ett så skälmskt leende, att han kände sig alldeles bedårad, och det tycktes honom, att de båda andra gudinnorna bleknade bort vid sidan av henne. Utan att längre tveka räckte han därför genast äpplet åt Afrodite. Hon tackade honom och sade, att hon snart skulle uppfylla sitt löfte. Men Hera och Atena vände Paris ryggen, fulla av harm och

avund. Och de svuro en dyr ed att inte vila, förrän de hämnats den smälek de lidit och dragit fördärv över Paris, hans släkt och hela hans folk.

3. HELENAS ROV.

Under tiden levde Priamos och Hekabe i den tron, att deras andre son i ordningen hade omkommit. De hade efter honom fått flera barn, både söner och döttrar.

Näst efter Paris i ålder voro tvillingsyskonen *Kassandra* och *Helenos*. Medan de voro små, blevo de en gång lämnade ensamma i solguden Apollons tempel. Där fann man dem sedan slumrande, och vid deras sida såg man gudens heliga ormar, som lindade sig kring dem och slickade dem i öronen. Det troddes, att deras öron därigenom blivit så helgade, att de sedan kunde förstå djurens röster och förnimma gudarnas rådslag.

Bland Priamos övriga söner märktes *Deifobos*, *Ilionevs*, *Lykaon*, *Polydoros* och *Troilos*, bland döttrarna *Astyoke*, *Kreusa*, *Laodike* och *Polyxena*.

Kassandra; uttal: Kassandra. — *Helenos;* uttal: Helenås. *Deifobos;* uttal: Deifåbås. — *Ilionevs;* uttal: Iliånevs. — *Lykaon;* uttal: Lykaån. — *Polydoros;* uttal: Pålydårås. — *Troilos;* uttal: Tråilås. — *Astyoke;* uttal: Astyåke. — *Kreusa;* uttal: Kreusa. — *Laodike;* uttal: Laådike. — *Polyxena;* uttal Pålyxena.

Sönerna voro alla tappra män. Av döttrarna blev Astyoke gift med *Telefos,* konung i Mysien, och Kreusa med *Äneas,* konung i Dardania.

Men bland alla sina söner och döttrar var det ingen, som Priamos och Hekabe funno så skön som den näst äldste, som de låtit utsätta för vilddjuren. Hekabe sörjde bittert hans död, och varje år lät Priamos anställa en minnesfest över honom. Därvid hölls en griftemåltid; mjölk, vin och honung götos på det altare mitt i huset, där bilderna av konungens förfäder stodo och den heliga elden brann. Slutligen offrades ett djur, och kämpalekar anställdes till den bortgångnes ära.

Någon tid efter de tre gudinnornas besök hos Paris skulle en sådan minnesfest ånyo hållas, och Priamos sände sina söner Hektor och Helenos upp på Ida-berget för att hämta ett passande offerdjur. De sågo sig om i den hjord, som Paris vaktade, och funno där en ung tjur, som tycktes dem lämplig. Just den tjuren hade alltid varit en gunstling hos Paris, och denne vägrade därför att lämna honom ifrån sig. Men konungasönerna brydde sig inte om vad herdeträlen hade att säga; de togo tjuren och ledde honom ned till Troja. Paris följde efter och var mycket vred.

Så snart de kommit in i staden, förrättades dödsoffret, och kämpalekarna begynte. Då Paris såg

Telefos; uttal: Telefås. — *Äneas;* uttal: Äneas.

Paris anfalles av sina bröder.

Priamos söner övervinna alla sina motståndare, sprang han fram på tävlingsbanan och utmanade Deifobos och Ilionevs till strid. De gingo emot honom, den ene först och den andre sedan, men han kämpade med sådan smidighet och kraft, att han besegrade båda och fick mottaga segerpalmen såsom pris. Deifobos och Ilionevs voro utom sig av blygsel och förbittring. De rusade emot honom och drogo sina svärd. Paris flydde undan och sökte skydd vid husaltaret. Då öppnade Zevs sierskan Kassandras ögon, så att hon såg, vem den förföljde ynglingen var. Hon höjde avvärjande sina händer och ropade allvarligt:

— Det är er egen broder: den som skall vålla Trojas undergång!

Alla häpnade vid dessa ord, men Hekabe kände igen den unge mannens anletsdrag och slöt honom med glädje till sitt bröst. På olycksprofetiorna ville hon ej tänka, och inte heller de övriga brydde sig nu därom.

För Paris började från denna dag ett nytt liv. I stället för träl hade han med ens blivit en kungason. Detta gav honom så mycket att tänka på, att han till en början alldeles glömde bort den syn han haft på berget Ida, och det löfte Afrodite givit honom.

Men Afrodite själv glömde det inte. En dag uppenbarade sig gudinnan ånyo.

— Nu, Paris, sade hon, är stunden kommen. Upp därför, och rusta dig att fara till *Akaja!* Där väntar dig jordens fagraste kvinna.

Dessa ord väckte hos Paris en obetvinglig längtan. Han sprang upp och gick till sin fader samt bad honom om skepp, för att han genast skulle kunna fara bort och söka sin utlovade brud. Priamos gav gärna sitt bifall. En flotta utrustades, och en stor skara folk värvades för att följa honom på hans färd. Hövding för flottan skulle Paris själv vara, men under honom skulle befälet föras av hans broder Deifobos och hans svåger Äneas.

Men det fanns en, som på det ivrigaste motsatte sig detta tåg. Det var Paris bror, siaren Helenos.

— Om Paris hemför någon kvinna från Akaja, sade han, så skola akajerna komma hit, bränna vår stad och utrota hela Priamos hus.

Men ingen ville lyssna till Helenos. Så snart Paris fått sina skepp i ordning, lättade han ankar och styrde ut över havet. Ibland seglade han, och ibland lät han sina män ro. Hans färd gick lyckligt, och han besåg därunder många främmande länder. På somliga ställen for han fredligt fram, men där han tyckte sig ha makt nog, gick han i land och rövade allt han kunde komma åt. Sålunda gjorde han ett plötsligt överfall på den rika feni-

Akaja, uppkallat efter *akajerna,* senare *Hellas* eller *Grekland.*

ciska köpmansstaden *Sidon* och tog därifrån med sig en mängd sidoniska vävnader, vilka på den tiden räknades som världens konstrikaste och dyrbaraste.

Slutligen kom han till det spartanska landet på södra sidan av *Peloponnesos*. I dess huvudstad, *Sparta*, bodde kung Menelaos med sin gemål, den sköna *Helena*. Hon var dotter till *Tyndareos*, den förre kungen i Sparta, och om henne sades det allmänt, att hon var den fagraste av alla kvinnor.

När Paris hörde detta, blev han nyfiken och beslöt att göra kung Menelaos ett besök. Han lade med sina skepp till vid mynningen av floden *Evrotas*, tog med sig Äneas och en utvald skara troer samt begav sig till Sparta. Menelaos tog emot honom och Äneas med den största heder och förde dem in i palatset, där Helena satt omgiven av sina slavinnor. Då Paris steg över tröskeln och kastade en blick på den unga drottningen, studsade han plötsligt, ty han hörde i sitt inre Afrodites stämma viska, att det var denna kvinna och ingen annan, som han farit ut för att söka. Även till Helena talade i samma stund Afrodites röst, så att hon förvirrad vände sig om och dolde ansiktet i ena handen, medan hon med den andra lyfte slöjan för att svepa den om sitt huvud. Men hennes förlägen-

Peleponnesos; uttal: Peläpånesås. *Helena;* uttal: Helena. — *Tyndareos;* uttal: Tyndareås. — *Evrotas;* uttal: Evråtas.

het varade endast ett ögonblick. Så reste hon sig och hälsade främlingarna med värdighet och behag. Menelaos var den gästfriaste värd och undfägnade Paris och Äneas på bästa sätt. Efter måltiden kommo Helena och hennes tärnor in från kvinnosalen och togo plats i männens krets, spinnande på sina sländor. Paris förnöjde då sällskapet med sång och citterspel och med berättelser om det ståtliga Troja. Han gav Helena flera av de dyrbara vävnader, som han medfört från Sidon.

Mitt under dessa lustbarheter kallades Menelaos till sin vän konung *Idomenevs* på *Kreta* för att deltaga i en stor offerhögtid. Han ville emellertid inte, att Paris och Äneas så snart skulle lämna hans hus, och han bad därför Helena ta vård om dem under hans frånvaro; han skulle snarast möjligt komma tillbaka igen.

Knappt hade den godtrogne Menelaos farit, förrän Paris beslöt att begagna sig av tillfället. Han samlade hemligen sina män och förklarade för dem, att han tänkte röva bort drottningen och göra henne till sin gemål. Ville de hjälpa honom härmed, skulle de få ta med sig så mycket de ville av Menelaos skatter. De lovade honom sitt bistånd. På kvällen, sedan alla spartaner gått till vila, smögo sig troerna in i palatset och förde bort Helena samt ett par av hennes tärnor. Ur Menelaos

Idomenevs; uttal: Idåmenevs.

skattkammare togo de dessutom med sig en mängd guld- och silverkärl samt andra dyrbarheter. Så gåvo de sig i största hast ned till skeppen. Så snart de fått allt ombord, lät Paris hissa segel.

Afrodite gav honom gynnsam vind, och inom tre dagar låg han med sin flotta vid Skamanders mynning. Trojanerna blevo mycket förvånade, när de fingo se den främmande drottningen och hörde vad som hänt. Men när Paris sedan lät bära upp de många dyrbarheterna, blevo alla fulla av förtjusning, och de, som varit tveksamma, slogo sina betänkligheter ur hågen. Inom kort firade Paris sitt högtidliga bröllop med Helena i Ilions kungaborg.

4. KRIGSFÖRBEREDELSER.

Under tiden hade gudinnan Hera noga givit akt på Afrodite och Paris. Så snart Paris verkställt sin illbragd, kallade hon därför sin budbärarinna *Iris* och befallde henne att genast fara till Kreta och omtala för Menelaos, vad som hade hänt.

Iris gjorde så. Menelaos ville till en början inte tro henne men skyndade i alla fall hals över huvud tillbaka till Sparta. Här fann han hela sitt hus i oreda och förvirring. Främlingarna voro borta och med dem drottningen och alla de största dyrbarheterna. Menelaos rasade och beslöt att hämnas. Han var en tapper man men föga snarfyndig och beslutsam, och i alla vanskliga företag brukade han rätta sig efter sin äldre broder *Agamemnon*. Denne var gift med Helenas syster *Klytemnestra* och bodde med henne i borgen *Mykene*, en rik och präktig stad vid den stora handelsvägen mellan Argosviken och Korintiska viken. Agamemnon hade många krigare och många skepp och ville ständigt gälla som den främste i myndighet. Så snart han hört, vad som skett, föresatte han sig att han skulle anställa ett väldigt hämndetåg mot Troja och att han själv skulle bli överanförare, så att alla Akajas övriga furstar skulle stå under hans befäl.

Mykene; uttal: Mykene.

Många av furstarna skulle inte gärna gå ut i krig men Agamemnon visste, att de skulle få svårt att draga sig undan. De hade nämligen redan för länge sedan lovat hjälpa Menelaos.

Det löftet hade de givit av en särskild anledning. Ryktet om Helenas utomordentliga skönhet hade nämligen spritt sig så vitt omkring, att de flesta av Akajas unga furstar kommit till hennes fader Tyndareos i Sparta för att fria till henne. Bland dem befunno sig *Odyssevs* från *Itaka*, *Antilokos* från *Pylos*, *Diomedes* och *Stenelos* från *Argos*, *Menelaos* från *Mykene*, *Ajas* och *Tevkros*, *Telamons* söner från *Salamis*, *Menestevs* från *Aten*, *Ajas*, *Oilevs* son från *Lokris*, samt *Filoktetes*, *Protesilaos*, *Patroklos*, *Evrypylos*, *Evmelos*, *Makaon*, *Podalirios* och *Polypötes* från *Tessalien*.

Det var för Tyndareos ingen lätt sak att välja mellan alla dessa framstående män. Han råkade i en högst kinkig belägenhet, ty vem han än gav sin dotter, så kunde han vara säker om att få alla de andra till fiender. Han kände sig illa till mods

---

Odyssevs; uttal: Ådyssevs. — *Itaka;* uttal: Itaka. — *Antilokos;* uttal: Antilåkås. — *Diomedes;* uttal: Diåmedes. — *Stenelos;* uttal: Stenelås. — *Salamis;* uttal: Salamis. — *Menestevs;* uttal: Menästevs. — *Oilevs;* uttal Åilevs. — *Lokris;* uttal Låkris. — *Filoktetes;* uttal: Filåktetes. — *Protesilaos;* uttal: Pråtesilaås. — *Patroklos;* uttal: Patråcklås. — *Evrypylos;* uttal: Evrypylås. — *Evmelos;* uttal: Evmelås. — *Makaon;* uttal: Makaon. — *Podalirios;* uttal: Pådaliriås. — *Polipötes;* uttal: Pålipötes.

och visste ej, vad han skulle taga sig till. Då kom till honom den sluge Odyssevs, tog honom avsides och sade:

— Jag ser, att du är i en svår vånda för din dotter Helenas skull. Du fruktar, att alla de förbigångna skola vredgas på dig, och däruti tar du nog inte fel. Säkerligen vill du därför gärna ha ett gott råd. Jag skall ge dig ett sådant, men endast på det villkor, att du gör mig en tjänst tillbaka. Själv har jag beslutat att avstå från Helena, men

i stället vill jag ha ditt syskonbarn, *Penelopea,* din broder *Ikarios* dotter. Hon är inte så skön, men jag tror hon passar mig bättre. Hur du skall reda dig med de övriga friarna, det skall jag säga dig, ifall du åtar dig att vara min böneman hos din bror Ikarios, så att han ger mig Penelopea till äkta.

Tyndareos var i så svår förlägenhet, att han genast svarade ja. Odyssevs fortsatte då:

— Du skall nu strax kalla samman hela hopen av friare och säga dem, att Helena själv får välja sin make. Men säg dem också, att innan valet får ske, måste var och en av dem avlägga en dyr ed, att han skall nöja sig med hennes avgörande och att han med all sin makt lovar att skydda både henne och den man hon väljer mot alla oförrätter, de må komma från vem det vara må.

Tyndareos fann Odyssevs råd gott och handlade därefter. Han kallade friarna till en helgedom vid foten av det höga berget *Taygetos,* offrade i deras närvaro en häst och lät dem med ed och handslag lova att bistå Helena och hennes blivande man. När hästen blivit högtidligen begraven, leddes Helena in i kretsen. Tyndareos räckte henne en krans och tillsade henne att därmed pryda den av friarna, som hon helst ville ha till man. Hon satte

---

Penelopea eller *Penelope;* uttal: Penelåpea, Penelåpe. — *Ikarios;* uttal: Ikariås. — *Taygetos;* uttal: Tajgetås.

den på Menelaos blonda lockar och blev så hans gemål.

Nu gällde det för Agamemnon och Menelaos att påminna de förra friarna om deras löfte och förmå dem att hålla detta. För det ändamålet begåvo de sig först till Antilokos, son till konung Nestor i Pylos. Han och hans vise fader hörde med häpnad och avsky berättelsen om Helenas rov, och Nestor sade:

— Den missgärning, som nu blivit begången, är så svart, att vi måste göra allt vad vi kunna för att få den hämnad. Icke Antilokos ensam utan även *Trasymedes* och alla mina söner skola fara till Troja, och så gammal jag än är, skall jag själv göra dem sällskap.

Agamemnon och Menelaos gladdes över den vise åldringens ord och bådo honom följa med från stad till stad för att genom sin vältalighet övertyga dem, som kunde vara motvilliga eller försagda. Han gjorde så, och deras färd blev lyckosam. Alla friarna förklarade sig redo att uppfylla sin ed. Ännu flera lovade också att draga mot Troja, bland andra *Idomenevs* och *Meriones* från Kreta, *Palamedes* från *Evböa* och den namnkunnige siaren *Kalkas*.

Agamemnon var synnerligen angelägen att få med sig Odyssevs. Han for därför med Palamedes ut till Itaka, där Odyssevs och Penelopea nu levde lyckliga och förnöjda. De hade nyligen fått en son, som blivit kallad *Telemakos* och var sina föräldrars lust och glädje.

Odyssevs hade i förväg fått kunskap om Agamemnons och Palamedes färd, och han kunde väl förstå, vad de hade för ärende. Men han kände ej minsta lust att för Helenas skull bege sig ut i krig och kanske aldrig återse sin hustru eller sitt lilla barn eller sin åldrige fader, *Laertes*. Han tänkte därför ut ett sätt att slingra sig undan.

När Agamemnon och Palamedes lagt i land och kommo till hans gård, funno de honom ute på åkern. Han gick och plöjde, men för plogen hade

---

Meriones; uttal: Meriones. — *Telemakos;* uttal: Telemakås.

han spänt en oxe och en häst, och i en säck, som han bar över axeln och sådde ur, hade han inte säd utan salt. Sina gäster låtsade han ej känna igen, och när de talade till honom, betraktade han dem med fåniga blickar och mumlade osammanhängande och meningslösa ord. Agamemnon trodde fullt och fast, att han hade förlorat förståndet. Men Palamedes misstänkte, hur det var fatt. Han smög sig in i Odyssevs hus och tog Telemakos ur sköterskans armar. Sedan sprang han ut på åkern och lade den lille hjälplöse pilten framför Odyssevs just i den fåra, där denne rusade fram med sitt besynnerliga plogspann. Odyssevs sökte hålla i med sin förställning, men då han kom fram till barnet, hejdade han med ett enda ryck sina dragare, slängde plogen åt sidan och lyfte varsamt upp sin son. Palamedes och Agamemnon uppgåvo ett fröjderop, ty det var nu uppenbart, att Odyssevs vansinne endast varit låtsat. Han hade icke längre någon förevändning att stanna hemma utan måste svara ja på deras begäran. Men Palamedes, som överlistat honom, kunde han från den stunden aldrig tåla.

En annan hjälte, som Agamemnon ville få med, var den unge *Akillevs*. Han var en son av Tetis och Pelevs. Fast hans mor hörde till de odödliga,

Akillevs; uttal: Akhillevs. *Ena hälen;* härav uttrycket »Akillevshäl».

3. — *Trojanska kriget.*

föddes han själv dödlig, eftersom hans far endast var människa. Tetis sörjde häröver, ty hon älskade mycket sin son, och hon beslöt att bränna bort allt det förgängliga, som den nyfödde hade i arv efter sin far. Hon höll honom därför varje natt över en underbar, renande eld och smorde honom sedan varje dag med gudomlig ambrosia. Men en natt blev hon överraskad av sin make, just som hon höll gossen över elden. När Pelevs såg den lille sprattla i lågorna, rusade han till och uppgav ett gällt skri. Härmed var hemligheten uppenbarad och den renande kraften bruten, och Tetis måste lämna sitt verk ofullbordat. Tröstlös lade hon gossen på marken, vinkade farväl och försvann till Nerevs havsrike. Odödlig hade hon ej hunnit göra sin son, men säker mot alla dödliga sår hade han genom elden blivit över hela sin kropp utom i den ena hälen. Den hade varit skyddad av moderns hand, då hon höll honom över lågorna.

Pelevs tog upp Akillevs och förde honom till sin morfar, kentauren Kiron. Denne blev gossens uppfostrare och lärare. Ingen mor gav honom di, men i stället närde Kiron honom med björnmärg och lejonlever. Härav fick han björnens kraft och lejonets mod. Kiron lärde honom att läka sår och spela lyra.

Synnerligen skicklig blev han i snabblöpning, och han kallades därför den fotsnabbe. Utom Kiron

hade han till vårdare Pelevs vän *Fönix;* denne undervisade honom i stridskonst och vältalighet. Till lekbroder hade han *Patroklos,* son av *Menötios,* en annan av Pelevs vänner.

Gudinnan Tetis kunde aldrig upphöra att tänka på sin son och söka utforska hans framtid. Hon gick till sin spådomskunnige fader Nerevs och frågade honom om Akillevs öde. Nerevs svarade, att Akillevs antingen skulle leva länge men obemärkt och oberömd eller ock dö tidigt men fylla världen med sitt rykte. Tetis höjde sig då ur havet, smög sig in i sin makes palats och berättade spådomen för sin son. Utan betänkande valde Akillevs genast ett ärofullt liv och en tidig död. Men Tetis själv unnade honom hellre en lång levnad i det fördolda, och hon beslöt därför att i det längsta gömma honom undan faror

Menötios; uttal: Menötsiås.

och strider. Därför klädde hon honom i flickkläder och förde honom obemärkt ut till sin vän, kung *Lykomedes* på ön *Skyros*. Här uppfostrades han bland Lykomedes döttrar och fick deltaga i deras sysslor. Den äldsta av kungadöttrarna var *Deidamia*. Lykomedes gjorde henne till Akillevs gemål, och de fingo en son, som hette *Neoptolemos*.

Bland de hjältar, som friat till Helena och avgivit löftet, hade även Patroklos varit en. Nestor och Odyssevs begåvo sig därför till myrmidonernas land för att kalla honom till tåget mot Troja. De funno honom genast villig att komma med. Men hans fosterbror Akillevs sågo de ingenstädes. De vände sig då till Kalkas, och genom sin siareförmåga lyckades denne slutligen utspana, att Tetis dolt sin son på ön Skyros. Odyssevs åtog sig att söka upp honom. Han valde till följeslagare den tappre Diomedes och trumpetblåsaren *Agyrtes*, klädde sig och dem i köpmansdräkt, lastade ett skepp och seglade med varor över till Skyros. Där gingo de upp till palatset och berättade, att de hade en mängd präktiga tyger och smycken, som de ville visa kungadöttrarna. Dessa flockades omkring dem och betraktade med nyfikenhet de många dyrbara sakerna. Bland tygerna och smyckena hade Odyssevs stuckit in ett spjut och en sköld. Just som

Lykomedes; uttal: Lykåmedes. — *Deidamia;* uttal: Deidamia. — *Neoptolemos;* uttal: Neåptålemås.

förtjusningen var som störst, gav Odyssevs en vink åt Agyrtes, och plötsligt hördes genom skämtet och skrattet det skarpa ljudet av en skrällande krigstrumpet. I ett ögonblick blev det alldeles tyst, men så gåvo flickorna till ett gällt skri och skingrade sig som skrämda duvor åt alla håll. Akillevs åter grep omedvetet efter spjutet och skölden, beredd att gå den anryckande fienden till mötes. Odyssevs skyndade då fram och sade:

— Du har röjt dig, Pelevs son. Lägg av din förklädnad och drag på dig den dräkt, som passar en hjälte! Nu skall du följa oss till Troja; det är där du skall vinna ovanskligt rykte.

Akillevs lät icke säga sig detta två gånger. Han klädde sig i krigisk rustning, sade farväl åt Deidamia och Neoptolemos och begav sig hem till sin fader för att rusta sig till krigståget. Någon tid därefter kommo Nestor och Odyssevs för att hämta honom. Pelevs gav honom till ledsagare och rådgivare den gamle Fönix samt skänkte honom vid avskedet de dyrbarheter han själv mottagit som gåvor på sin bröllopsdag: den präktiga rustningen, de odödliga hästarna och den väldiga lansen.

5. FÖRSTA TÅGET MOT TROJA.

Under tiden hade Agamemnon visat en synnerlig iver att bli det stora företagets högste ledare. Han for omkring från den ene konungen till den andre, och för var och en hade han handtryckningar och vänliga ord. Hemma i det praktfulla Mykene stod hans dörr aldrig stängd för besökande; även den ringaste hade fritt tillträde och blev rikligen undfägnad.

Genom denna inställsamhet blev han slutligen så omtyckt, att furstarna allmänt utsågo honom till överbefälhavare.

Rustningarna togo lång tid, och det dröjde flera år, innan Agamemnon kunde utfärda befallning, att alla deltagarna vid viss tid skulle möta honom i *Aulis*, ett litet hamnställe vid sundet mellan akajiska fastlandet och ön *Evböa*. Hit anlände efter hand furstarna med sina skepp, somliga med många, andra med få, envar efter sin förmåga.

När alla voro komna, samlades hela hären på stranden för att vid ett offer anropa Zevs om lycka och sedan genom en gemensam festmåltid på offerdjurens kött stärka sig för resan. Hela skaror eller »hekatomber» av oxar fördes fram och slaktades som offer.

Lägrade tätt vid en källa, på invigt altar de gåvo
korade festhekatomber åt gudarna under en lummig
lönn, vid vars rot sprang fram i dagen det klaraste vatten.
Se, då hände sig strax ett tecken: en hiskelig drake,
spräcklig i rött på ryggen, av gudomen skickad i ljuset,
sköt från altaret fram och upp i lönnen sig svängde.
Högt på dess översta gren, i skydd och hägnad av löven,
lugnt i ett sparvbo vilade, nyss utkläckta ur skalet,
åtta ungar, och modern var själv den nionde bland dem.
Alla åtta han slukade glupsk; de ömkligen pepo.
Modern flaxade runt kring draken med sörjande läte,
tills han med omsvängt gap grep även henne i vingen.
Nu då han modern såväl som alla ungarna slukat,
gjorde den gud, som han sändes ifrån, med honom ett under:
Zevs på ögonblicket till sten förvandlade honom.
Alla stodo de där och förvånades över det skedda,
att så förfärliga tecken sig visat vid heliga offret.
Men av sin spådomsanda berörd förkunnade Kalkas:
Varföre stå ni så stumma, ni lockomprydda akajer?
Oss allrådige Zevs ett mäktigt under har skickat
av vad som sent men dock till vår eviga ära skall hända.
Ty uppå samma sätt, som draken ungarna slukat,
samtliga åtta och modern därtill, den nionde räknad,
likaså skola ett niotal år vi för Ilion ligga,
men på det tionde faller för oss den rymliga staden.

Det var inte med glädje hövdingarna sålunda förnummo, att de först efter ett tioårigt krig skulle

Hekatomb; uttal: häkatåmb; ursprungligen = ett hundratal, senare = en stor mängd. — *Lockomprydda* kallar Homeros akajerna, emedan de hade hår över hela huvudet, detta i motsats till åtskilliga andra folkslag, som rakade av håret framtill, för att fienderna ej skulle kunna fatta tag däri.

intaga Troja. Men de hade ofta sett, att siares ord inte alltid äro att lita på, och de brydde sig därför ej så mycket om Kalkas profetia. Efter så vidlyftiga förberedelser kunde de i alla fall inte utan stor skam avstå från sitt företag. De slogo alltså spådomen ur hågen och seglade åstad.

De kommo lyckligt och väl över till Mindre Asien. Men som de icke kände rätta vägen till Troja, läto de i stället vinden driva fartygen till *Mysiens* kust och lade dem där för ankar. Längs stranden sågo de väpnade vakter utställda. Dessa ropade ut över vattnet, att inga främlingar finge stiga i land, innan konung Telefos givit sin tillåtelse härtill. Men akajerna brydde sig inte om vad de ropade. Akillevs och Protesilaos sprungo från skeppen upp på stranden, och efter dem följde Patroklos, Diomedes, Palamedes och Ajas, Telamons son. De flesta vakterna höggos ner,

endast några få hunno rädda sig undan till konung Telefos. Denne samlade i största hast en här, drog ner till kustlandet och anföll akajerna med sådan häftighet, att de måste tåga tillbaka. Akillevs och Patroklos gingo sist. För att bringa oordning i mysiernas här lockade de under återtåget in dem i en vinplantering. När Telefos skulle skynda fram genom denna, snavade han över en vinstock. Detta ögonblick begagnade Akillevs, och just som Telefos tänkte resa sig efter fallet, träffades han av Akillevs lans i sin vänstra höft. Mysierna stannade för att ta vård om sin konung. Akillevs ryckte till sig hans lans, och akajerna kunde någorlunda ostörda rädda sig ombord. Men strax därpå utbröt en svår östanstorm, som drev deras skepp tillbaka mot Europa och skingrade dem åt alla håll. Akillevs lyckades komma till Skyros och stannade sedan där en tid hos sin gemål och sin svärfar. Även de övriga furstarna räddade sig. Men många skepp och krigare hade de förlorat, och det dröjde en lång tid, innan de voro redo att förnya försöket.

Den, som lidit värst, var dock konung Telefos. Han blev liggande sjuk av det sår, som Akillevs lans tillfogat honom. Inga läkemedel hjälpte, och han plågades av de förskräckligaste smärtor. I sin förtvivlan sände han slutligen män med dyrbara

skänker till det berömda oraklet i *Delfi* och lät fråga guden Apollon, om han någonsin skulle bli botad. Pytian gav då detta svar: *Densamme som vållat såret, skall även hela det.*

När Telefos fått denna hälsning, reste han sig från sjukbädden, lät bära sig ombord på ett skepp och seglade över till Grekland. Här hörde han, att de akajiska furstarna voro samlade hos Agamemnon i Mykene för att rådpläga om det nya härnadståget. Telefos klädde sig som en tiggare i trasiga kläder, hängde en brödpåse över axeln och en vattenkruka vid bältet samt fattade en stav och stapplade med möda upp till Agamemnons huvudstad. Han visste att hans liv var i fara, så snart han blev upptäckt. Då han

---

Orakel; uttal: orakel; Apollontemplet, där spådomar uttalades av en siande prästinna, som kallades *Pytia.* — *Delfi;* uttal: Dällfi.

kommit in i palatset, gick han därför genast fram till vaggan, där Agamemnons ende son, den lille Orestes, låg och sov, lyfte upp honom och skyndade fram till husaltaret, där man hos akajerna brukade söka skydd. Agamemnon rusade vredgad fram, men Klytemnestra kastade sig emellan, ty hon fruktade, att tiggaren skulle döda hennes son, om man gjorde honom något ont. Agamemnon måste därför lova Telefos frid och säkerhet.

Då detta skett, sade främlingen sitt namn och sitt ärende och anropade Akillevs att bota såret. Om man bevisade honom denna välgärning, sade han, skulle han visa akajerna rätta vägen till Troja, och de skulle ej ännu en gång behöva fara förgäves. Akillevs betraktade såret men förklarade, att det var alldeles för svårt för hans läkekonst. Länge stodo de nu alldeles rådlösa. Men omsider sade Odyssevs:

— Apollons svar har en annan betydelse, än vi till en början trott. Med den, som vållat såret, menar guden nog icke Akillevs utan hans lans. Denna och inte hjälten själv är det, som här skall hjälpa. Låt oss skava litet spånor därav och lägga på såret, och vi skola då se, om icke guden bistår oss med sin läkande kraft.

Så skedde. Peliden tog fram sin lans och skavde

Peliden = Pelevs-ättlingen; på samma sätt: *Telamoniden* = Telamons-ättlingen, *Tydiden* = Tydevs-ättlingen o. s. v.

med sin kniv litet spånor därav. Då visade sig ett under — allt efter som spånorna föllo på såret, började detta för hjältarnas ögon att läkas, och inom några timmar var oraklets förutsägelse fullbordad: den som vållat såret hade även helat det. Telefos tackade både Akillevs och Odyssevs för deras hjälp, gav akajerna noggranna underrättelser om Trojas läge och om vägen dit samt rådde dem att lägga till vid floden Skamanders mynning, ty där var den enda lämpliga landningsplatsen. Frisk och glad återvände han därpå till sitt land igen.

6. ANDRA TÅGET MOT TROJA.

När vintern med dess svåra stormar var över, samlades furstarna åter i Aulis. Den förste på stället var Agamemnon. Medan han väntade på de övriga, fördrev han tiden med att jaga. Under en av sina jaktfärder kom han in i *Artemis* offerlund. Där fick han syn på en åt gudinnan helgad hind. Utom sig av iver höjde han bågen och sköt, pilen flög av, och det späda djuret låg blödande i gräset. Skrytsamt ropade då Agamemnon:

— Se, hur lyckan är mig underdånig! Inte ens Artemis hade kunnat träffa så bra som jag.

Artemis; uttal: Arrtemis.

Men straffet för hans övermod var nära. Just då alla voro samlade och mer än tusen fartyg lågo packade i den trånga bukten, färdiga att löpa ut för fulla segel, lät Artemis vindstilla inträda. Agamemnon måste då uppskjuta avfärden till nästa dag, och när denna kom, var vindstillan fortfarande lika djup. Varje kväll hoppades han, att följande morgon skulle bringa vind, men när solen gick upp, låg havet som en spegel, och inte ett segel rörde sig. Till en början sökte kämparna förströ sig så gott de kunde med brädspel och kämpalekar, men till sist förmådde de icke längre uthärda sysslolöshetens kval. En så ihållande vindstilla måste vara ett straff från gudarna, sade de. Med höga rop samlades de omkring Kalkas och fordrade av honom, att han skulle låta dem veta, vem den brottslige var. Då siaren inte kunde bliva fri från dem, sade han:

— Eder tro är riktig. Vindstillan är sänd av Artemis till straff för den missaktning, som Agamemnon visade henne. Men om han i utbyte mot den heliga hind, som han dödat med sin pil, offrar Artemis sin dotter *Ifigenia*, då skall gudinnan vara försonad och strax sända oss gynnsam vind. Gör han inte det, så skola vi aldrig komma till Troja.

När Agamemnon hörde detta, kallade han till sig de samlade akajernas härold *Taltybios* och lät honom med ljudlig stämma utropa, att hela hären skulle skiljas åt, ty sin dotter ämnade han inte offra. Därefter gick han in i sitt tält och ville ej låta någon tala vid sig.

Men när Taltybios förkunnat hans budskap, utbröt uppror i lägret. Krigarna omringade Agamemnons tält och fordrade med vilda rop, att han skulle ge vika; hade han varit så angelägen att bli deras överbefälhavare, så var det också hans skyldighet att sörja för deras gemensamma bästa, sade de. Agamemnon blev skrämd av deras hotelser och fruktade, att de skulle mörda honom på stället eller också förfölja honom till Mykene, om han flydde dit. Han sände därför en man med bud till drottning Klytemnestra, att Ifigenia genast skulle sändas till hären i Aulis, ty hon skulle före flottans avfärd hålla bröllop med Akillevs.

Taltybios; uttal: Taltybiås.

Klytemnestra blev förvånad över denna underrättelse, ty hon hade aldrig förut hört något om detta giftermål. Emellertid gick hon strax in i skattkammaren och valde ut varjehanda dyrbarheter, som kunde passa till hemgift. Hon befallde tjänarna att lägga dyrbarheterna i en vagn och lät framför denna spänna de snabbaste fålarna. Skilja sig från sin dotter ville hon dock ej, utan hon följde henne själv och tog dessutom med sig sin son, den späde Orestes; han låg under färden och sov i hennes knä.

När hon kom till Aulis och fick veta, att hennes dotter skulle offras, skyndade hon till Agamemnon och bönföll, att han måtte avstå från sin omänskliga föresats. Men han svarade inte ett ord. Då bad Ifigenia själv för sitt liv, sägande:

O, vore jag en *Orfevs*, kunde jag
med stämmans trollmakt röra klippans sten,
beveka hjärtat, som jag ville det —
i denna konst jag sökte då mitt värn.
Nu blott i tårar jag min styrka har,
det är det enda jag kan bjuda dig.
Ej för din fot, som seden är, olivens kvist
jag lägger — nej, jag lägger ned mig själv.
Bryt ej din egen unga knopp! Hur ljuvt
är dagens ljus mot Hades dunkla värld!

Orfevs; enligt sagan en urtidsskald, som med sin sångtjusade de vilda djuren samt tvang träden och klipporna att följa sig.

Jag är den första, som dig fader nämnt,
jag är den första, som du nämnde barn.
Säg, minns du ej från forna dar, hur jag
på fadersknäet lekande blev satt
och kyssar gav, och kyssar fick av dig?
Då sade du: skall nånsin jag, mitt barn,
få skåda dig så blomstrande och frisk
i lycklig makes boning, lycklig själv?
Mot dessa kinder lutad, som jag nu
med mina händer smekande berör,
jag sade: skall väl åldrig fader då
jag i mitt hem få gästfritt taga mot
och för den vård, som han min barndom skänkt,
med tacksam omsorg löna grånad man?
Så sade vi. Jag minns det jag, så väl.
Men du har glömt det, du, och vill min död.

Men Agamemnon vågade inte skona henne. Då böjde Ifigenia sitt huvud och gick med undergivenhet döden till mötes. Allt var redo. På altaret brann en eld. Högtidsklädda flickor smyckade mön med bindlar och blomsterkransar. Fadern stod bortvänd och med huvudet höljt i sin mantel. Närmast stod Kalkas, klädd i prästerlig skrud. I sin hand höll han den långa blänkande offerkniven. Enligt gängse sed avskar han först vid jungfruns panna en lock av hennes blonda hår och kastade den i elden. Därpå höjde han ånyo kniven och riktade ett hugg mot Ifigenias blottade hals. Men se — i detsamma sänkte sig ett tätt moln för hans ögon, och när det åter höjde sig, låg på altaret en

Ifigenia offras.

4. — *Trojanska kriget.*

blödande, skälvande hind. I sista ögonblicket hade Artemis känt medlidande med den offervilliga Ifigenia, ryckt henne upp till sig och fört henne bort till *Tauris*, där hon blev prästinna i gudinnans tempel. Men härom visste ingen något mer än Artemis själv och den räddade jungfrun. Akajerna sågo endast, att offret var fullbordat, och att lågorna förtärde hindens lemmar. När den sista gnistan på altaret slocknat, hörde de en susning i trädkronorna över sina huvuden, och när de sågo mot havet, vaggade skeppen på de svallande vågorna. Gudinnan var alltså försonad, vindstillan hade upphört. Med jubelrop skyndade alla till sina tält, togo ned dem och förde dem ombord. Och för frisk vind stack sedan hela flottan ut mot det efterlängtade Troja.

Färden över havet gick raskt, ty det blåste hela tiden sunnanvind. När grekerna kommo till ön *Lemnos*, måste de dock stanna för att intaga färskt vatten. Flera av furstarna gingo i land. Bland dem var Filoktetes. Han var en utomordentligt skicklig bågskytt och hade med sig de förgiftade pilar han erhållit av hjälten *Herakles*. Medan han vandrade omkring på ön, upptäckte han ett förfallet altare, som var helgat åt gudinnan Atena. Han föreslog då, att man skulle anställa ett offer. Så skedde. Men när Filoktetes närmade sig offerelden, sköt en huggorm fram och högg honom i högra benet samt

kilade sedan in i en springa mellan stenarna uti altaret. Bettet var så svårt, att Filoktetes föll vanmäktig till marken. Palamedes, Akillevs och Diomedes skyndade till, buro honom ombord och förbundo honom. Men såret förvärrades och bulnade samt vållade honom så svåra plågor, att han icke kunde låta bli att upphäva höga jämmerrop.

Från Lemnos styrde flottan mot öster och kom så till ön *Tenedos* strax utanför trojanska rikets kust. Här lät Agamemnon skeppen lägga till och bjöd de mest ansedda furstarna till festmåltid och krigsråd. De första, som kallades härtill utom Menelaos, voro Nestor och Idomenevs; efter dem kommo de två Ajaserna samt Diomedes och Odyssevs och slutligen de, som hade lägre rang. Den unge Akillevs räknades icke värdig att vara med i den förnämsta kretsen. Han vredgades mycket över denna skymf och befallde myrmidonerna att göra skeppen i ordning och segla hem. Odyssevs skyndade efter och sökte övertala honom att stanna. Länge fick dock Odyssevs tala förgäves, och slutligen måste han föreställa Akillevs, att om han nu vände tillbaka, så skulle alla säga, att han blivit rädd, så snart han fått se Trojas fäste, och att han icke tordes strida med den väldige Hektor. En sådan skam ville Akillevs icke utsätta sig för. Han svalde därför sin harm och beslöt stanna.

Tenedos; uttal: Tenedås.

Nöjd med sitt värv återvände Odyssevs till furstarnas samkväm. Vid detta betedde sig Agamemnon och hans vänner mycket övermodigt. De åto och drucko väldeligen och skröto med, att var och en av dem skulle bestå mot etthundra troer, ja mot tvåhundra, om det så behövdes. Medan de sålunda ordade, hörde de den ormbitne Filoktetes upphäva förskräckliga jämmerrop. Agamemnon kände sig härvid illa till mods och undrade, om inte folket skulle bli alldeles modlöst, i fall de ständigt hörde denna klagan. Han kallade därför till sig Menelaos och Odyssevs för att fråga dem, vad som borde göras med den sårade. Det beslöts då, att han skulle obemärkt föras tillbaka till Lemnos och landsättas där. Odyssevs åtog sig att verkställa beslutet. Han väntade, tills Filoktetes äntligen uttröttad somnade in. Då lyftes han ned i ett mindre skepp och däri lade man också hans kläder och vapen samt så mycket livsmedel, att de skulle räcka åt honom i några dagar. Därpå roddes skeppet tillbaka till Lemnos och Odyssevs befallde sina män att bära in Filoktetes, kläderna, vapnen och livsmedlen i en klippgrotta nära stranden. Så snart detta var gjort, skyndade man ombord igen, hissade segel och förenade sig med den övriga flottan. — Inom kort styrde denna in i Hellesponten och närmade sig den troiska stranden.

7. KRIGSUTBROTTET.

Innan akajernas skepp ännu hunnit in i Hellesponten, hade deras ankomst blivit känd i Troja. Herdar, som vallade sina hjordar på bergshöjderna vid havet, hade fått syn på dem, då de seglade fram bakom Tenedos, och de hade genast sprungit till Hektor med budskap härom. När akajerna kommo fram om *Sigeons* udde, så att de hade utsikt uppåt *Iliska slätten* och Troja, sågo de stadsportarna slås upp, och ut genom dessa ryckte i ordnade leder trojanernas krigarskaror. De spridde sig skyndsamt över slätten och intogo ställning nere vid stranden, beredda att med spjut och pilar skjuta ned de första, som sökte sätta foten på deras jord.

Akajerna rodde sina skepp så nära de kunde. När de sågo troerna stå färdiga att taga emot dem, tvekade de ett ögonblick. Ty det var lätt att se, att den förste, som hoppade i land, oundvikligen var dödens man. Bland dem, som befunno sig i de främsta skeppen, var Protesilaos. Han kände alls ingen lust att dö, ty han var en helt ung man och hade strax före avfärden till Troja gift sig med den sköna *Laodamia*, som nu satt

Sigeon; uttal: Sigeån. — *Laodamia;* uttal: Laådamia.

hemma i hans borg och ängslade sig över alla faror, som hotade honom. Men när Protesilaos såg sina kamrater runt omkring stå tveksamma, tyckte han, att någon dock måste göra början och uppoffra sig för de övriga. Han svängde därför beslutsamt sitt svärd över huvudet och sprang ned från skeppet. I detsamma susade spjutet ur Hektors kraftiga hand och genomborrade honom. Men eldade av hans föredöme sprungo nu även de övriga akajerna i land och störtade sig med sådan kraft över trojanerna, att dessa efter kort strid måste draga sig undan närmare staden.

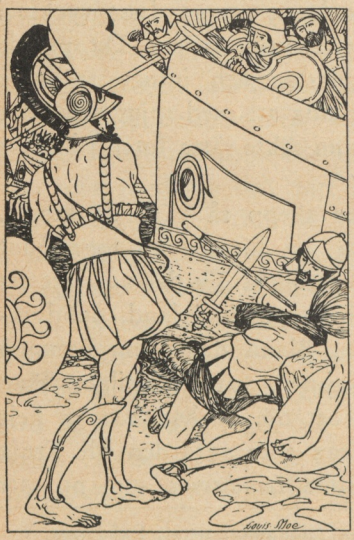

Nu samlades akajernas furstar till krigsråd. De beslöto att inte genast löpa till storms utan först skicka ett sändebud till staden med begäran, att Helena och Menelaos skatter skulle lämnas tillbaka. Till sändemän utsågos Menelaos själv och Odyssevs.

Menelaos och

Odyssevs begåvo sig upp till den närmaste stadsporten, som kallades den *skaiska,* och begärde, att Priamos skulle med ed lova dem säkerhet och taga emot dem som underhandlare. Så skedde, porten öppnades, och de fördes in. De fingo sin bostad hos den gamle vise *Antenor.* Han var en av släkthövdingarna och medlem av rådet samt svåger till konungen; hans hustru *Teano* var en syster till Hekabe. Antenor hörde till de trojaner, som från början velat, att Helena och skatterna skulle återlämnas. Han mottog Menelaos och Odyssevs som gästvänner i sitt hus. Följande dag förde han dem till rådsförsamlingen, och de fingo där inför Priamos och hans söner framställa sitt ärende. Trojanerna beskådade dem med stor uppmärksamhet, och man fann, att de voro varandra ganska olika såväl till gestalt som skaplynne.

Ty när sålunda mitt i den lysande skaran av troer
bägge stodo, då sköt Menelaos med bredare skuldror
över den andre. Men sutto de blott, då syntes Odyssevs
mer majestätisk. När åter de började tala och rådslå,
då Menelaos, fursten, sig yttrade mera i korthet,
talade litet men fullt av styrka, förkastande ordpråL
svulst och fåfängt prat, fastän han var yngre till åren.
Men då han reste sig upp, den mångförslagne Odyssevs,
stod han i början och såg med fällda ögon i marken,
rörde sin furstliga stav ej fram, ej heller tillbaka,
utan han höll den stelt som en oerfaren. Man hade

Antenor; uttal: Antenor. — *Teano;* uttal: Teano.

lätt kunnat tänka därvid, att dum och tölpig han varit. Men när sedan sin klingande röst ur bröstet han höjde, flödade orden, i kraft och mängd som vintrarnas snöglopp.

Med vältaliga ord visade Odyssevs, hur dåraktigt det skulle vara, om två så stora och mäktiga folk som akajer och troer skulle behöva leva i krig med varandra blott för en lättsinnig ynglings skull.

Antenor höll med Odyssevs och vann flera av släkthövdingarna på sin sida. Helena själv önskade komma tillbaka till sin rätte gemål, och även den gamle Priamos började luta åt det hållet. Men Paris motsatte sig på det ivrigaste varje eftergift, och likaså Deifobos och Äneas, som varit med honom på rånartåget till Sparta. Hektor, som var den egentlige härskaren i Troja, skulle helst ha velat återlämna både Helena och skatterna. Men eftersom Paris var hans bror, ville han inte göra honom alldeles emot. Han föreslog därför, att man skulle giva Menelaos full ersättning för alla hans skatter, men att man i stället för Helena skulle bjuda honom någon av Priamos döttrar med kunglig hemgift, antingen den visa Kassandra eller ock den unga blomstrande Polyxena, vilkendera han helst ville. Men Menelaos utbrast hånfullt:

— Sannerligen har det inte kommit långt med mig, om jag nu skulle vara tvungen att välja mig en hustru bland mina värsta fiender. Må ni, bar-

bariska rövare, behålla edra döttrar för er själva, giv mig blott min ungdoms brud tillbaka!

Då rusade Paris och hans vänner fram och ville överfalla Menelaos och Odyssevs. Men Hektor trädde emellan till sändemännens skydd och förde dem oskadda ut genom stadsporten. Ursinniga av harm skyndade de ned till stranden och framförde till Agamemnon det avslag de fått på sitt anbud.

Nu var det förbi med akajernas hopp att snart få återvända till hemlandet. Att kriget skulle bli långvarigt kunde de lätt förstå. Ty de hade sett,

att troerna voro ett stridsdugligt folk och att deras stad var starkt befäst.

Deras första omsorg blev därför att bygga ett läger, där de kunde ha sina fartyg skyddade, och där de själva kunde bo under längre tid.

Det viktigaste var att ta vara på skeppen. För detta ändamål lades nere vid stranden ut rullar eller kavlar. På dessa halades skeppen uppför sluttningen och ställdes sedan i långa rader. De, som legat närmast stranden, drogos högst upp, de därpå följande stannade i mitten, och de ytterst liggande kommo att bilda nedersta raden. Från stranden grävdes vattenrännor inåt land, och alla skeppen vändes med förstäven utåt; härigenom skulle det bli möjligt att hastigt få dem i vattnet, om så kunde behövas. För att de skulle stå fritt och luftigt och ej taga röta av markens fuktighet, ställdes de på ett underlag av bjälkar och stenar, som höllos uppe av stöttor. I botten på varje skepp lämnades en öppning, där regnvattnet kunde rinna ut.

Varje flottavdelning fick sin plats för sig och skildes från de övriga genom huvudgator och tvärgator nästan som en stad. Huvudgatorna gingo mellan skeppsraderna i samma riktning som stranden, tvärgatorna åter ledde från stranden uppåt. I översta raden bodde Akillevs vid foten av Sigeon och Ajas telamoniden vid foten av

Rötion samt mellan dem Idomenevs och Menestevs med flera. I nedersta raden hade Diomedes sin plats i närheten av Sigeon, Agamemnon och Menelaos i närheten av Rötion samt Odyssevs i mitten. Framför Odyssevs lägerställe låg i mitten den gemensamma tingsplatsen. Den var så stor, att hela hären kunde samlas där, och offeraltaren med gudabilder voro här uppställda.

Sina bostäder hade akajerna inte i skeppen utan i tält eller lägerhyddor vid sidan av dessa. Tälten voro uppförda av pålverk och tätade med ris eller lera och täckta av vass. Manskapets hyddor voro små och enkla, ädlingarnas och furstarnas voro större och präktigare.

---

8. DE FÖRSTA KRIGSÅREN.

Så snart akajerna fått sitt läger i ordning, beslöt Agamemnon att gå anfallsvis tillväga. Sedan alla vederkvickt sig genom en måltid, samlade furstarna sina män och befallde dem att rusta sig till strid. För de vanliga krigarna var detta snart gjort. Somliga stammar brukade endast strida med slungor, pilar och kastspjut; de höllo sig därför på avstånd från fienden och begagnade varken

sköld eller hjälm. Andra däremot plägade gå sina motståndare inpå livet och kämpa med lans, svärd, stridsyxa eller klubba. De måste därför vara väl försedda med skyddsvapen. På framsidan av underbenen spände de »benbrynjor», buktiga skenor av tenn eller brons; bålen omgåvo de med ett pansar eller en brynja; på huvudet satte de en hjälm med fladdrande tagelbuske, och på vänstra armen togo de en sköld. Av anfallsvapen hängdes svärdet med sin skida i ett gehäng över axeln; lansen, stridsyxan eller klubban hölls i handen. Furstarna och ädlingarna gingo ej till fots utan färdades fram på stridsvagnar; till körsven hade de någon utvald vän, som de tryggt kunde lita på.

Sedan akajerna offrat och bett om seger, satte de sig i rörelse. Framför dem höjde sig den grönskande, blomsterprydda *Iliska slätten* sakta upp mot Ida-berget i söder. Både i väster och öster inramades den av kalkstensklippor. Utmed bergen i öster strömmade floden Skamander mellan rader av almar, popplar och ljungliknande tamariskbuskar. Gång efter annan måste akajerna vika undan för kärr och gölar, som voro kvar sedan vintern, då floden svämmat över sina bräddar. Här och var på slätten sågo de enstaka sandkullar eller jordhögar. Somliga voro på toppen prydda med gravvårdar. Den märkligaste av dessa passerade de strax utanför sitt läger; den var rest över

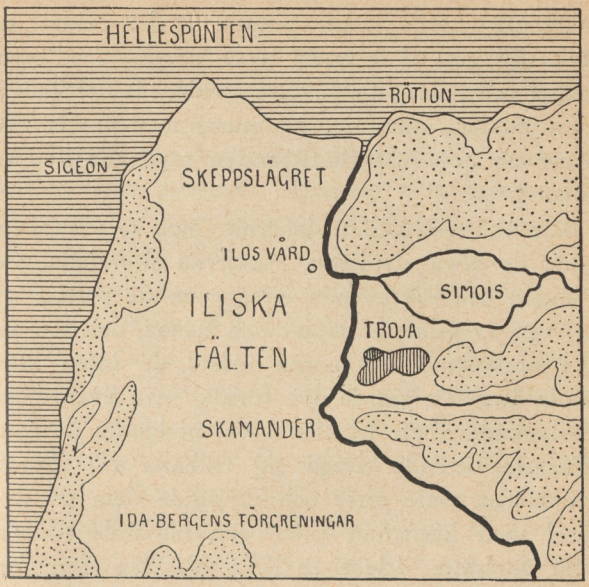

forntidshjälten Ilos, grundläggaren av Trojas konungaborg.

Strid och virvlande forsade Skamander fram mellan sina höga strandbrinkar, förande med sig massor av sand och gult slam. Akajerna följde dess västra strand uppåt och spanade efter ett passande vadställe men kunde inte finna något. Hela tiden hade de Troja för sina ögon. Det reste sig brant i höjden på andra sidan Skamander och omgavs både i norr och söder av dalgångar. I den norra

dalgången rann floden Simois, i den södra en bäck. Överst på toppen lyste borgen med sina tempel och palats; på avsatsen nedanför bredde sig själva staden, innesluten av murar med portar och torn, och nere vid flodstranden myllrade det av trojaner.

När akajerna och trojanerna fingo se varandra, höjde de höga stridsrop. Akajerna skyndade ned i floden och sökte vada över, men de möttes av ett regn av pilar, kastspjut och stenar, och för att icke omkomma i vågorna måste de inom kort vända åter. De gjorde nya försök, men även dessa misslyckades. När kvällen kom, nödgades de med oförrättat ärende draga sig tillbaka till lägret. Trojanerna satte efter och förföljde dem på avstånd med kastspjut, pilar och hånande tillrop.

Så fortsatte kriget en lång tid. Dag efter dag ryckte akajerna fram och mötte troerna, antingen vid floden eller ute på fältet. Men någon avgörande seger kunde de aldrig vinna. En av orsakerna härtill var, att de hade så svårt att få livsmedel. Tid efter annan kommo visserligen köpmansskepp med varor. Men dessa kunde ej på långt när räcka till åt hela den stora hären. Därför måste ofta furstarna bege sig ut på långväga strövtåg för att genom plundring skaffa vad som behövdes.

Den som härunder vann den största berömmelsen och det rikaste bytet var Akillevs. Han följ-

des alltid av Patroklos, stundom även av Nestor och Antilokos eller av sin frände Ajas, telamoniden. Ibland företog han sina tåg till sjöss, ibland till lands.

En gång for han med skeppen utåt Grekiska öhavet samt erövrade Tenedos och Lesbos och många andra öar. Inbyggarnas ägodelar tog han och gjorde dem själva till trälar.

En annan gång tågade han uppför Skamanderdalen till Dardania vid foten av berget Ida. Här hade Äneas sina besittningar. Akillevs fann honom hemma, sysselsatt med att se till sina hjordar. Akillevs anföll honom med sådan häftighet, att han skyndsamt måste fly utför bergets södra sluttning och söka sig en tillflykt i staden *Lyrnessos*. Men även härifrån måste han ge sig av, ty Akillevs följde efter, stormade staden och lade den i spillror. Härifrån drog Akillevs vidare mot öster och kom till staden *Tebe*. Där härskade konung *Äetion*. Han hade sju söner, och hans dotter *Andromake* var gift med Hektor, Priamos son. Tebe var starkt befäst med tjocka murar och höga portar. Men Akillevs stormade det, och både Äetion själv och hans söner föllo. Akillevs plundrade dock ej den gamle furstens lik utan brände honom på bål i hans präktiga rustning och reste sedan över honom en minnesvård. Från Tebe fortsatte Akillevs vi-

Äetion; uttal: Äetsiån. — *Andromake;* uttal: Andråmake.

dare utefter kusten, intog bland annat staden *Pedasos* och återvände slutligen till akajernas läger.

Under dessa tåg hade Akillevs erövrat tjugotre städer, tolv på öarna och elva i Trojas omnejd, samt vunnit ett stort byte. Detta lämnade han vid hemkomsten till överanföraren att fördela. Agamemnon, som mestadels hade legat overksam kvar i lägret, behöll en stor del härav som sin »hederslott», däribland slavinnan *Kryseis* från Tebe. Hon var dotter till Apollonprästen *Kryses*. Av det övriga utdelade han skänker till de förnämsta furstarna. Själv fick Akillevs bland annat den sköna slavinnan *Briseis*, som blivit tillfångatagen i Lyrnessos.

Under Akillevs frånvaro hade troerna icke varit så hårt pressade av akajerna och därför känt sig ganska trygga. Priamos hade en son, som ännu var i gossåldern och hette Troilos. Han tyckte mycket om hästar och älskade att tumla om med dem på sluttningen utanför Troja. Detta märkte Akillevs och beslöt att lägga sig i bakhåll för gossen. Han vadade därför hemligen över floden, smög sig från träd till träd och dolde sig slutligen bakom en hög brunn. Efter en stund såg han Troilos komma sorglöst ridande, följd av sin syster Polyxena, som skulle hämta vatten. På avstånd syn-

Pedasos; uttal: Pedasås. — *Kryseis;* uttal: Kryseis. — *Briseis;* uttal: Briseis.

tes ett par trojanska väktare, men de tycktes inte ana någon fara. Polyxena höll sin kruka under vattenstrålen, och Troilos lät sina hästar dricka. Då sköt plötsligt en kolsvart korp ned på brunnens tak och upphävde ett otäckt kraxande, och i samma ögonblick rusade Akillevs fram ur sitt bakhåll. Polyxena släppte krukan på marken och började springa mot staden det fortaste hon kunde. Troilos kastade om sina hästar och flydde i sträckt galopp. Den fotsnabbe Akillevs hann dock upp honom och ryckte ned honom från hästen. Troilos skyndade till ett litet närbeläget Apollon-tempel och sökte skydd vid dess altare. Men Akillevs stack ändå sitt svärd genom honom och tänkte släpa med sig hans lik. Patroklos, som hållit sig i närheten, sökte hjälpa honom. Under tiden hade väktarna slagit alarm, och Hektor hade skyndat till. Akillevs och Patroklos måste då släppa sitt rov. Hektor tog sin döde lillebror över axeln, bar honom in i staden och lämnade honom åt den sörjande Hekabe.

En annan av Priamos söner hetter *Lykaon*. Han hade en natt gått ut i trädgården för att skära av några fikongrenar, som han skulle forma till skärm på sin stridsvagn. Men just då överfölls han plötsligt av Akillevs, som oförmärkt brutit sig in i trädgården och gömt sig där. Akillevs täppte till Lykaons mun, släpade hastigt ut honom och förde

honom till lägret. Han dödade honom dock inte utan sålde honom som slav åt en lemnisk köpman till ett pris av hundra oxar.

Trots alla dessa bragder såg det mörkt ut för akajerna. Bristen på livsmedel fortfor, och i lägret rådde hunger och sjukdom. Hela trakten runt omkring var förhärjad och öde. Där fanns varken människor eller boskap. Från berget Ida kommo hopar av vargar, som överföllo och sleto sönder en var, som vågade sig ut ur lägret. Hären begärde enstämmigt, att furstarna skulle bringa hjälp. Slutligen förklarade Palamedes, att ingen annan räddning fanns ur eländet än att upphäva belägringen. Men Agamemnon och Menelaos ville inte höra talas härom, och de understöddes av Odyssevs, som aldrig kunde glömma, hur han på Itaka blivit överlistad av Palamedes. Denne anklagades för att vara mutad av trojanerna och utmålades inför folket som en nedrig förrädare. Slutligen gick det så långt, att han fördes fram på tinget och ställdes inför en domstol. I denna hade Agamemnon insatt de furstar, som voro Palamedes fiender. De förklarade honom skyldig och dömde honom till döden. Agamemnon lät föra honom utanför lägret och stena honom samt befallde, att ingen skulle få ge honom en hederlig begravning.

9. AKILLEVS OCH AGAMEMNON.

Nio år efter avfärden från Aulis uppstod en svår tvist mellan Agamemnon och Akillevs. Den gamle Apollon-prästen Kryses, som bodde i staden *Krysa,* hade vid Tebes erövring förlorat sin dotter Kryseis. Då han fick veta, att hon var Agamemnons slavinna, tog han sin gyllene stav och gudens heliga kransar samt gick till akajernas läger och bad att få återköpa sin dotter. De övriga akajerna ville gärna göra honom till viljes, men Agamemnon vredgades och utbrast:

— Gubbe, träffar jag dig vidare här vid skeppen, så skola gudens stav och kransar ej längre gagna dig. Din dotter återlämnar jag inte, hon skall stanna hos mig, tills hon grånar av ålder. Laga dig i väg och reta mig ej vidare, om du inte vill, att det skall gå dig lika illa!

Gubben lydde förskräckt och vandrade stum längs stranden av det brusande havet. Men då han gått ett stycke, höjde han sina händer och bad till Apollon, att denne med sina dödsbringande pilar skulle låta akajerna umgälla Agamemnons hårdhet. Och guden hörde hans bön.

Ned från Olympen den väldige steg med hjärtat i vrede,
bågen på axlarna bar och det dubbellockade kogret.
Pilarna gåvo en rasslande klang på den vredgades axlar,

då han sig rörde framåt. Men han framgick liknande natten. Fjärran från skeppen han satte sig ned och började skjuta, och ett förfärande dån från silverbågen sig spridde.

Först riktade han sina pilar mot akajernas mulåsnor och hundar, men sedan dödade han även dem själva, och det i sådan mängd, att likbål ständigt brunno i lägret. När nio dagar förflutit på detta sätt, kallade Akillevs folket till ting. Då alla voro samlade, steg han upp och sade:

— Eftersom vi på en gång plågas av sjukdom och krig, måste vi väl nu överge våra planer och segla hem igen. Men innan dess borde vi väl höra en präst eller drömtydare, så att vi av honom kunna få veta, varför Apollon sänder oss dessa pestens pilar: om det är några löften vi glömt eller några offer vi försummat.

Vid dessa ord reste sig Kalkas och sade:

— Du vill, Akillevs, att vi skola tala om, varför Apollon är vred. Nåväl, det skall jag göra. Men då måste du också i förväg lova att skydda mig, om Agamemnon skulle förtörnas över vad jag kommer att säga.

Akillevs lovade honom detta, och Kalkas förkunnade då, att Apollons vrede icke skulle upphöra, förrän Agamemnon skickat Kryseis tillbaka och med henne en bothekatomb som försoningsoffer åt guden. Agamemnon sprang upp, full av förbittring och med gnistrande ögon.

— Olycksprofet, ropade han, aldrig har du sagt något gott, alltid har du haft ditt nöje i att båda olyckor. Nu vill du inbilla akajerna, att pesten är sänd för Kryseis skull, och att jag måste lämna ifrån mig mitt byte. Nåväl, det går jag in för, men endast på det villkor, att jag får ett jämngott i stället.

— Åh, du snikne man, svarade Akillevs, vilket byte kunna väl akajerna nu ge dig? Ingen av oss vet, var några gemensamma skatter äro förvarade. Vad vi tagit som rov i de erövrade städerna har du fördelat, och inte passar det sig att låta folket återbära, vad som redan är skiftat. Sänd därför flickan tillbaka! När Troja är taget, skola vi gärna ge dig trefalt eller fyrfalt i ersättning.

— Försök inte! sade Agamemnon. Tror du verkligen, att jag skulle avstå från mitt byte, medan du får ha ditt kvar? Vilja akajerna inte lämna

mig en ersättning, sådan jag önskar, så skall jag komma och taga antingen ditt byte eller någon annans, men den, som jag kommer till, skall nog bli så lagom belåten. Dock — om den saken få vi tala vidare sedan. Nu skall en av er låta hala ett skepp i havet och välja så många roddare, som behövas, stuva in bothekatomben och föra Kryseis ombord.

— Åh, du skamlöse och vinningslystne man, utbrast Akillevs, hur kan någon vilja ge sig ut i härfärd på ditt bud? Sannerligen det var för troernas skull, som jag kom hit, *mig* hade de aldrig gjort något ont. Nej, det var för att hjälpa dig och din bror. Men vad bryr du dig om det! När det gäller att strida, då är det jag, som får göra det mesta. Men så snart det gäller att dela, då är det du, som tager drygaste lotten, och jag, som får nöja mig med smulorna. Men nu tänker jag återvända till mitt land. Få se, hur det då går för dig.

— Fly gärna, om du har lust, svarade Agamemnon, jag skall visst inte be dig stanna, jag har hjälpare nog ändå; du har alltid varit en bråkmakare. Får du hem med dina skepp och kamrater, och styr dina myrmidoner bäst du vill! Jag frågar inte efter dig, akta dig nu bara för mig! Kryseis skall jag sända åter, men märk väl: sedan kommer jag och rycker ifrån dig ditt byte, den sköna Briseis. Då få vi se, om du ostraffat kan trotsa min myndighet.

Vid dessa ord blev Akillevs mycket vred, och han överlade med sig själv, om han skulle hugga ned Agamemnon eller om han skulle betvinga sin harm. Medan han stod tveksam med halvt utdraget svärd, kände han, att någon rörde vid hans lockar. Han vände sig om och såg, att det var gudinnan Atena. Hon viskade i hans öra:

— Säg honom gärna, vad han går för, men rör honom ej! En dag skall han bjuda dig trefaldig ersättning. Men sansa dig bara, och lyd mig!

När Akillevs hörde detta, stötte han med kraftig hand svärdet i skidan. Atena försvann, och Akillevs fortsatte:

— Du druckne man, som har en hunds uppsyn och en hinds hjärta, när visade du någonsin mod att dristigt kämpa mot fienden, vare sig i öppen fejd eller i bakhåll? Nej, du tycker bättre om att råna byte från dem, som våga säga emot dig. Gör

som du vill, men det svär jag vid min furstliga stav, att fåfängt skall du hädanefter bönfalla om min hjälp.

Djupt skall Akillevs saknas en dag av alla akajer;
fåfängt söker du då, hur svårt du än ängslas däröver,
räddning, när hopar av folk för mannadråparen Hektor
stupa och dö. Se, då skall du gnagas av ånger i själen,
att du den yppersta man bland akajerna vågade skymfa.

Härmed kastade han sin guldbeslagna furstestav på marken och satte sig. Agamemnon sprang vildsint upp, men då reste sig den gamle Nestor,

talarn från Pylos med ljuvliga ord och klingande stämma,
från vars tunga ett sötare tal än honungen kvällde.

Han höll ett långt och välmenande tal och föreställde Agamemnon och Akillevs, att de voro bara ynglingar emot honom och därför borde lyda hans råd. Så hade forntidens stora hjältar gjort, och de hade dock varit för mer än alla nu levande. Han slöt med en vänlig förmaning, att Agamemnon och Akillevs skulle enas och ömsesidigt hedra varandra. Ty Agamemnon förtjänade aktning för sin *makt* och Akillevs för sitt *mod*.

— Ja, sade Agamemnon, det kan du nog ha rätt i, men han där vill ju vara den ypperste i allt och styra och regera över alla, fast det väl inte är

många, som tänka lyda hans bud. Om de odödlige också skapade honom till krigare, inte har han väl därför lov att skymfa den, som står över honom?

— Andra må du stå över, inföll Akillevs, men icke över mig. Vilja akajerna vara min hjälp förutan, så må de låta dig råna trälinnan! Om henne vill jag icke kämpa, men rör du någon annan av mina ägodelar, så skall minsann ditt svarta blod forsa kring denna lansudd.

Härmed upplöstes tinget. Agamemnon lät hala ett skepp i havet och valde ut tjugo roddare samt förde bothekatomben och Kryseis ombord. Han satte Odyssevs till befälhavare och bad honom fara till Krysa för att blidka prästen och hans vredgade gud. Sedan påbjöd han allmän rening i hären. Alla renade sig omsorgsfullt i havet och därpå framfördes två hekatomber oxar och getter och offrades på stranden, och ångan därav vällde i virvlar av rök mot himlen. Sedan offret var slut, kallade Agamemnon härolderna *Taltybios* och *Evrybates* och befallde dem att hämta Briseis.

— Gör Akillevs motstånd, sade han, så skall jag komma själv, och då skall det gå honom illa.

Härolderna lydde inte gärna denna befallning. De vandrade sorgsna längs stranden och kommo så bort till myrmidonernas skepp. Här funno de Akillevs sitta utanför sin lägerhydda. Han blev

Evrybates; uttal: Evrybates.

inte glad, då han såg dem, och de vågade ej nämna sitt ärende. Men han sade:

— Frid med eder, ni härolder! Kom närmare, er förebrår jag intet, Agamemnon är den ende skyldige. Led ut trälinnan, Patroklos, och lämna henne åt dem! Men de skola vara mina vittnen inför gudar och människor och den förhärdade konungen själv, om han någonsin mer behöver min hjälp.

Patroklos gick in i hyddan och kom ut med Briseis samt lämnade henne åt härolderna.

Sorgsen följde jungfrun dem åt. Men den ädle Akillevs
brast i gråt och satte sig ned vid skummande havet,
fjärran ifrån de sina, och såg åt purprade djupet,
och i brinnande bön mot sin moder händerna sträckte:

Moder, enär du födde mig blott för en kortare levnad,
borde väl ock olympiske Zevs, som dundrar i höjden,
unna mig någon ära, nu ej han den minsta mig unnar.
Se, hur Atrevs mäktige son Agamemnon mig skymfar!

Så han talte och grät. Hans ädla moder det hörde,
där hos sin åldrige fader hon satt i djupet av havet.
Lätt som ett töcken hon då ur skummande vågen sig höjde
upp till sin gråtande son. Hon satte sig nära vid honom,
smekte sakta hans kind och talte till honom och sade:
Varför gråter du, barn? Vad kval förtynger ditt sinne?
Säg, och dölj det ej i din själ, att vi bägge det veta!

Purprade djupet; vid kvällsbelysning synes i vågdalarna Medelhavets vatten vinfärgat. — *Atrevs son;* Agamemnon och Menelaos voro söner av Atrevs, konung i Mykene.

Akillevs omtalade allt och bad sin moder ställa så till, att Agamemnon med det snaraste skulle bli tvungen att bönfalla om hans hjälp. Med tårar i ögonen lovade Tetis att göra vad hon kunde. En gång i urtiden, då Poseidon, Hera och Atena sammansvurit sig mot Zevs, hade Tetis kallat en stor havsjätte till övergudens hjälp. Sedan i går var Zevs borta hos etiopierna på en fest, som skulle räcka i tolv dagar. Men när han kom tillbaka, skulle Tetis påminna honom om hans tacksamhetsskuld och bedja honom ordna kriget så, att akajerna skulle nödgas anropa Akillevs om bistånd.

Slutligen kom den tolfte dagens morgon, och alla gudarna med Zevs i spetsen återvände hem. Tetis glömde då ej det löfte hon gett sin son.

Upp ur de svallande vågornas djup hon hastigt sig höjde,
ilade sedan i gryningen fram till gudarnas boning.

Etiopierna; enligt Homeros ett mörkhyat folkslag i Österlandet.

Dundraren Zevs hon fann från de övriga sittande särskilt högst på toppen utav mångspetsiga berget Olympos. Framför honom hon satte sig ned, omslöt med den vänstra handen hans knän och tog med den högra inunder hans haka.

— Fader Zevs, sade hon, har jag någonsin med råd eller dåd gjort dig någon tjänst, så uppfyll nu min bön! Då du bestämt åt Akillevs en tidig död, så unna honom åtminstone ett ärofyllt liv! Låt Agamemnon lida nederlag, ända tills han försonat sin skymf mot min son!

Zevs svarade inte utan satt länge och teg. Då sade Tetis:

— Ge mig ett ja eller åtminstone ett nej! Du kan ju säga nej, om du vill, men då *vet* jag dock, att det är *jag*, som är den mest vanärade bland alla gudinnor.

— Illa gör du, svarade Zevs suckande, då du sålunda vållar ofrid mellan mig och Hera. Jämt när vi gudar sitta tillsammans, brukar hon beklaga sig och påstå, att jag hjälper hennes ovänner. Skynda dig därför strax härifrån, så att hon inte märker dig! Vad du begärt skall ske, och det löftet bekräftar jag med en bifallsvink från mina ögonbryn; detta är, som du vet, den största säkerhet du kan få.

Sålunda talade han med en vink från ögonens mörka bryn. Men ambrosiska lockarna kring allhärskarens huvud rullade ned, och darrade då den vida Olympen.

Tetis sänkte sig åter i havets djup. Zevs däremot

begav sig till sitt palats. Då han steg in, reste sig alla gudar och gudinnor och skyndade vördnadsfullt emot honom; ingen vågade sitta då han kom. Han satte sig på sin tron. Men Hera hade lagt märke till hans samtal med Tetis och gav honom några stickord därför.

— Hemlighetsfulle, sade hon, alltid är det din sed, då jag är borta, att tala i tysthet och fatta beslut; mig vill du aldrig självmant säga vad du tänker.

— Vänta icke, sade Zevs missnöjd, att få veta allt, vad jag förehar! Om de ting, som det höves dig att höra, skall ingen bland gudar eller människor få veta något före dig. Men om sådant, som jag vill ha för mig själv, må du inte forska eller fråga.

— Vad var det du sade, förfärlige Zevs! utbrast Hera. Aldrig har jag sökt utforska eller utfråga dig om något. Jag är bara rädd, att havsgubbens dotter narrat dig till någon dårskap. Hon låg i gryningen och bad vid dina knän, och du lär med en bifallsvink ha lovat henne att ge trojanerna seger.

— Sällsamma varelse, svarade Zevs, alla misstänker du, och alltid spanar du. Men med alla dina misstankar och spaningar vinner du ingenting. *Om* jag nu skulle ha lovat något, så kommer det också att ske. Sätt dig därför ned och tig och lyd, annars skall ingen bland Olympens gudar kunna skydda dig mot min vrede.

Vid dessa ord blev Hera förskräckt. Hon undertryckte sin harm och satte sig. Alla gudar och gudinnor sutto tysta och förstämda.

Detta kunde Hefästos, Zevs och Heras son, den halte, men konstförståndige smeden, icke fördraga.

— Vad skall det tjäna till, sade han, att på det där sättet ställa till gräl och otrevnad bland oss alla för de dödliga och eländiga människornas skull? Jag råder dig, moder, att vara min fader till lags, ty om han vill, kan han störta oss alla från våra troner; så stark är han. Sök därför med vänliga ord stilla hans sinne, så blir han nog god igen!

Härmed rusade Hefästos upp, fyllde en dubbelpokal med nektar och räckte modern. Sedan haltade han beställsamt omkring i laget och skänkte i åt de övriga.

Och ett osläckeligt skratt bland saliga gudarna uppstod,
när Hefästos de sågo så ivrigt fjäska i salen.
Så de dagen igenom, tills solen hunnit sin nedgång,

Osläckeligt skratt; härav det vanliga uttrycket »homeriskt skratt» eller »homeriskt löje».

sutto i festligt lag, och ej av gemensamma spisen saknades något och ej av Apollons klingande harpa eller av sånggudinnornas ljud i växlande stämmor.

Då kvällen kom, gingo de till vila.

---

10. ODYSSEVS OCH TERSITES.

Alla de övriga i Olympen sovo, men Zevs låg sömnlös och grubblade, hur han skulle kunna uppfylla sitt löfte till Tetis. Slutligen hittade han på att sända Agamemnon en bedräglig dröm. Agamemnon tyckte, att den gamle Nestor stod vid hans huvudgärd och förkunnade, att om han nästa morgon ryckte mot Troja, skulle han intaga staden.

Vid detta glada budskap vaknade Agamemnon. Han reste sig strax, tog på sin mjuka livrock och kastade däröver den vida manteln, band sandaler på fötterna och hängde det silverbeslagna svärdet över skuldran, fattade spiran och begav sig ut. Först befallde han härolderna att gå omkring i lägret och ropa samman folket till ting. Under tiden höll han rådplägning med furstarna framför Nestors skepp och talade om sin dröm för dem. Han tänkte lyda det bud, som gudarna sänt honom, sade han, men för att pröva männen ämnade han först uppmana dem att återvända till Akaja;

på det sättet skulle han få se, vilka han kunde lita på. Furstarna läto honom få sin vilja fram och följde honom till tinget. Dit rusade nu alla likt skaror av surrande bin.

Stormfull samlingen var, och då skarorna satte sig neder,
suckade jorden under dem dovt, och nio härolder
sökte med rop dem stävja och sporde, om de då nånsin
kunde sig hålla från skrik och de högborna furstarna höra.

Då alla tagit plats och stojet tystnat, reste sig Agamemnon, stödd på sin konungastav.

— Vad skola kommande släkten tänka om akajernas stora och starka skaror, som inte kunnat övervinna ett folk, som är så fåtaligt som trojanerna. I sanning — om vi båda samlades till fest och akajerna delade sig i dryckeslag på tio och tio, och varje lag valde en trojan till tjänande munskänk, så skulle många av våra lag bli munskänk förutan. *Så* många flera äro vi. Nu ha nio år förgått, våra skepp ruttna, våra hustrur och barn sitta därhemma och försmäkta i väntan, och ännu är intet vunnet. Låt oss därför återvända hem! Ilion skola vi ändå aldrig lyckas erövra.

Alla, som icke varit med i fursterådet, blevo narrade av detta tal, och det blev en stor oro i folkförsamlingen. Många sprungo skrikande upp och rusade med sådan fart till skeppen, att dammet virvlade om deras sandaler. De ropade åt varandra att taga i och hala ut; somliga drogo undan

stöttorna, andra muddrade upp vattenrännorna, och deras rop skallade högt mot skyn.

Men detta behagade ej Hera, och hon bad Atena hejda folket. Atena sänkte sig hastigt ned till lägret och fann där Odyssevs, stående mörk och vred vid sitt skepp.

— Är det verkligen er mening att fly? sade hon. Tänk, vad Priamos då skall jubla! Nej, Odyssevs, skynda dig och sök hejda dem med goda ord!

Odyssevs kände igen gudinnan på rösten. Han kastade av sig manteln, ilade bort till Agamemnon, tog hans spira och sprang med den i handen utefter skeppsraderna för att i överkonungens namn bjuda alla att återvända till tingsplatsen.

När en furste han fann eller någon bland de förnämsta,
stannade han, och med smickrande ord han sade till honom:
Frände, ej höves det dig att frukta och skygga tillbaka,
sätt dig, var lugn, och förmå de andra i hären att sitta!
Ännu känner du ej Agamemnons verkliga tanke,
nu han prövar oss blott, snart torde han kanske oss näpsa.
Alla hörde vi ej, vad språk i rådet han förde.
Måtte han ej retas upp till hämnd mot akajernas söner!
Mäktig förbittringen är hos en Zevs-härstammande konung.

Men då någon ur hopen han såg, som väsnades högljutt,
gav han honom med staven ett slag och sade med stränghet:
Sällsamme, sitt och håll mun, och hör vad de övriga säga!
Alla de gälla för mera än du, omanlig och kraftlös.
Varken i striden du är, ej heller i rådet att räkna.
Allesamman ju ej i hären vi kunna befalla;

mångvälde icke är gott, blott en vår konung må vara,
en blott härskare; den, åt vilken höge Kronion
skänkte konungastav och lagar att styra de andra.

Sålunda fick han småningom alla att vända om från skeppen till tinget. Under larm rusade de åter till sina platser.

Allt blev äntligen tyst. De sutto på sätena stilla.
Blott *Tersites* väsnades än, omåttlige sladdrarn,
vilken med munnen full av oanständiga uttryck
aldrig hade försyn att fräckt med kungarna tvista,
blott det minsta han fann, som till löje han kunde förvända.
Fulast han var bland alla de män, som till Ilion kommit,
vindögd och halt på sin ena fot; hans puckliga axlar
gingo mot bröstet ihop, och huvudet spetsades uppåt,
här och där ett fjun stack upp på den skalliga hjässan.
Hätsk mot alla han var, mot Akillevs mest och Odyssevs.

Denna gång var det dock icke mot dem utan mot Agamemnon, som han skränade.

— Vad är det nu du vill, Agamemnon? skrek han. Har du inte tälten fullproppade med byte, som vi skaffat dig? Akajinnor men inte akajer må vi väl heta, om vi längre låta dig fortsätta på det här viset. Du borde få sköta dig själv, så finge vi se, hur du redde dig. Till och med Akillevs har du skymfat. Men Akillevs är trög och utan galla i bröstet, annars skulle du nu ha skymfat för sista gången.

Tersites; uttal: Tärsites.

Men plötsligt stod Odyssevs vid Tersites sida, såg honom skarpt i ögonen och sade med stränghet:

— Fjollrige pladdrare, sluta med ditt skrik och bjäbb! Något större kräk än du finnes inte i hela

hären. Hör nu väl på, vad jag säger dig: finner jag dig en gång till rasa på det här sättet, så vill jag icke mer ha mitt huvud kvar mellan skuldrorna, ej heller vidare kallas Telemakos fader, om jag icke strax griper dig och sliter av dig kläderna,

manteln och livrocken och alltihop, pryglar upp dig, hur du än tjuter, och till sist med skam jagar dig ur folkförsamlingen.

Vid dessa ord höjde Odyssevs spiran och tuktade till skrävlaren på ryggen. Tersites gnällde och gjorde sig så liten han kunde samt lagade sig sedan till sin plats och satte sig där tyst och stilla, torkade sina tårar och stirrade framför sig. Men de, som sutto runt omkring, storskrattade och sade till varandra:

Visst har otaliga härliga värv Odyssevs bedrivit,
dels uti mannaprövande strid och dels uti rådslag,
detta var dock den styvaste bragd han någonsin utfört,
då den näsvise häcklarn en gång till tystnad han bragte.

Odyssevs höjde ånyo spiran, och det blev så tyst, att alla på tinget kunde höra hans ord.

— Länge ha vi legat här, sade han, och inte klandrar jag akajerna, för att de ledsnat. Men skamligt skulle det vara att nu vända om med tomma händer. Jag minns, som om det varit i går, det märkliga järtecknet, som Zevs sände oss i Aulis, då han lät draken uppsluka de åtta sparvungarna och därtill sparvhonan själv. Nu äro de åtta åren förbi och även det nionde är slut. Låt oss därför vänta på den uppfyllelsens tid, som just nu är inne!

Folket gav genom höga rop sitt bifall tillkänna.

Sedan höll den gamle Nestor till Agamemnon ett tal, som slutade sålunda:

— Är det någon som vill svika de heliga eder han svurit, så låt honom gärna fara sin väg! Han skall i alla fall icke undgå sitt öde. Bäst är att låta hären ställa upp sig i slagordning, fördelad i stammar, brödraskap och släkter; då kan du lätt märka, vilka som draga sig undan och vilka som följa dig mot fienden.

Agamemnon gillade detta råd. Härmed var tinget slut, och alla skyndade till lägerhyddorna.

---

11. MENELAOS OCH PARIS.

De förnämsta furstarna inbjödos till Agamemnon för att deltaga i hans offermåltid. När denna var slut, sändes härolderna ut i lägret för att kalla folket till avtåg. Inom kort vimlade det av stridsvagnar och fotfolk, och hela nejden genljöd av ett gny och ett larm som från tusentals

Stammar, brödraskap och *släkter.* Hos grekerna utgjorde flera med varandra befryndade *släkter* eller familjer ett »*brödraskap*» (en »fratria»), vars medlemmar hade gemensam skyddsgud och offerhärd. På samma sätt utgjorde flera »brödraskap» med gemensam härkomst och fädernedyrkan en *stam.*

skriande vildgäss och tranor. Endast från Akillevs läger ryckte ingen ut. Stridsvagnarna stodo där väl omhöljda, hästarna tuggade i lugn sitt foder, folket roade sig på stranden med att kasta trissa (»diskos») eller spjut eller skjuta med pilar, och

hövdingarna vankade av och an, missnöjda att ej få vara med i tumultet.

När akajernas skaror nalkades Troja, sågo de troerna strömma ut ur staden. Modigt störtade båda härarna framåt, akajerna denna gång under beslutsam tystnad, troerna däremot under jublande segerrop. När de kommit alldeles nära varandra, sprang Paris fram ur de troiska lederna. Med en panterhud över axlarna, svärd vid sidan

och båge på ryggen samt två bronsskodda spjut i handen, manade han den tappraste i akajernas här att komma och mäta sig med honom. När Menelaos hörde utmaningen, gladde han sig och hoppade genast ned från sin vagn. Men då Paris såg honom komma, bleknade han, studsade tillbaka och gömde sig ögonblickligen bland sina landsmän. Då blev Hektor full av förbittring.

— O, du sköne kvinnohjälte, utbrast han, bättre hade varit, att du aldrig blivit född, än att du på detta sätt skall draga skam och nesa över oss alla. När det gäller att komma som en tjuv till främmande folk för att locka deras kvinnor och råna deras skatter, då har du mod, men när den rånade möter dig i ärlig kamp, då sticker du dig undan som en stackare, ty mot honom hjälper nog varken din cittra eller din fagra uppsyn. Vore troerna icke så genombeskedliga som de äro, så hade du längesedan blivit stenad för dina eländiga gärningars skull.

— Ack, broder, svarade Paris helt ödmjukt, jag vill icke säga ett ord till mitt försvar. Olika falla ödets lotter. Dig ha gudarna skapat sådan, att du aldrig känner hjärtat darra i ditt bröst;

Brons-skodda spjut. Iliaden diktades under övergångstiden mellan grekernas bronsålder och järnålder, då järnet visserligen var känt, men ännu föga begagnat. När i dikten talas om *koppar* (kopparklädda, kopparpansrade o. s. v.), menas alltid *brons.*

jag åter har fått Afrodites gåvor. Men om du äntligen vill, skall jag icke längre draga mig undan. Bjud troer och akajer att vila och låt dem ingå ett fördrag, att jag och Menelaos ensamma må kämpa om Helena och skatterna!

Vid dessa ord vart Hektor glad. Han fattade om sin lans, sprang fram mellan de kämpandes leder och ropade, att alla skulle upphöra med striden. Troerna stannade genast, men akajerna fortsatte att skjuta och kasta sten. Agamemnon befallde då, att även de skulle sluta. Hektor upprepade med hög röst Paris nya utmaning. Menelaos svarade, att han antog denna, men överenskommelsen borde helgas genom ett offer, sade han, och Priamos själv måste komma ut och bekräfta den, ty hans söner kunde man icke lita på.

Båda härarna gladde sig hjärtligt åt att snart få slut på det odrägliga kriget. Körsvennerna drogo åt sig tyglarna, hjältarna stego ned från vagnarna och lade ifrån sig vapnen. Hektor skickade två härolder till Troja för att hämta Priamos och med honom två offerlamm, ett vitt åt solen och ett svart åt jorden. Samtidigt sände Agamemnon Taltybios till skeppen efter ett tredje offerlamm, som skulle ägnas åt Zevs.

Under tiden satt Helena uppe i Paris palats och arbetade på en stor och glänsande vävnad. I den vävde hon in bilder av kämpande troer och akajer.

Då kom Iris till henne i gestalt av hennes svägerska Laodike.

— Kom, sade hon, så skall du få se något underligt. Troer och akajer ha slutat upp med striden och sitta nu stilla bredvid varandra, stödda mot sina sköldar och med lansarna nedstuckna i marken. Paris och Menelaos skola ensamma kämpa, och du skall tillhöra den, som segrar.

Full av längtan efter sin förre make och sitt fädernesland höljde sig Helena i en purpurröd mantel och sprang till

Skaiska porten. Där sutto Priamos och Antenor, *Pantoos* och flera andra av stadens yppersta män. De voro för gamla att strida men ville gärna följa stridens gång. De hade dessutom sina käraste ute på slagfältet, Antenor sin son *Agenor*, Pantoos sina söner *Polydamas* och *Evforbos*. Då gubbarna sågo Helena, växlade de beundrande blickar och viskade sakta i öronen på varandra:

Klandras ej bör, att troer och kopparklädda akajer
dragits med i krigets fördärv så länge för dylik en kvinna:
själva gudinnorna tävlar hon med i behag och i fägring.
Dock — så skön hon än är, till skeppen hon vände tillbaka,
innan vår stad och hela vårt folk hon störtat i ofärd!

Priamos ropade henne vänligt till sig.

— Kom hit upp, kära barn! sade han. Här kan du se din förre man och dina fränder och vänner. Att vi råkat i krig är inte din skuld utan säkert de odödliga gudarnas, som så ha bestämt. Sätt dig här bredvid, och säg mig namnet på den där reslige kämpen, som går framför akajerna och ser ut alldeles som en konung!

— Vördade svärfader, svarade Helena, ack, hur ofta har jag icke ångrat, att jag ej långt hellre berövade mig livet, än jag följde din son! Men vad du nyss ville veta, det skall jag gärna säga dig;

Polydamas; uttal: Pålydamas. — *Evforbos;* uttal: Evfårrbos.

den du frågade efter är Agamemnon — han, som en gång var min svåger.

— Lycklige furste, sade Priamos; även jag har i forna dagar haft härskaror att befalla över men aldrig så stora som dina! Men säg mig nu, mitt barn, vad han heter, den där mannen, som är något mindre än Agamemnon men bredare över bröstet och skuldrorna och som nu vandrar emellan lederna alldeles som en bagge vankar igenom fårahjorden.

— Det är Odyssevs, svarade Helena, furste över det klippiga Itaka och den illfundigaste man i akajernas här.

— Ja visst, inföll Antenor, honom minnes jag väl från den tiden, då han kom med Menelaos som sändebud hit och vi beundrade hans vältalighet i rådsförsamlingen.

— Nå, men den andre då, frågade Priamos vidare, han, som med huvud och axlar skjuter upp över hela hopen?

— Det är Ajas, Telamons son, svarade Helena, en rese i växt. Och där borta står Idomenevs från Kreta, som så ofta kom som gästvän till vårt hus i Sparta.

Här avbröts samtalet av Hektors härolder. Dessa hade hämtat de båda offerlammen och därjämte en getskinns-säck med vin, en glänsande bål och flera gyllene pokaler, och de kommo nu för att få Priamos med sig. Gubben ryste, när

han hörde, att Paris skulle kämpa mot Menelaos, men han befallde lugnt, att hästarna skulle spännas för. Han och Antenor stego sedan upp i vagnen, fattade tömmarna och åkte med flygande fart genom Skaiska porten ut på fältet.

Då de kommit till den smala landremsan mellan härarna, stego de av och gingo Agamemnon och Odyssevs till mötes. Härolderna buro fram offerlammen, blandade vin i bålen och begöto furstarnas händer med det helgade vattnet. Därpå drog Agamemnon sin offerkniv, skar därmed av en ulltofs från pannan av varje lamm och lät härolder fördela ullen bland de förnämsta akajerna och troerna. Sedan lyfte han händerna mot himmelen och anropade Zevs och solen och jorden att vara vittnen till det högtidliga fördraget, att den av kämparna, som segrade i striden, skulle behålla Helena och skatterna. Efter bönen offrade han lammen och lade undan deras kroppar, för att de sedan skulle föras bort och grävas ned. Därpå lät han dela ut det helgade vinet. Priamos ville nu ej längre vara kvar, ty han fruktade, att hans son skulle stupa, och detta kunde han ej åse. Han tog därför de slaktade lammen från Troja upp i sin vagn och for med Antenor tillbaka till Ilion.

Hektor och Odyssevs mätte nu ut platsen för enviget. Därpå kastades lott om vem som först skulle slunga sin lans. Två små flata stenar utval-

des till lotter, den ena för Menelaos, den andra för Paris. De lades i en hjälm. Hektor med bortvänt ansikte skakade så hårt, att en lott flög ut. Det var den som tillhörde Paris. Alla åskådarna satte sig ned. Menelaos och Paris däremot drogo på sig sina rustningar, betraktade varandra med hotande blickar och skakade sina lansar. Först kastade Paris; han träffade Menelaos sköld, men hans lansudd kröktes och gled åt sidan. Med en bön till Zevs om bistånd slungade Menelaos därpå sin lans, och den gick tvärs igenom Paris sköld och brynja samt fläkte upp hans livrock, och endast genom att hastigt böja sig ned kunde Paris undgå döden. Menelaos ryckte sitt svärd ur skidan och måttade ett väldigt hugg mot sin fiendes huvud. Men då svärdet träffade hjälmkammen, brast det och föll i fyra stycken ur Menelaos hand. Med blicken mot himlen sade då Menelaos djupt suckande:

Allfader Zevs, du är bland de eviga gudarna grymmast.
Hämnd jag hoppades, hämnd för den skymf jag lidit av Paris.
Dock, nu sprang min klinga itu, och lansen förgäves
flög mig ur handen, och ej jag min ovän såra förmådde!

Vredgad rusade han fram, grep Paris i hjälmbusken, svängde honom om och drog honom baklänges mot akajernas leder. Paris kunde inte göra motstånd, ty hakremmen snörde så hårt om strupen, att han var nära att kvävas. Men Afrodite

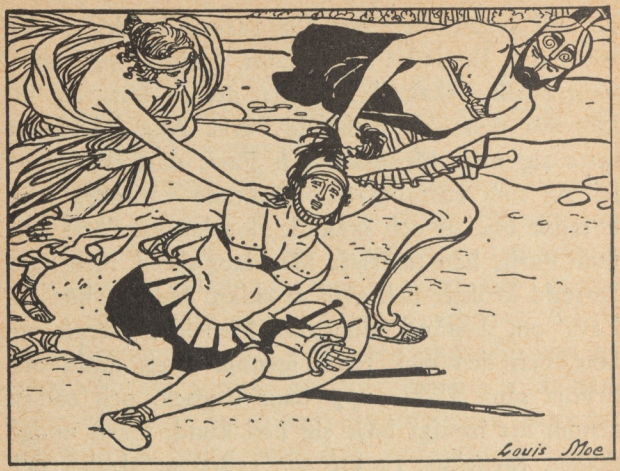

var till hands för att hjälpa honom. Detta gjorde hon på så sätt, att hon slet av hakremmen och Menelaos fick den tomma hjälmen i handen. Rasande slängde han den in bland akajerna och rusade sedan mot den barhuvade Paris för att sticka ihjäl honom med lansen. Men innan han hunnit fram, hade Afrodite höljt Paris i ett tjockt moln och fört honom genom luften till hans palats uppe på Ilion.

När detta var gjort, skyndade gudinnan efter Helena. Denna fann hon sitta bland en mängd trojanskor i tornet vid Skaiska porten. I gestalt av en gammal spinnerska från Sparta ryckte hon i Helenas mantel och viskade:

Följ mig, skynda dig hem, han ber dig därom, Alexandros.
Nu han i Ilion är, och där i det sköna palatset
väntar han, fager till åsyn och skick. Ej skulle man gissa,
att han från envig kommit och strid; fastmera det tyckes,
som om han ginge till dans eller vilade litet från dansen.

Helena blev förvånad, men när hon noga betraktade gumman, upptäckte hon under hennes skrynkliga skinn Afrodites rosiga hy, och hon utbrast därför harmsen:

— Grymma gudinna, då nu min rätte make vunnit mig tillbaka och vill ta emot mig, varför skall du då ånyo söka dåra mig! Gå själv till din älskling Paris och kuttra, tills han tar dig till sin gemål eller slavinna! Jag vill inte mer ha med honom att göra.

Förbittrad svarade Afrodite:

Reta mig ej, eländiga! Snart i min vrede jag kunde
bringas att hata dig så, som hittills jag hjärtligt dig älskat.
Då förvisso jag skulle emellan akajer och troer
tända ett flammande hat, och du skulle varda dess offer.

Vid denna hotelse blev Helena rädd. Tyst fattade hon gudinnans framsträckta hand, och utan att de omgivande trojanskorna märkte något, förde Afrodite henne upp till Paris palats. Där satte hon leende fram en stol åt henne mitt emot Paris. Men till en början ville Helena icke se åt honom en gång utan sade hånande:

Alltså kom du från striden igen! O, hade du stupat
nyss för den hjältes hand, som en gång varit min make!
Åh, vad fordom du skröt, hur lätt du i armarnas styrka
och i att svinga en lans Menelaos skulle besegra!
Strax, så morsk som du är, du tänker väl honom ånyo
mana till envig ut? Men nej, jag råder dig stanna
hemma försiktigt i ro, långt bort från den väldiges åsyn.
Akta dig väl, var rädd om ditt skinn, ty lätt kunde hända,
att för hans drabbande lans du snart finge bita i gräset!

Men Paris log och sade:

— Gräla inte, Helena; det kläder illa en så vacker kvinna som du. Om Menelaos besegrade mig, så var det därför, ser du, att Atena hjälpte honom. En annan gång blir det jag, som vinner, ty även mig beskydda de odödliga. Låt oss nu inte tvista utan vara vänner!

Svag och foglig som alltid gav Helena efter och lät sin vrede fara.

Under tiden for Menelaos som ett rasande vilddjur omkring ute på fältet för att finna sin försvunne motståndare. Men varken bland troerna eller deras bundsförvanter var det någon, som kunde säga, vart Paris tagit vägen. Då höjde Agamemnon sin röst och ropade, att segern tillhörde Menelaos, och att troerna vore skyldiga att strax utlämna Helena och skatterna. Akajerna ropade bifall, och troerna stodo häpna och visste inte, vad de skulle säga.

Just i samma stund var stort rådslag uppe i

Olympen. *Hebe* gick omkring och skänkte nektar i guldpokalerna, och gudarna drucko varandra till och skådade emellanåt ned på de vimlande skarorna utanför Troja. Medan de sutto där, vände sig Zevs till Hera och Atena och sade gäckande:

Två bland de höga gudinnor hade tagit sig an Menelaos,
Hera, min ädla gemål, och Atena, min lysande dotter.
Nu de sitta dock här för sig själva och roa sig endast
med att se på. Men mot dem Afrodite, med löje på läppen
jämt och samt är till hands att vända fördärvet från Paris,
honom hon räddade nyss, när döden han trodde sig nära.
Låtom oss överväga likväl, hur saken må ställas:
om förödande krig och tvedräkt likasom hittills
väcka vi må eller ock i vänskap folken förena?
Skulle för alla bland er det sista behagligast synas,
då skall Priamos fäste stå kvar i kommande tider
men Menelaos i fred till Sparta sin Helena föra.

Zevs visste mycket väl, att Hera och Atena skulle bli ursinniga över detta förslag, där de sutto bredvid varandra och icke tänkte på något annat än Trojas fördärv. Atena svalde sin harm, men Hera kunde icke styra sig utan utbrast:

Gruvlige Zevs, vad var det du sade! Ämnar du göra
all min möda förspilld och allt vad jag kämpat förgäves?
Har jag ej tröttkört hela mitt spann, då jag farit att egga
folken till kamp på liv och död mot Priamos söner?
Gör som du vill, men betänk, vi övriga gilla det aldrig.

Hebe; ungdomens gudinna, munskänk i Olympen.

Zevs låtsade nu, som om han icke alls kände till, att Hera var vred på Paris och troerna av den orsaken, att hon blivit besegrad i skönhetstävlingen på berget Ida, och han frågade därför:

Oförsonliga, säg vad Priamos eller hans söner,
gjort dig för farliga ting, att oupphörligt du längtar
Troja att störta i grus, den stora, härliga staden?
Skynda dig då över murarna strax eller portarna genom,
sluka med hull och hår så Priamos själv som hans söner,
troernas folk därtill. Då mättas din galla kanhända.

— Gör emellertid som du vill, fortsatte han något blidare, inte passar det oss att bli ovänner för den här stadens skull. Men det säger jag dig, att om jag någon gång skulle finna för gott att förstöra någon stad, där *dina* gunstlingar bo, så är det inte värt, att du kommer med några förböner. Det är endast med stor motvilja jag nu gör dig till viljes och giver Ilion till spillo.

Ty av de städer, som äro ett hem för jordiska mänskor
under den strålande sol och den stjärnesmyckade himmel
aktar jag allramest av hjärtat det heliga Troja:
aldrig saknades där på mitt altar gemensamma offrens
ånga och aldrig gjutning av vin till vår dyrkan och ära.

Utom sig av glädje inföll Hera genast:

— Tre städer äro för mig de käraste på jorden: Mykene, Sparta och Argos. Men spräng dem alla,

när det behagar dig: jag skall inte säga ett ord däremot, blott du lämnar Troja i min hand! Jag är ju dock din gemål, må vi foga oss en smula efter varandra, då skola även de övriga gudarna rätta sig efter oss. Sänd nu därför genast Atena ned till slagfältet, så att hon må narra troerna att bryta fördraget; då skall kriget ånyo flamma upp och Troja gå sin undergång till mötes.

Zevs gav sitt bifall härtill, och Atena svingade sig blixtsnabbt ned till jorden. På fältet antog hon skepnaden av en trojan och vände sig till den berömde bågskytten Pandaros från Lykien. Denne stod bland de främsta i den troiska hären och lyssnade till Agamemnons uppmaning att lämna ut Helena och skatterna.

— Hör du Pandaros, viskade hon, skulle inte du, som är så duktig på båge, kunna skicka den där Menelaos en av dina pilar? Då skulle du vinna stor ära och alla trojaners tacksamhet, och Paris skulle belöna dig med rika skänker.

Den dåraktige Pandaros gick genast i fällan. Han grep sin präktiga hornbåge och hukade sig ned bakom kamraternas sköldar, så att akajerna inte i förväg skulle märka honom. Tyst öppnade han kogret, tog ut en fjädrad pil med vass järnspets, lade den med skåran mot strängen och skaftet mot bågen och spände den så av all sin kraft.

Pandaros; uttal: Panndarås.

Oxhudssträngen han drog med skåran på pilen tillbaka hårt, så att strängen nådde hans bröst och udden berörde bågen. Då denna han alldeles spänt i krok som en cirkel, gnisslade bågen och susade strängen och hoppade pilen, uddvass, fiken att nå sitt mål bland den vimlande skaran.

Men det var bara Atenas mening, att Pandaros skott skulle reta akajerna, icke att det skulle bli dödande. Med samma omsorg som en mor fläktar bort en fluga från sitt lilla sovande barn, lika ömt vakade gudinnan över sin gunstling Menelaos. Hon ledde pilen på sned, så att den träffade Menelaos i veka livet, där han var väl skyddad, ytterst av en lädergördel, därunder av brynjan och innerst av en bindel med bronsplåtar. Pilen kom dock med sådan fart, att den genomborrade gördeln, brynjan och bindeln och gjorde en stor rispa i huden, så blodet började strömma. Menelaos ryste till, och Agamemnon utropade:

— O, min broder, så ha alltså de uslingarna brutit fördraget och svekfullt sökt beröva dig livet! Helt visst skall Zevs, som straffar alla menedare, ställa dem till räkenskap för deras trolöshet:

Ja, jag är övertygad därom i min själ och mitt sinne:
kommande varder den dag, då det heliga Ilion faller,
Priamos själv och hans folk, den lansbeprisade kungens.

Men måtte du inte dö, Menelaos, tillade han därpå nedslagen. Då skola säkert akajerna skynda

Atena och Pandaros.

härifrån, och trojanerna komma att jubla och begabba mig!

— Lugna dig, och gör icke våra män modfällda, svarade Menelaos; jag ser, att hullingarna äro utanför, så det är nog inte så farligt.

— En läkare måste strax undersöka såret, utbrast brodern. Skynda dig, Taltybios, och kalla hit Makaon!

Härolden sprang det fortaste han kunde genom lederna och såg sig med forskande blickar omkring. Han upptäckte snart Makaon och bad honom följa sig. Båda hastade tillbaka till den sårade Menelaos, som stod mitt i en krets av oroliga och förbittrade furstar. Makaon gick fram och drog genast pilen ur gördeln, varvid hullingarna böjde sig utåt och brusto. Därpå löste han upp gördeln, pansaret och bindeln, sög blodet ur såret och strödde däröver ett pulver av helande örter.

---

12. DIOMEDES BRAGDER.

Fördraget var nu brutet, och striden började åter. Agamemnon skyndade från skara till skara för att uppmuntra den ene och egga den andre. Då han kom till Diomedes och dennes kör-

sven Stenelos, överhopade han båda med snubbor och förebrådde Diomedes, att han ej på långt när kunde mäta sig i mod med sin fader Tydevs. Stenelos ville säga emot, men Diomedes bad honom icke svara med ord utan med gärningar.

Inom kort befunno sig båda härarna i rörelse och drabbade med väldigt dån samman.

Snart, då de stridandes flockar på fältet mötte varandra,
knakade sköld mot sköld och lans mot lans, och sin styrka
prövade kopparpansrade män, och de kupiga sköldar
stötte med brak ihop, och stort vart larmet och rasslet.
Kvidande klagan och jublande rop från kämparna hördes,
allt som man föll eller stod, och på marken forsade blodet.

Den, som under denna drabbning utmärkte sig mest, var Diomedes. På sin stridsvagn, som kördes av Stenelos, for han hastigt fram och åter på fältet, och var han kom, hopades slagna fiender kring hans vagn. När Pandaros såg detta, spände han sin båge och sände en pil mot Diomedes, så att blodet började strömma utför brynjan. Pandaros jublade, men Diomedes ställde sig bredvid sin vagn och bad Stenelos komma ned och draga ut pilen. Stenelos gjorde så, och blodet sprutade fram genom ringarna i brynjan. Diomedes bad då till Atena, att hon måtte uppehålla hans krafter och låta Pandaros komma inom räckhåll för hans lans. Atena hörde hans bön och stärkte hans lemmar, så de blevo lättare än en fågels.

— Nu har jag gjort dig bra igen, sade hon, och dessutom har jag tagit bort det mörker, som förut täckt ditt öga, så att du hädanefter kan skilja mellan de dödliga och odödliga.

Skulle fördenskull du se en odödlig i striden dig nalkas,
akta dig då att våga en kamp mot de övriga gudar,
endast om dottern av Zevs, Afrodite, sig blandar i leken,
giv henne gärna ett sårande styng av den spetsiga kopparn!

Diomedes och Stenelos foro nu med förnyat mod in bland trojanerna. Var de kommo, glesnade lederna omkring dem. När Äneas såg detta, sprang han genom vimlet till Pandaros.

— Var är din båge och dina vingade pilar? sade han. Vill du nu behålla ditt rykte som vår bäste skytt, så får du allt skjuta den där mannen, som bryter sig fram genom våra leder och gör oss så stor skada.

— Det är visst Diomedes, svarade Pandaros, men en gud tycks gå framför honom och vända bort alla pilar. Nyss sände jag honom en, som träffade i högra skuldran, men den måtte inte ha bekommit honom det minsta. Dum har jag varit, då jag litat på min båge, ty på två bland akajernas furstar har jag i dag skjutit förgäves, först på Menelaos och sedan på Diomedes. Kommer jag någonsin hem igen, så må man hugga huvudet av mig, om jag inte med egen hand bryter båge och pilar i kras och kastar hela skräpet på elden.

— Säg inte det, svarade Äneas lugnande, kom hellre hit till mig och tag piskan och tömmen, medan jag kämpar! Eller också må du fatta lansen, medan jag styr spannet.

Pandaros föredrog att vara lanskastare. De sprungo upp i vagnen, och Äneas styrde rakt emot Diomedes och Stenelos.

— Här komma två förfärliga kämpar emot oss, sade då Stenelos, den ene är Pandaros, och den andre är Äneas, nu är det bäst, att vi ge oss undan.

— Inte ett ord om flykt! svarade Diomedes med bistert rynkade ögonbryn. Men du må gärna hålla dig utanför; jag skall stiga ner ur vagnen. En sak vill jag dock be dig om: skulle jag segra, så håll vårt spann tillbaka, bind tömmarna vid knappen på vagnskorgen, och skynda dig att få fatt på Äneas hästar! De äro av det yppersta slag, och det vore för oss en stor ära, om vi kunde föra dem hem som byte till skeppen.

I detsamma trängde Pandaros lans tvärs igenom Diomedes sköld och träffade hans brynja. Pandaros jublade högt, men i nästa ögonblick susade Diomedes kast, och Atena ledde lansen så, att den genomborrade Pandaros. Denne föll till marken, vapnen rasslade och hästarna skyggade åt sidan. Med ett skri av förbittring hoppade Äneas ned och sträckte sitt spjut framför vännens lik, färdig att spetsa envar, som ville släpa bort det. Nu tog

Diomedes en sten och träffade därmed Äneas vid höften, så att höftbenet krossades och två senor sletos av. Äneas signade ned på knä, stödd mot ena handen, och det skymde för hans ögon. Han skulle ha varit dödens rov, om icke Afrodite omfattat honom med sina vita armar, brett ett veck av sin glänsande slöja framför honom och lyft honom upp ur stridsvimlet. Under tiden hade Stenelos bemäktigat sig Äneas hästar. Men Diomedes hade sett, att det var Afrodite, som ryckte bort Äneas. Han skyndade därför efter och stack henne med lansspetsen. Den gick igenom slöjan, råkade gudinnans fina och mjuka hand helt nära handloven och rispade huden, så att klara ikorn sipprade fram ur såret. Med ett jämmerskri släppte hon Äneas och räddade sig undan upp till Olympen. Där mottogs hon av Hera och Atena med

gyckel och stickord, och Atena sade skämtande till Zevs:

Allfader Zevs, du förtycker väl ej, om jag säger dig något?
Säkert har syster min återigen en kvinna från Sparta
narrat att följa troernas män, som så häftigt hon älskar.
Säkert hon då, när hon smekt den skönbeslöjade kvinnan,
råkat att rispa sin spensliga hand mot det gyllene spännet.

Zevs drog på munnen samt kallade fram Afrodite och sade förmanande:

Ej bestämdes för dig, min dotter, krigarens bragder,
du befatte dig blott med de ljuvliga älskogsbestyren,
medan Atena besörjer det där och den stormande Ares!

Sålunda samtalade de uppe i Olympen. Men nere på slagfältet rasade ännu Diomedes. I samma stund som Afrodite släppte Äneas, hade Föbos Apollon, höljd i moln, tagit honom i sin famn. I sin iver aktade Diomedes icke härpå utan försökte endast dräpa Äneas och ta hans rustning. Tre gånger störtade han fram, och tre gånger stöttes han tillbaka, och först då guden vid fjärde anloppet skrämde honom med ett förfärligt rytande, hejdade han sig. Apollon for med Äneas till sin helgedom uppe på Ilion och lämnade honom åt sin syster *Artemis* och sin moder *Leto*. De botade honom och förde honom sedan tillbaka till stridsfältet. Apollon begav sig till Ares, som satt och betraktade slaktningen från det ställe, där

Simois utmynnade i Skamander, samt frågade, om icke han ville kväsa den övermodige Diomedes. Ares iklädde sig skepnaden av en bland troernas bundsförvanter och kastade sig in i stridsvimlet.

Men när Hera och Atena märkte, att Ares hjälpte trojanerna, vredgades de och bådo Zevs om lov att få driva bort honom ur striden. Sedan de fått tillåtelse, foro de ned till samma ställe, där Ares förut suttit. Här hejdade de hästarna, höljde dem i en sky och läto dem äta ambrosiskt foder. Själva begåvo de sig därpå, lätta i gången som duvor, till slagfältet. Hera antog gestalten av *Stentor,* den röststarkaste man i grekernas här, och ropade med skallande stämma:

— Blygas må akajernas män, ty mod ha ni endast så länge Akillevs är med er. På hans tid vågade troerna ej sticka näsan utom porten, men nu hade de ju snart drivit eder ända bort till skeppen.

Atena skyndade fram till Diomedes, som stod och ansade sina sår, och sade förebrående:

Tydevs födde en son, som dock föga brås på sin fader.
Stor till kroppen ej Tydevs var, men en *krigare* var han.

— Dig, gudinna, känner jag nog, svarade Diomedes lugnt, och därför skall du få veta, hur det

Stentor; uttal: Stenntår. Härav uttrycket »stentorsstämma».

är. Rädd är jag inte, och trög är jag inte heller, men vad som håller mig tillbaka, det är just ditt eget bud, att jag inte får gå till strids mot någon av de odödliga utom Afrodite. Nu ser jag dock borta bland troerna krigsguden Ares, och därför har jag dragit mig undan.

— Ack, käre Diomedes, svarade Atena, nu skall icke heller detta längre hindra dig. Styr du bara hästarna mot honom, och märk honom ordentligt med din lans! Jag skall hjälpa dig.

Sålunda talade hon och med handen från vagnen till jorden
Stenelos baklänges sköt, men raskt han hoppade neder.
Själv gudinnan bredvid sin vän Diomedes med iver
vagnen besteg, och högt då knakade axeln av tyngden,
ty en förfärlig gudinna den bar och en ypperlig hjälte.
Piskan och tömmarna grep den väldiga Pallas Atena,
styrde mot Ares i stormande fart med det eldiga spannet.

Ares sträckte sig fram över hästarna för att sticka ned Diomedes, men Atena stötte undan lansen, så att den flög åt sidan. När sedan Diomedes kastade, riktade gudinnan hans lans, så att den träffade Ares i veka livet och gjorde ett svårt sår. När Diomedes sedan ryckte till sig lansen igen, vrålade guden så starkt, som om nio eller tio tusen män samfällt hade uppgivit ett härskri, och både troer och akajer stannade, betagna av skräck och fasa. Men för Diomedes tedde sig Ares som en våldsam virvelstorm, då han i en

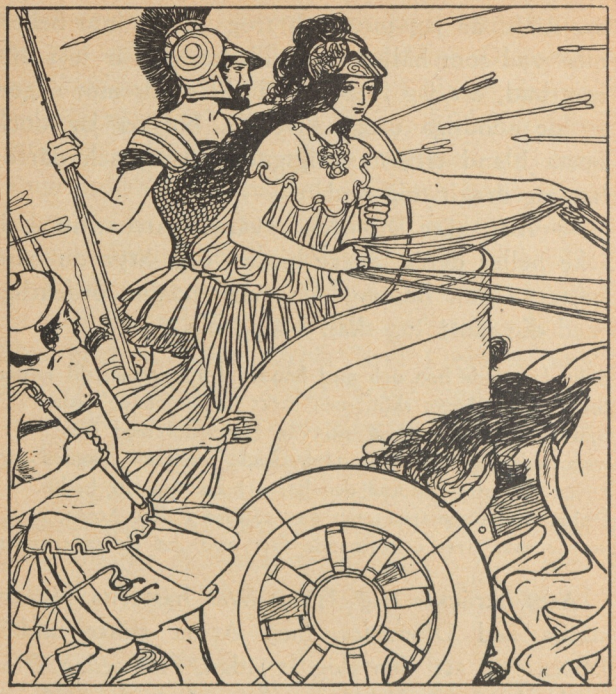

becksvart molnstod for upp till Olympen. Här visade han Zevs, hur ikorn strömmade, och beklagade sig bitterligen över Atena. Men Zevs svarade, att han kunde skylla sig själv, ty han hade i alla tider varit en bråkstake. Dock skulle hans sår bli läkt. Strax därpå kommo Hera och Atena efter välförrättat värv tillbaka till Olympen, och aka-

jer och troer hade nu endast varandra att bekämpa.

En stund senare mötte Diomedes i striden lykiern *Glavkos.*

— Vem är du, ädle man? sporde han. Dig har jag aldrig förut råkat, och nu vågar du dig dock ensam fram emot mig! Du vet väl ännu ej, att de äro dödsdömda, som gå min lans till mötes.

— Varför, svarade Glavkos, frågar du mig, vem jag är?

Likasom lövens släkt så är ju människans även:
somliga fällas av vindarna ned till jorden, men nya
skjuter den knoppande skogen igen, då våren är inne.

Så är ock människans släkt: en växer, en annan försvinner.

Men gärna skall du få veta min stam, tillade han. Min fader heter *Hippolokos* och min farfader var den berömde *Bellerofon.*

När Diomedes hörde detta, stötte han sin lans djupt i jorden och ropade glad:

— I sanning, då är du ju min gästvän på fädernet allt ifrån forna tider. Ty din farfar gästade en gång under tjugo dagar min, och då de skil-

Hippolokos; uttal: Hippå*å*kås. — *Bellerofon;* uttal: Bälleråfon.

Gästvän. En man i främmande land åtnjöt under forntiden intet skydd utan behandlades som fiende, såvida han ej upptogs som »gästvän» av någon och räknades såsom medlem av hans hus. »Gästvänskapen» var en dyrbar förmån och gick i arv liksom andra klenoder.

des, växlade de kostbara skänker: min farfar gav en purpurglänsande gördel och din gav en gyllene dubbelpokal, som jag fått i arv och har kvar därhemma i Argos. Även vi båda äro därför gästvänner och böra sålunda väl akta oss att bekämpa varandra. Jag har nog av troer att dräpa ändå, och du har nog av akajer. Må vi nu enligt gammal sed byta rustning, så att alla därav kunna se, hur högt vi skatta vår fäderne-gästrätt!

De båda hjältarna sprungo ned från sina stridsvagnar, skakade hand med varandra och lovade obrottslig vänskap och trohet. Därpå klädde de av sig och bytte rustningar. Men den, som blev lidande på bytet, det var Glavkos, ty hans rustning var av guld och kostade hundrade oxar, medan däremot Diomedes rustning var av brons och värd endast nio.

---

13. HEKTOR I TROJA.

Då Diomedes åter började tränga fram, vände sig siaren Helenos till Hektor och sade:

— Du, min broder, bör gå in i staden och hälsa vår moder, att hon samlar Trojas ädlaste kvinnor i Atenas tempel och skänker gudinnan

Ädlaste kvinnor = förnämligaste, mest högborna.

den dyrbaraste mantel hon äger i sitt hus och lovar henne ett stort offer, ifall hon skyddar oss mot den rasande tydiden.

Hektor hoppade ned från vagnen, befallde sina män att göra en sväng, så att de kunde driva akajerna tillbaka, och ropade med skallande stämma:

Trojas modiga söner och vapenfränder från fjärran,
visen er män och kommen ihåg att manligen kämpa,
medan jag själv till Ilion går och manar de gamla,
rådiga hjältar såväl som älskade kvinnor att bedja
himlens makter om hjälp och lova dem bothekatomber!
Sade, och bort han gick, den hjälmbusk-smyckade Hektor;
nedanom hälarna slog och ovanom halsen den mörka
huden, som ytterst lopp som en rand kring den kupiga
skölden.

Men så snart han kom till den heliga boken, som jämte
Skaiska porten stod, så samlades hustrur och döttrar
runt om honom med frågor om män och söner och bröder.
Han dem manade blott att sin bön till gudarna ställa
var i sitt hus, ty de hotades nu av svåra bekymmer.
Sedan, när Priamos sköna palats han äntligen hunnit,
prytt med pelargångar av huggna stenar och många
höga salar av marmor för Priamos söner och döttrar,
kom honom Hekabe genast emot, hans älskande moder,
tryckte med ömhet hans hand och talte till honom och sade:

Hustrur och döttrar brukade ofta hålla till utanför Skaiska porten, ty vid allmänna farvägen strax söder om denna framsprungo ur kalkstensklipporna två källor, en kall och en varm, där stadens kvinnor brukade hämta vatten och besörja sin tvätt.

Son, vi kommer du hit och lämnar den rysliga striden?
Säkert trycka oss hårt de avskyvärda akajer?
Kanske muren de nått? Och hit då drev dig ditt sinne
att från Ilions borg mot Kronion händerna sträcka?
Vänta dock! Jag vill giva dig vin, som honung så ljuvligt,
först och främst att offra åt Zevs och övriga gudar,
sedan på det att du själv må njuta därav och förfriskas.
Ty hos en tröttad man plär vinet krafterna stärka,
tröttad är du helt visst, som så manligt stritt för de dina.

Henne svarade då den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Giv mig ej sinnesförljuvande vin, o vördade moder,
lätt kan jag då bli svag och mista modet och styrkan.
Även fruktar jag gjuta för Zevs det glödande vinet
här med otvagen hand: av blod och dräpande sudlad
höves det ingen att bedja till Zevs, som dväljes i molnen.
Skynda i stället du att de ädlaste kvinnorna samla,
gå med rökelse upp till Atenas heliga tempel!
Dit du bäre den största och bästa mantel, du finner
hemma i huset, och den, som mest av alla du älskar;
denna lägge du ned för den lockiga Pallas Atena!
Gör så ett löfte till slut att offra åt henne i templet
tolv ettåriga kor, ej spända för oket, ifall hon
över troernas hustrur och barn och stad sig förbarmar!
Jag däremot vill gå att Paris kalla till striden,
blott han aktar mitt ord. Om jorden sig ville för honom
öppna på stund! Till största fördärv Kronion har skapat
honom för troernas folk, för Priamos själv och hans söner;
finge blott honom jag se till Hades boningar vandra,
skulle jag, tror jag helt visst, de svåra bekymren förgäta.

Ej spända för oket = ej använda; sådana ansågos behagligare för gudarna.

Sade, men in hon gick i palatset och ropade sina
tärnor, som kallade snart de ädla kvinnorna samman.
Själv hon skyndade ned i sitt vällukt-doftande klädrum,
där hon lagt i förvar de konstarbetade mantlar,
härliga verk av fenikiska kvinnor, tagna i Sidon
fordom av Paris en gång, då han for på brusande havet.
En av dessa med sig hon tog till skänk åt Atena,
den som var störst och skiftade mest i blandade färger,
liksom en stjärna i glans och underst låg ibland alla,
gick så förut och följd av Trojas ädlaste kvinnor.

Då till Atenas tempel de kommit däruppå på borgen,
öppnade dubbeldörren strax den fagra Teano,
templets prästinna och åldrig gemål åt den vise Antenor.
Samtliga här med rop mot gudinnan händerna sträckte.
Manteln Teano nu, den fagerkindade, mottog,
lade den ned i knät på den lockiga Pallas Atena,
gjorde sitt löfte och bad till den store Olympierns dotter:
Höga Atena, Ilions värn, du ädla gudinna,
bräck Diomedes lans, och giv oss i nåd, att framstupa
snart han sjunker i stoftet ned vid den Skaiska porten!
Hör det löfte vi giva dig nu att offra i templet
tolv ettåriga kor, ej spända för oket, ifall du
över troernas hustrur och barn och stad dig förbarmar!

Så hon talte och bad, men hon hördes ej av Atena.
Medan de höjde sin bön till den store Olympierns dotter,
vandrade Hektor bort till den härliga konungaboning
Paris byggt sig en gång med de yppersta mästares bistånd.
Stor och rymlig den låg med sal och sovrum och förgård
högt på borgen och nära till Priamos boning och Hektors.
Där gick Hektor nu in, och lansen höll han i handen;

elva fot den mätte i längd, och udden av koppar
blänkte på skaftet; en gyllene ring den hade till fäste.
Paris därinne han fann med präktiga rustningen syssla,
undersökande brynja och sköld och den krokiga bågen.
Men den spartanska Helena satt bland trälinnornas skara,
delande kostbart arbete ut åt varenda ibland dem.

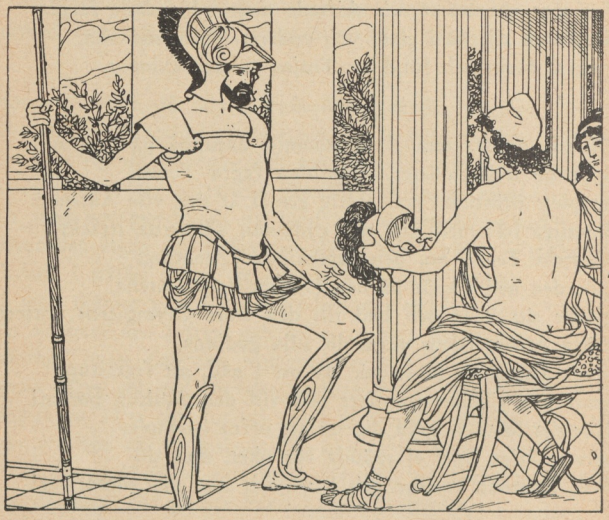

Hektor, då Paris han såg, med djup förtrytelse sade:
Illa passar det dig att misslynt draga dig undan.
Se, hur vårt folk förgås vid murarna, tätt inpå tornen!
Du ju ensam är skuld, att vi detta betryck måste lida.
Säkert skulle du själv med förebråelser näpsa
varje annan, som smöge sig bort från farliga striden.
Upp då, att staden ej snart av flammande elden förhärjas.

Honom svarade strax den i fägring gudomlige Paris:
Hektor, enär du med rätt mig bannat och icke med orätt,
vill jag sanningen säga för dig, om blott du vill tro mig.
Ingalunda av vrede och harm mot trojanerna satt jag
här i mitt rum; till ånger och sorg jag ville mig vända.
Men med vänliga ord min maka nyss mig bevekte
giva mig ut i striden på nytt; det syntes oss bägge
vara det bästa, ty segerns lycka vänder sig ofta.
Bida fördenskull, medan jag fort mig i rustningen kläder
eller skynda förut! Jag följer och hoppas dig hinna.

Sagt; han svarade ej, den hjälmbusk-smyckade Hektor,
men med klagande ord till honom Helena sade:
Du, som blev svåger till mig, den olycksstiftande kvinnan,
ack, om i samma stund, min moder mig födde till livet,
stormens förhärjande il mig slungat ut på en klippa
eller ock störtat mig djupt i havets brusande vågor,
vilka mig slukat och sparat mig så att ofärd bereda!
Dock, om detta fördärv i gudarnas råd var beslutat,
o, att jag då åt en tapprare man fått givas till maka,
vilken ej saknat känslan av skam och heder i själen!
Lätt till sinnet han är, och lätt till sinnet han bliver,
snart av sitt vankelmod, jag tror, skall frukten han skörda.
Men, min svåger, stig fram och vila här borta på stolen,
ty på dig och din själ de mesta bekymren sig hopat
för din broder såväl som för mig, olyckliga kvinna,
oss, på vilka Kronion har lagt den sorgliga lotten
att för kommande släkten av människor varda en visa.

Henne svarade då den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Helena, bed mig ej mer så vänligt att sitta, jag kan ej,
ty mitt hjärta driver mig ut att troerna hjälpa,
vilka med oro vänta på mig, som är borta ifrån dem.
Skynda du på din man, och själv han skynde sig även,

att han må hinna mig, medan jag än är inne i staden!
Nu går jag på en stund till mitt hem att min älskade maka
ännu en gång få se och min späde son och mitt husfolk.
Ty vem vet, om någonsin mer till de mina jag kommer,
eller om gudarna låta mig dö för akajernas händer.

Sade, och bort han gick, den hjälmbusk-smyckade Hektor.
Snart därefter han kom till det boningsbekväma palatset,
fann dock Andromake ej, den mjällvit-armade, hemma,
ty med sin späde son och den skönbeslöjade amman
stod hon i tornet på muren och grät och suckade bittert.
Hektor, när icke han fann sin ädla maka därinne,
gick till tröskeln och stannade där och till tärnorna sade:

Hören mig tärnor, berätten fort och sanningen sägen,
vart Andromake gått, min mjällvit-armade maka,
om till svägerskor eller till fagermantlade fränkor
eller till äventyrs upp till Atenas tempel, där Trojas
övriga kvinnor nu den vreda gudinnan försona?

Sålunda svarade då den beställsamma skafferskan honom:
Hektor, säga jag vill dig strax, vad du frågar mig efter.
Varken till svägerskor eller till fagermantlade fränkor
eller till Pallas Atena hon gått i templet, där Trojas
övriga kvinnor nu den vreda gudinnan försona.
Nej, men till Trojas högsta torn hon gick, när hon hörde
troerna lida betryck vid akajernas starkare anfall.
Bort till muren hon sprang, som rent hon varit utom sig,
huvudstupa sin väg och amman efter med barnet.

Talade så, och Hektor på stund begav sig ur huset,
samma vägen tillbaka, de präktiga gatorna genom.
Och då han, hastande fram igenom den väldiga staden,

hann till Skaiska porten, där vägen förde till fältet,
kom hans längtansfulla gemål Andromake ivrigt
springande honom emot, och amman följde bakefter
tätt med den späda pilten i famn, oskyldiga barnet,
Hektors älskade son *Astyanax*, skön som en stjärna.
Hektor stannade tyst och såg på sonen och smålog,
nära till honom Andromake ställde sig, gjutande tårar,
hängde sig fast vid hans arm och talte till honom och sade:

Älskade make, dig dödar ditt mod. Förbarma dig över
detta barnet och mig, olyckliga! Snart är jag annars
endast din änka, ja, snart de grymma akajer dig dräpa,
samfällt stormande an. Om du skulle tagas ifrån mig,
bättre, långt bättre det vore för mig att sänkas i jorden.
Ingen tröst jag längre har kvar, om du slutar din bana,
endast jämmer och sorg, ty fader- och moderlös är jag.
Se, min fader föll för den starke hjälten Akillevs,
så mina bröder ock, och min moder vandrat till Hades.
Hektor, Hektor, du alltså mig är både fader och moder,
broder tillika och allt — o Hektor, min härlige make!
Bliv av förbarmande kvar i Troja, att ej du berövar
mig min man och vårt värnlösa barn dess skyddande fader!
Uppställ troerna här vid fikonlunden, där staden
lättast att storma är och muren ej svår att bestiga!
Där är stormning försökt tre gånger av fiendens kämpar.

Vänligt svarade henne den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Detta, maka, bekymrar ock mig. Men mycket jag fruktar
tadlet av Trojas män och mantelsläpande kvinnor,
om som en feg jag stannade här, långt borta från striden.
Sådant förbjuder mig ock mitt mod, som lärde mig vara
alltid i drabbningens stund den främste i troernas leder

Astyanax; uttal: Astyanax.

för att min faders prisade namn och mitt eget försvara.
Väl är jag övertygad därom i min själ och mitt sinne:
kommande varder den dag då det heliga Ilion faller,
Priamos själv och hans folk, den lansbeprisade kungens.
Ej dock sörjer jag så för troernas stundande ofärd,
ej för Hekabes, ej för Priamos, mäktige härskarns,
ej för brödernas, vilka, ehuru så många och tappra,
skola för fiendens hand dock döende falla i stoftet,
som jag sörjer för *din*, då en kopparbepansrad akajer
leder dig tårögd bort och frihetens dag dig berövar,
då på en annans bud din väv i Argos du väver
eller från källor i främmande land du vatten får bära,
driven av nödens järnhårda lag och tvungen av Ödet.

Mången då, när du brister i gråt, skall ömkande säga:
Detta var Hektors gemål, den tappraste hjältens i striden
borta vid Ilions borg, bland de hästomtumlande troer.
så skall bli sagt, men hos dig skall sorgen väckas ånyo,
att du förlorat den, som från träldom kunnat dig frälsa.
Må jag dock förr ligga död och överhöljas av jorden,
än din klagan jag hör, när i fångenskapen du släpas!
Sagt, mot sonen sträckte sin famn den lysande Hektor.
Pilten sig böjde likväl till sin skönomgördlade ammas
sköte igen och skrek och blev rädd för den krigiske faderns
åsyn: han räddes kopparns glans och den yviga hästman,
vilken han rysligen fladdra såg från kammen på hjälmen.
Fadern smålog häråt och den ädla modern tillika.
Lyfte så Hektor sin blänkande hjälm av huvudet genast,
satte den ned på marken bredvid; den älskade sonen
tog han och kysste ömt och gungade lindrigt på handen,
bönföll sedan hos Zevs och övriga gudar och sade:
Zevs och övriga gudar! O given, att denne min ende
son må varda som jag en gång bland troer den främste,

varda modig och stark och Ilion mäktigt behärska!
Måtte man säga en gång: långt övergår han sin fader,
när han sin fiende fällt och med rikliga byten belastad
vandrar från fejden hem och hans moder fröjdas i själen!

Så han höjde sin bön och lade sin son i sin makas
famn, men då barnet hon slöt intill sitt doftande sköte,
log hon i tårar. När detta han såg, han rördes i hjärtat,
smekte ömt hennes kind med handen och sade till henne:
Goda gemål, låt ängslan ej så beklämma ditt sinne!
Ingen i förtid kan mot mitt öde till Hades mig sända.
Dock den man ej heller är född, som sitt öde kan undgå,
feg eller tapper, så snart han en gång kommit till världen.
Må du nu därför gå att dina sysslor besörja
hemma vid slända och väv, och befall de tjänande tärnor
sköta sitt kall! Oss samtliga män det höves att strida,
men förnämligast mig bland alla, som föddes i Troja.

Så han sade och strax sin hjälm med fladdrande hästman
tog från marken upp, och hem gick hans älskade maka,
seende ofta sig om mot mannen med tårade ögon.
Snart därefter hon kom till hjältekuvaren Hektors
sköna palats, och bland alla de tärnor därinne
väckte hon upp med tårar och sorg den bittraste klagan.

Så i sitt eget hus vart, levande, Hektor begråten.

Men i sitt höga palats ej heller fördröjde sig Paris,
utan så snart han sig höljt i kopparskimrande rustning,
lopp han staden igenom i lit till fötternas snabbhet.
Hektor genast han fann, då denne sig ärnade vända
bort från stället, där nyss han mött sin maka förtroligt,
och till honom han talade så med ödmjuka orden:

Broder, jag fruktar visst, att jag allt för länge dig hindrat
från att gå ut, och att icke jag kom så fort du befallde?

Honom svarade milt den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Käraste broder, ingen av dem, som med billighet döma,
nekar dig mod för krigiska värv, ty nog är du tapper.
Men du dröjer med flit och vill ej, och detta mitt hjärta
grämer i bröstet, när smädliga ord om dig jag skall höra
jämt bland troernas folk, som för dig har lidit så mycket.
Dock, en annan gång må vi detta förlika, om nånsin
Zevs oss unnar att mer åt himlens eviga gudar
ställa frihetsbägaren upp i vår boning, så snart vi
jagat från Ilion bort de kopparklädda akajer.
Sagt, och ur porten skyndade ut den lysande Hektor,
och vid hans sida lopp den i fägring gudomlige Paris,
brinnande bägge av lust att mot fienden kämpa och strida.

---

14. HEKTOR OCH AJAS.

Så snart Hektor kommit ut i striden igen, började troerna få överhanden. Atena flög då ned från Olympen för att hjälpa akajerna. Men Apollon mötte henne vid den heliga boken utanför Skaiska porten och föreslog, att de för den dagen skulle göra slut på slaktningen genom att låta Hektor kämpa i envig med någon av akajerna. Detta var Atena med om.

Siaren Helenos hade i sin själ förnummit, vad de två beslutat och berättade det för Hektor.

Denne gladdes och sprang fram mellan härarna, hållande lansen mitt på till ett tecken att striden skulle upphöra. Alla troer satte sig ned, och på Agamemnons bud gjorde alla akajer detsamma. Atena och Apollo förvandlade sig till jättegamar, satte sig högst i den heliga boken och betraktade med fägnad vimlet ute på fältet, där skarorna voro lägrade i täta leder och en skog av hjälmar, sköldar och spjut höjde sig mot himlen. Så ropade Hektor till akajerna:

— I eder här finnas akajernas yppersta hjältar. Vem av eder, som vill våga en kamp med mig, han träde fram! Men detta villkor för vårt envig ställer jag upp: fäller min fiende mig, så må han få min rustning och lämna min kropp åt troerna att brännas; men om jag fäller honom, så må jag helga hans rustning åt Apollon på Ilion, men låta akajerna lägga honom å bål och resa en vård till hans minne.

Akajerna sutto stumma, då de hörde detta förslag, ty de skämdes att säga nej men voro rädda att säga ja. Slutligen reste sig Menelaos.

— Ve mig, vilka skrävlare mina landsmän äro! utbrast han. Akajinnor men icke akajer är deras rätta namn. Måtte ni falla sönder som stoft och flyta bort som vatten — utan hjärta och mod som ni alla äro! Men jag vill gå emot Hektor; segern ligger i gudarnas hand.

Vred började han draga på sig sin rustning. Men de övriga akajiska furstarna rusade till och höllo honom tillbaka, och Agamemnon grep hans högra handled och sade:

— Yrar du, Menelaos? Hur kan det falla dig in att vilja kämpa mot den, som är så mycket starkare än du? Han är ju en skräck för oss alla; till och med Akillevs undviker honom gärna. Håll dig du därför stilla, här behövs någon annan, som har större krafter!

Menelaos lydde och satte sig ned. Men då alla fortfarande sutto tysta, reste sig Nestor och bannade dem i ett långt tal och berättade, hur tappra människor hade varit i *hans* ungdom.

— Vore jag ännu i mina bästa år, så skulle jag sannerligen själv gå emot Hektor, slutade han. Men bland er alla finns det icke *en*, som vågar sig fram.

Denna tillvitelse var för svår att smälta, och på en gång reste sig nio furstar: Agamemnon, Diomedes, de båda Ajaserna, Idomenevs och Meriones, Evrypylos, Toas och Odyssevs. Nestor bestämde, att lotten skulle skilja mellan dem. Var och en fick sin lott, satte sitt märke därpå och kastade den i Agamemnons hjälm. När allt var färdigt, skakade Nestor hjälmen, så att en lott flög ut. En härold tog upp den och bar den runt i kretsen av de nio,

Toas; uttal: Tåas.

gående åt höger. De första åtta skakade nekande sina huvuden. Sist kom härolden till Ajas från Salamis. Denne räckte fram sin hand, och härolden lade lotten däri. När Ajas såg sitt märke, gladdes han, kastade lotten på marken och sade:

— Ja, kamrater, lotten är min, och jag fröjdas däröver, ty jag hoppas besegra den lysande Hektor. Må ni nu alla bedja Kronion därom, medan jag drar på mig rustningen!

De lydde, och medan han gjorde sig i ordning, bådo de till Zevs, att han skulle giva Ajas seger eller åtminstone göra honom jämngod med Hektor.

Så snart Ajas blivit färdig, skyndade han med väldiga steg mot Hektor. Framför sig höll han sin jättesköld. Denna var vida starkare än Hektors, ty den var hopfogad av sju oxhudar utanpå varandra och ytterst täckt med en kopparskiva. Hektor kände vid hans åsyn hjärtat klappa i sitt bröst, men han vek dock icke tillbaka utan slungade med sådan kraft sin lans, att den skar igenom sex av hudlagren och fastnade i det sjunde. Sedan kastade Ajas. Hans lans trängde igenom Hektors sköld och brynja, slet upp hans livrock och skulle ha sårat honom i veka livet, ifall han icke smidigt hade böjt sig undan. Båda kämparna drogo ut lansarna och kastade åter. Hektor träffade Ajas

Gående åt höger; rörelsen åt höger gällde hos grekerna såsom helig.

sköld på mitten, men hans lansudd böjde sig och gjorde ingen skada. Ajas genomborrade än en gång Hektors sköld och rispade honom själv i halsen, så att blodet sprutade. Hektor sprang då åt sidan, grep från marken en stor och kantig sten och slängde den mot Ajas. Den råkade sköldbucklan, och bronsen skrällde högt. Ajas fattade en ännu grövre sten och slungade den så kraftigt, att Hektor fick sin sköld krossad och själv vacklade baklänges. Han var dock strax uppe igen, och nu grepo kämparna till svärden. Men just som de höjde dessa, sprungo båda folkens härolder fram, Taltybios från akajernas sida och Idäos från troernas, för att göra slut på enviget. De sträckte sina långa stavar mellan de kämpande, och Idäos ropade:

— Ingen vidare strid för i dag! Att ni äro

ypperliga kämpar, ha ni båda visat. Men nu bjuder oss natten att vila.

— Tala först vid Hektor, svarade Ajas, han är den, som börjat striden, och vill han sluta, så vill jag också.

— Tappre Ajas, svarade Hektor, en gud har gjort dig stor och stark och vapenför. Men i dag ha vi båda fått nog; en annan gång råkas vi väl igen. Låt oss dock, innan vi sluta, giva varandra äreskänker, så att man i båda härarna till vår berömmelse må kunna säga:

Dessa gingo till kamp med sinnesfrätande tvedräkt,
men försonade skildes de åt från varandra i vänskap.

Därmed räckte han Ajas sitt svärd med silverfäste och skida och gehäng. Ajas åter löste sin purpurgördel och gav den åt Hektor. Därpå skildes de åt, och båda folken voro glada att ha sina starkaste hjältar välbehållna tillbaka.

---

15. VAPENVILA.

I båda härarna samlades furstarna till rådslag, de akajiska i Agamemnons tält, de trojanska uppe på torget framför Priamos palats.

Hos Agamemnon hölls offermåltid, och Ajas

telamoniden var hedersgästen samt fick det feta ryggstycket av offerdjuret på sin del. När alla voro mätta, föreslog Nestor, att nästa dag skulle hållas vapenvila, så att man från båda sidor kunde samla ihop liken och bränna dem på bål. För att få bättre skydd för skeppen borde akajerna under vapenvilan passa på att förskansa sitt läger. Detta förslag gillades.

Hos trojanerna gav Antenor det rådet, att man skulle återlämna Helena och hennes skatter; detta hade man ju högtidligen lovat just före Menelaos envig med Paris, och om man icke höll det löftet, så hade man endast olycka att vänta.

— Det där kan du väl inte mena, ropade Paris häftigt, och gör du det, så ha gudarna säkert rubbat ditt förstånd. Helena avstår jag aldrig, så mycket du vet det, men hennes skatter skall jag när som helst lämna, och gärna skall jag lägga till av mitt eget, vad akajerna kunna fordra i bot, om du så vill.

Den gamle välmenande Priamos hade icke hjärta att göra sin skönaste son emot. Han befallde därför, att härolden Idäos tidigt på morgonen skulle gå till skeppslägret och framföra Paris anbud; och på samma gång skulle han föreslå en vapenvila för att ta hand om de döda.

Innan natten förgått, fullgjorde Idäos sitt värv. Han träffade akajernas hövdingar samlade fram-

för bakstammen till Agamemnons skepp och framförde Priamos hälsning. Alla övervägde under djupaste tystnad hans ord, men slutligen sade Diomedes:

— Skatterna locka oss ej, och icke ens Helena ta vi längre emot; till och med det spädaste barn kan nu se, att troerna stå vid undergångens rand.

Alla de övriga furstarna gåvo genom höga rop sitt bifall till känna, och Agamemnon sade:

— Du hör själv akajernas mening, Idäos, och mitt eget svar är detsamma. Dock går jag mycket gärna in på en vapenvila, ty så gudlös är ingen, att han ej vill reda sina stupade fränder ett vilorum och hjälpa deras skuggor in i Hades.

Idäos återvände till Troja och omtalade för Priamos, vad akajerna svarat. I båda härarna fick man nu bråttom. Somliga skyndade upp i skogarna för att hämta ved till bålen. Andra begåvo sig ut på slagfältet för att hämta ihop liken.

Som tiden var kort, brändes och höglades de döda i största hast utan de vanliga vidlyftiga högtidligheterna.

Enligt Nestors råd förskansade akajerna i all hast sitt läger. De grävde en djup grav tvärs över den halvö, där de hade sina skepp och sina lägerhyddor stående. Den jord, som de togo ur graven, kastade de upp på norra sidan därav, så att den bildade en hög vall. Graven gjorde de med sluttande

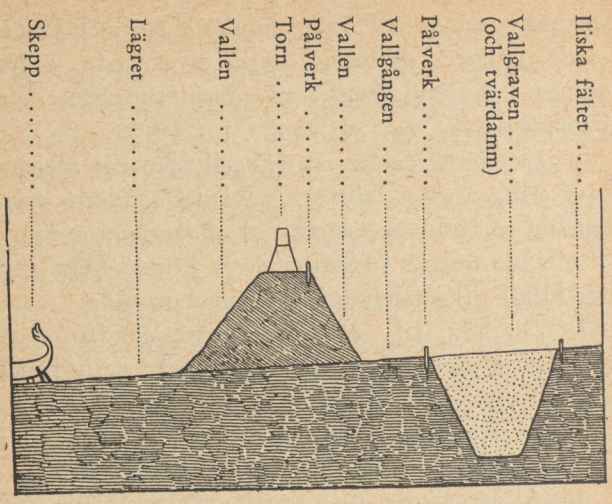

väggar, så att den blev bredare upptill än vid botten. Vid dess kanter slogo de ned pålar, som bildade ett slags sammanhängande väggar av trä. Mellan den inre pålväggen och vallen lämnade de en gång längs efter graven. Även vallen gjorde de med sluttande sidor, så att jorden icke så lätt skulle rasa ned på gången och i graven. För att få vallen fast byggde de den icke helt och hållet av jord utan även av trädstammar och stenar. Uppe på dess krön slogo de en ny rad av pålar. Härigenom fingo de ett bröstvärn, där de kunde stå och kasta och skjuta och ändå vara någorlunda skyddade mot fienden. På somliga ställen byggde

de torn av trä. Graven gjorde de icke alldeles sammanhängande, utan på tre ställen lämnade de jorden kvar, så att här bildades tre tvärdammar, på vilka man kunde komma över graven från fältet till vallgången. Mitt för tvärdammarna lämnade de öppningen i vallen, och i dessa öppningar timrade de höga torn med breda portar, som kunde stängas med bommar.

När solen gick ned, var befästningen färdig. Akajerna satte sig då till bords och sökte göra sig glada. Men detta lyckades illa, ty hela natten igenom förfärade dem Zevs med dunder och åskslag.

---

16. HEKTOR VID VALLGRAVEN.

Morgonen därpå lät Zevs kalla gudarna till sammankomst och befallde, att ingen av dem fick blanda sig i striden. Den, som understod sig att trotsa detta bud, skulle till straff slungas i avgrundens djupaste gap, långt nedanför både jorden och underjorden.

— Då skall han förnimma, tillade Zevs, att jag är den starkaste av eder alla.

Eller, ni gudar, välan! Försök så, att alla må se det!
Fäst en gyllene kedja häruppe vid himlen, och häng er

sedan alla på den, så gudar som även gudinnor!
Ej ni skola ändå från himlen draga till jorden
Zevs, som råder för allt, om ni streta aldrig så mycket.
Jag däremot, om mig lyster i kedjan fatta med allvar,
hissar er alla upp och jorden och havet tillika,
och kring Olympens spets jag kedjan surrar därefter
fast, så att jord och hav och ni själva dingla i luften.
Så är jag större än gudar i makt och större än mänskor.

Alla sutto stumma, ty Zevs hade talat med kraft och kläm. Slutligen sade dock Atena:

— Ja, det veta vi väl, att ingen kan motstå din makt, och vi skola därför hålla oss ifrån striden. Men nog kan du väl ändå låta oss få ge akajerna goda råd, så att de icke strax gå under?

Smålog milt molnskockaren Zevs och svarade henne:
Trösta dig, Pallas Atena, mitt barn! Just icke med allvar
sade jag detta; mot dig vill jag vara huld och bevågen.

Därpå besteg han sin vagn och for till Idabergets högsta topp, *Gargaros*, där han hade en lund och ett altare. Här satte han sig, så att han hade utsikt över hela Skamander-dalen med Troja och skeppslägret. Det började nu bli liv och rörelse därnere. Akajerna hade ätit frukost och tagit på sig sina rustningar, och genom Trojas portar strömmade troerna ut. De voro mycket färre till antalet men fulla av stridslust, ty de kämpade för sina hem, sina hustrur och barn. Zevs såg, hur

Gargaros: uttal: Garrgarås.

de båda härarna drabbade samman. Hela förmiddagen lät han dem hålla på.

Medan det än var morgon och dagen sakta sig höjde
träffade pilarna väl på bägge sidor, och folket
föll i mängd. Men då solen på middagshimmelen uppsteg,
se, då framdrog allfader Zevs de gyllene vågar,
lade därpå ett par av den bistra förödelsens lotter,
en för troernas folk och en för akajernas skaror,
fattade mitten och vog. Då sjönk akajernas dödsdag,
djupt deras ödes lott sig sänkte mot grönskande jorden,
men trojanernas lyftades högt mot blånande himlen.
Själv han dundrade starkt från Ida, och fräsande blixten
sände han ned i akajernas här, och dessa med häpnad
sågo därpå, och dem alla betog den bleka förfäran.

Akajerna veko, och Hektor kastade hånande ord efter dem.

— Sådana dårar, ropade han, som tro, att de kunna hindra oss med sina skröpliga vallar! Dessa skola minsann ej hålla oss tillbaka, och deras vallgrav hoppa våra hästar med lätthet över. Men när vi kommit fram till deras skepp, så måste ni vara till hands med brinnande facklor, så att vi genast kunna sätta deras flotta i brand och dräpa dem, när röken förvirrat dem.

Vid denna Hektors hotelse vände sig Hera så häftigt på sin tron, att den knakade, och hon föreslog Poseidon, att de skulle driva bort trojanerna. Men Poseidon svarade, att det icke lönade sig att vara olydig mot den övermäktige Zevs.

Akajerna blevo nu jagade till vallgraven, över dammarna och genom portarna. Trängseln var så stor, att den smala vallgången blev alldeles fullpackad av vagnar och fotkämpar. Ajas, telamoniden, och hans broder Tevkros sökte i det längsta hindra troerna. Tevkros ställde sig med sin båge tätt bakom sin broders jättesköld.

Var gång Ajas vände sin sköld, så spejade skytten
runtomkring för att rikta en pil mot någon i vimlet,
som av det sår, han fick, föll ned och förlorade livet,
drog sig tillbaka sen och smög, som ett barn till sin moder,
nära till Ajas igen, som honom med skölden betäckte.

— Bra, Tevkros, ropade Agamemnon, gå på så där, så blir du ett ljus för alla akajer och en heder för din fader, och när vi tagit Troja, skall du få en stor belöning!

Livad av denna uppmuntran riktade Tevkros sin pil mot Hektor. Men han träffade icke denne utan dödade i stället den unge *Gorgytion.*

Liksom i örtagården en vallmo böjer sitt huvud,
som av den mognande frukten tyngs och vårliga regnet,
så han lutade ned sitt huvud, som tyngdes av hjälmen.

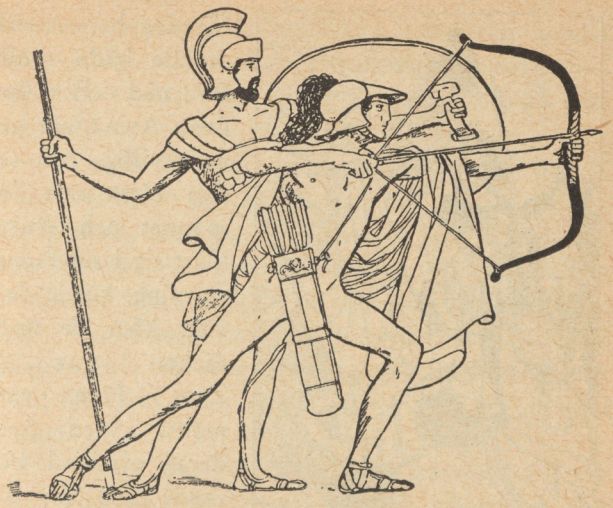

Än en gång siktade Tevkros på Hektor. Men även nu träffade pilen en annan, nämligen Hektors körsven. Full av vrede sprang Hektor ned och grep en kantig sten, och just som Ajas sköld nästa gång vändes åt sidan, för att Tevkros skulle kunna böja sig fram och skjuta, slungade Hektor stenen och träffade Tevkros vid nyckelbenet, så att han sjönk på knä och släppte sin båge. Ajas skyndade fram och täckte honom med skölden, och ett par kamrater lutade sig ned och buro honom till skeppen.

När Hera från Olympen såg akajernas nöd,

föreslog hon Atena, att de båda skulle fara ned och hjälpa dem. Atena var genast villig, och sedan Hera satt för spannet och Atena klätt sig i sin faders rustning, körde de i väg. Men de upptäcktes strax av Zevs. Han vart mäkta vred över deras olydnad och sände Iris för att hälsa dem, att om de icke ögonblickligen vände om, så skulle han slunga blixten emot dem. Då skulle deras hästar förlamas och deras vagn falla i spillror, och själva skulle de bli så svedda, att deras sår icke läktes på tio år. Iris skyndade emot dem och framförde Zevs hälsning. De funno då rådligast att vända tillbaka. Men de voro mycket förtretade, när de åter satte sig på sina platser i Olympen. Strax därpå kom även Zevs hem. Poseidon skyndade emot honom, spände ifrån hästarna och sköt in vagnen på dess plats samt överhöljde den med ett täcke av linne. Zevs

satte sig på sin gyllene tron. Långt ifrån honom sutto Hera och Atena, ensamma och surmulna, och ville varken tala eller svara. Zevs såg på dem och sade:

— Varför sitta ni därborta och äro så bedrövade? Ni blevo kvickt färdiga med ert ärende den här gången, tror jag. Och så gott var det, ty det kan jag säga er, att om jag hade varit tvungen att ta till min blixt, så hade ni aldrig kommit hit igen. Och dig, Hera, kan jag berätta, att dina kära akajer skola bli slagna, ända tills Hektor trängt fram till deras skepp och Akillevs ånyo ger sig med i leken.

För denna dag var emellertid kampen slut, ty solen gick ned. Hektor fann nära vallgraven och floden en plats, som var någorlunda fri från liken av stupade kämpar, och där höll han rådplägning med sina hövdingar. De lyssnade, stående bredvid sina vagnar, och han talade, stödd på sin långa lans:

— Hade icke natten nu kommit akajerna till hjälp, så hade det i denna stund varit ute med dem. Men låt oss ej nu återvända till staden, utan för hit oxar och får, vin och bröd och ved så mycket som behöves, så att vi kunna tända vakteldar i mängd på sluttningen här ovanför lägret! Härolderna må strax gå in i Troja och befalla, att ynglingarna och gubbarna skola hålla vakt i

tornen och att kvinnorna skola tända upp eldar överallt i husen, så att ingen fientlig trupp kan smyga sig in och överrumpla vår stad. Redan i gryningen skola vi förnya vårt anfall.

Troerna gjorde, som Hektor befallt, och snart glimmade en mängd vakteldar på fältet. Kring varje eld lågo femtio män vid skenet av den flammande lågan, och vid sidan stodo hästarna vid sina vagnar och tuggade foder. Borta vid synranden höjde sig bergen med sina toppar och dalar, och över alltsamman välvde sig, klar och hög, himmelens gränslösa rymd med tusentals tindrande stjärnor.

---

17. EN NATTLIG UNDERHANDLING.

I akajernas läger rådde nedslagenhet och ängslan. Agamemnon tillsade härolderna att springa omkring och i all tysthet kalla furstarna till rådplägning. De samlades och satte sig sorgsna ned. Agamemnon stod en stund och grät, började sedan under djupa suckar beklaga sig över Zevs grymhet och förklarade till sist, att de nu voro tvungna att hala skeppen i havet och segla hem. Furstarna sutto en stund i djupaste tystnad. Slutligen sade Diomedes:

— Dåraktigt är vad du nu sade, Agamemnon. I förrgår smädade du mig såsom feg och svag. Nu kunna alla se, vem den förebråelsen drabbar. *En* förmån har Zevs givit dig, nämligen kunglig höghet och ära, men modet, som dock är det viktigaste, det har han förmenat dig. Alla äro dock icke så modstulna som du:

Om nu ditt eget hjärta så ivrigt längtar till hemtåg,
gå då! Vägen är fri, och här, på stranden av havet,
ligga ju skeppen, som följde dig åt i mängd från Mykene.
Dock, de andra akajernas män med lockiga håret
stanna väl kvar, tills Troja vi sprängt. Men — vilja ock dessa,
må även de sig giva i väg till fäderneslandet!
Jag och Stenelos strida likväl, till dess att vi givit
Troja dess lott. Vi två, vi lita på gudarnas löften.

Furstarna ropade bifall, och Nestor sade:

— Du är så ung, Diomedes, att du kunde vara min allra yngste son, men du har talat så vist, som om du var en gammal man. Nu skola vi först ställa ut vakter på vallgången, och sedan skall Agamemnon ge oss aftonmåltid; då kunna vi ytterligare rådpläga.

Så skedde. Sju unga hjältar, bland dem Trasymedes och Meriones, sattes till befälhavare för fältvakten. Var och en fick en skara av hundra man. Alla ryckte ut med sina skaror på vallgången och tände upp eldar för att hålla vakt.

Sedan samlades de förnämsta furstarna till

gästabud hos Agamemnon. Då de ätit och druckit så mycket de ville, talade Nestor:

— Nu skall jag säga, vad som synes mig vara det bästa, och jag tror icke, att någon kan giva ett bättre råd. Alltsedan den dagen, då Agamemnon tog Briseis, har det varit min mening, att det kommer att gå oss illa, ända tills Akillevs blivit försonad med goda ord och rikliga skänker.

— Du har rätt, gubbe, sade Agamemnon; jag har felat och nekar icke därtill. Och då jag låtit mitt onda sinne råda, vill jag nu gärna försona mitt brott. Dessa äro de skänker, som jag vill giva Akillevs i bot för den skymf jag tillfogat honom: tio talenter i guld och sju trefötter, som aldrig varit över elden, samt tjugo glänsande bäcken och tolv starka hästar, som vunnit priset i kapplöpning. Den man är icke fattig, som äger så mycket guld, som dessa hästar redan förvärvat mig i segerpris. Dessutom giver jag sju slavinnor, sköna och slöjdkunniga, vilka jag valde åt mig bland det krigsbyte, som Akillevs hemförde från Lesbos; slutligen Briseis själv, vilken jag ständigt hållit i ära, såsom jag med helig ed kan bedyra. Allt detta erhåller

---

Talent, en viss vikt, vars storlek under den homeriska tiden man dock ej känner. Talenten begagnades då ännu ej som mynt; såsom värdemätare användes i stället oxar, så att man sade, att en vara var värd så och så många oxar. — *Trefötter, bäcken;* olika slags kittlar, de senare mindre än de förra.

han strax. Men om gudarna en gång unna oss att erövra Troja, då skall han, när vi skiftat rovet, stiga ombord på sitt fartyg lastat med koppar och guld och följd av tjugo slavinnor, utvalda bland de skönaste av trojanernas kvinnor. Och när vi sedan komma till vårt land igen, då skall han bliva min måg, och jag skall ära honom lika högt som Orestes, min ende son. Tre döttrar har jag där hemma; av dem må han välja sig, vilken han vill. Någon fästegåva skall han ej behöva lämna, men jag skall giva en hemgift, större än någon konung hittills förunnat sin dotter, nämligen sju av mina folkrikaste och förmögnaste städer. Dem må han äga och taga skatt av. Allt detta skänker jag, blott han avstår från sin vrede.

— I sanning, sade Nestor, det är ingen föraktlig bot du bjuder Akillevs. Välj nu strax några män, som framföra ditt anbud! Eller — jag kan lika så gott välja ut dem själv, och jag hoppas, att de icke draga sig undan. Först Fönix, så den reslige Ajas och så den kloke Odyssevs; dessutom härolderna Evrybates och Hodios.

Sedan alla helgat dryckesoffer åt gudarna, gingo de sålunda utsedda ut ur lägerhyddan. Nestor såg dem i ögonen och förmanade dem, att de för all del skulle söka beveka Akillevs. Mest litade han på den vältalige Odyssevs.

Sändemännen vandrade längs stranden av det

brusande havet. Äntligen kommo de fram till myrmidonernas läger och Akillevs präktiga boning.

Hjälten de funno förnöja sin själ med den klingande lyran, konstarbetad och skön och med skruvlock ovan av silver, som han av bytet sig valt, då han tagit Äetions fäste,

och för sitt nöje vid den han sjöng om hjältarnas bragder.
Mitt emot honom satt Patroklos allena i tysthet,
väntande endast till dess att Akillevs slutat att sjunga.
Trädde så männen in med den ädle Odyssevs i spetsen,
stannade framför Akillevs. Upp sprang denne förvånad,
lämnade stolen han suttit uppå, med lyran i handen.
Även Patroklos reste sig upp, när han hjältarna märkte.

Akillevs ställde lyran ifrån sig och räckte de inträdande sin hand.

— Hell eder! sade han. Vilken nöd är nu på färde? Men det kan vara detsamma; ni äro i alla fall välkomna.

Han förde dem längre in och bjöd dem sitta ned på purpurklädda stolar.

— Hämta en större bål, Patroklos, fortsatte han, slå i av det bästa vinet, och ställ fram pokaler åt alla! Jag ser nu under mitt tak de män, som äro mig kärast i hela den akajiska hären!

I största hast tillreddes en måltid. Patroklos ställde fram en bänk i skenet av elden och lade därpå ryggstyckena av en bock, en gumse och en gris. Akillevs körsven Avtomedon höll, och själv skar hjälten med stor skicklighet små stycken av köttet och krängde dessa på stekspetten. Under tiden ökade Patroklos elden, och då veden brunnit ned, bredde han ut glöderna, stack spetten i klykorna däröver, strödde på det heliga saltet och vände klykorna, så att bitarna blevo väl genomstekta. Därpå lade han dem prydligt på ett bräde och räckte det åt Akillevs. Denne skar för åt gästerna, medan Patroklos bjöd omkring bröd i flätade korgar. Innan måltiden började, bad Akillevs Patroklos att gjuta dryckesblot åt gudarna, och själv kastade han första biten av steken såsom offer i lågorna. Gästerna voro snart mätta, ty de

hade nyss varit på gästabud hos Agamemnon. Om en stund vinkade Ajas åt Fönix, att han skulle tala. Men Odyssevs, som såg vinken, skyndade Fönix i förväg, fyllde sin bägare och drack Akillevs till.

— Hell dig, Pelevs son! började han. Vi kunna ej önska oss bättre undfägnad än den vi i afton fått, först hos Agamemnon och sedan hos dig. Men det är icke för att äta och dricka, som vi kommit hit, utan för att bedja om din hjälp i vår nöd. Troerna ligga vid graven, deras eldar glimma därborta på fältet, och Hektor hotar att bränna våra skepp. Hjälp oss nu, innan det är för sent! Du skall annars i en framtid ångra din hårdhet. Ack, min vän, kom ihåg, vad din vördade fader sade, då vi voro hos honom för att hämta dig, hur han förmanade dig att hålla ditt stolta sinne tillbaka och undvika varje fördärvlig tvist! Se, Agamemnon bönfaller om försoning och bjuder dig de rikaste skänker.

Därpå upprepade Odyssevs allt vad Agamemnon erbjudit sig att ge i bot. Men utan att betänka sig svarade Akillevs:

— Ädle son av Laertes, jag vill strax säga dig besked, öppet och rätt fram, så att ingen mer måtte komma och plåga mig med jämrande prat. Varken Agamemnon eller någon annan skall längre kunna beveka mig. Hans sätt att styra och ställa har jag

sannerligen haft nog av. Vilka tjänster har jag icke gjort honom! Har jag icke jämt och samt satt mitt liv på spel för hans skull? Hur många sömnlösa nätter och hur många blodiga dagar har jag icke haft, medan han legat i ro! Tolv städer vann jag till sjöss, och elva städer härjade jag till lands, och allt bytet lämnade jag honom till fördelning, men vad blev följden? Jo, att han rånade ifrån mig det, som jag satte mest värde på. Nej, nu känner jag honom tillräckligt. Må han reda sig bäst han kan med ditt och de övriga furstarnas bistånd! Varför skulle jag vidare slåss med Hektor? Vad har jag för otalt med honom? Nej, då jag i morgon bittida offrat åt Zevs och halat mina skepp i havet, så skall du få se, hur jag i gryningen seglar bort över Hellesponten och hur raskt mina män röra sina åror. Ger mig då Poseidon en gynnsam färd, så är jag på tredje dagen hemma igen, fjärran ifrån den oförskämde Agamemnon. Honom aktar jag icke mera än ett hår, och hans skänker föraktar jag. Om han också bjöd mig tio eller tjugo gånger så mycket, så hjälpte det honom intet. Och med hans döttrar vill jag blankt ingenting ha att skaffa, vare de ock fagra som Afrodite och visa som Atena. Må han för dem välja sig en annan akajer, som är förnämligare än jag och mera passande till hans måg! Jag har nog av det gifte jag har, och jag vill nu hem och leva i frid och ro med hustru

och barn. Min moder Tetis har för länge sedan sagt mig, att jag hade två slags öden att välja emellan:

Stannar jag här och kämpar omkring den troiska staden
kommer jag aldrig igen, men evigt varar min ära.
Vänder jag däremot hem till den älskade fädernejorden,
då skall min stora ära förgås, men en långvarig levnad
får jag i stället; då kommer ej snart den ändande döden.

Även er andra skulle jag vilja ge det nyttiga rådet att segla er väg. Ilion få ni dock aldrig utan mig. Kunna akajernas furstar hitta på något sätt att frälsa sina skepp, så är det bra. Min hjälp få de vara förutan, hälsa dem det! Men Fönix skall stanna hos oss och vila sig litet; i morgon kan han följa mig hem, om han så önskar, ty tvinga honom vill jag icke.

Sändemännen stodo tysta och häpna. Slutligen började den åldrige Fönix sucka och gråta.

— Käre Akillevs, sade han, hur kan du tro, att jag skulle vilja stanna kvar här utan dig — din far har ju skickat mig med hit enkom för att vara din rådgivare. Nej, sådant kunde aldrig falla mig in, även om en gud lovade draga av mig ålderdomshuden och skapa om mig till en blomstrande yngling. Ack, vi två, vi ha ju så länge hållit tillsammans! Jag har älskat dig så ömt, allt sedan du var liten. Aldrig ville du gå med någon annan till gästabud, och inte en gång hemma ville du äta,

förrän jag satte dig på mitt knä och bjöd dig maten, som jag skurit sönder åt dig, och höll vinbägaren för din lilla mun. Åh, hur ofta sprutade du inte ut vinet och spillde ned min livrock överallt på bröstet under denna din första, besvärliga barndom! Ja, jag har lidit och strävat mycket för din skull, Akillevs, och hoppats, att du skulle bli mig en son, eftersom jag icke har någon själv. Lyssna nu därför till mina ord, och låt din förskräckliga vrede fara! Gå in på Agamemnons förslag, och kom med oss! Alla akajer skola då ära dig som en gud.

— Sådan ära behöver jag ej, svarade Akillevs, ära har jag nog av så länge jag kan röra mina leder och hjärtat slår i mitt bröst. Pina mig nu inte längre med din klagolåt för Agamemnons skull; han är min fiende, och han borde även vara

din. De övriga må gå med mitt svar, men du skall få en mjuk bädd här hos oss. I morgon bittida kunna vi talas vid, om vi skola fara hem eller bli kvar.

Härvid gav han med ögonbrynen en tyst vink åt Patroklos att göra i ordning en bädd åt gubben.

— Låt oss gå, Odyssevs, sade Ajas då, vi ha nog i alla fall ingenting för vårt besök. Hur glädjelöst svaret än är, böra vi så fort som möjligt framföra det till akajerna, som ännu sitta därborta och vänta på vår återkomst. Ett vilt och oböjligt hjärta bär min frände Akillevs i sitt bröst, och han röres icke ens av sina forna kamraters vänskap, fast de ärat honom mer än alla andra. Mången har ju tagit försoningsböter för en mördad broder eller till och med för en mördad son. Men du, Akillevs, är för en enda slavinnas skull så full av vrede! Ännu en gång: låt blidka ditt trotsiga sinne!

— Du har talat väl, modige Ajas, svarade Akillevs, men för var gång jag tänker på Agamemnon och den skymf han tillfogat mig, sväller mitt hjärta av harm. Detta är därför mitt sista ord: när Hektor stuckit edra skepp i brand och dräpt er själva och kommer hit för att göra detsamma med mina skepp och mina män, då, men icke förr, skall jag åter deltaga i striden.

Efter detta togo alla sina pokaler och göto ett

offer åt gudarna. Därpå gingo Odyssevs och Ajas med härolderna tillbaka till Agamemnons bostad. Furstarna sprungo upp med pokalerna i hand och frågade ivrigt, vad Akillevs svarat. Den ivrigaste var Agamemnon.

— Akillevs är oförsonligare än någonsin, sade Odyssevs. Han hotar att i morgon bittida segla sin väg och råder oss andra att göra detsamma. Fönix behöll han hos sig, men Ajas och de här båda härolderna kunna intyga, att detta var hans svar.

— O, Agamemnon, utbrast Diomedes vred, jag önskar, att du aldrig slösat dina böner och dina skänker på honom. Han var trotsig nog förut, och nu har han blivit ännu trotsigare. Låt oss icke mera fråga efter honom, det är min mening. Må han fara sin väg eller stanna kvar, vilket han behagar! Han kämpar väl igen, när lusten kommer på honom. Men vi skola äta och dricka och sedan gå vi till vila. I morgon må vi med friskt mod ånyo kasta oss i striden!

---

18. EN NATTLIG SPEJARFÄRD.

Agamemnon kunde icke få en blund i sina ögon. Hur han vred och vände sig på sin bädd, såg han ständigt troernas vakteldar för sina ögon

och tänkte på den fara, som hotade akajernas skepp. Alldeles utom sig steg han slutligen upp för att söka råd hos Nestor. Han drog på sig livrocken, band sandalerna under fötterna och kastade över axlarna en lejonhud, som räckte till hälarna. Just som han fattade sin lans, såg han en man inträda. Det var Menelaos. Icke heller brodern hade kunnat sova utan kom för att fråga, om inte någon spejare borde sändas ut. Agamemnon bad honom väcka Idomenevs och Ajas telamoniden. Själv gick han till Nestor. Denne låg på sin bädd, och bredvid honom lågo hans tvenne spjut samt skölden, hjälmen och den mångfärgade gördeln. När gubben hörde stegen av den kommande, reste han sig på armbågen och frågade:

Vilken är du, som går så ensam vid skeppen i lägret
mitt i den mörka natten, när andra människor sova?
Söker du någon kamrat, eller söker du kanske din åsna?
Tala! Nalkas mig ej, så länge du tiger! Vad vill du?

— Jag är Agamemnon, svarade denne och jag är så orolig, att mina lemmar darra och hjärtat hoppar i mitt bröst. Vem vet, om inte troerna i natt tänka överrumpla oss! Skola vi inte gå ut och se till, om vakterna göra sin skyldighet?

— Gärna, sade Nestor. Gå du och kalla Diomedes, Odyssevs och Ajas från Lokris! Någon borde också väcka Ajas från Salamis och Ido-

menevs, som bo längre bort. Jag håller av Menelaos, det gör jag verkligen, men jag tycker, att han en sådan här natt gärna kunde vara litet påpassligare och inte ligga och sova och kasta alla bekymmer på dig.

— Andra gånger kan han nog vara att klandra, svarade Agamemnon, men den här gången var han uppe före mig, och han har redan gått att väcka just dem du föreslog.

Nestor tyckte, att detta var bra.

Därpå gingo båda och fingo med sig Odyssevs. När de sedan kommo till Diomedes läger, funno de honom liggande utanför sitt tält, fullt rustad, med en buffelhud under sig och en lysande matta till huvudgärd. Runt omkring lågo hans män med skölden under nacken och spjuten stående vid sidan, nedstuckna i marken. Nestor gav Diomedes en liten puff med foten och bad honom vakna. Diomedes for huvudstupa upp ur sin slummer. När han såg, att det var Nestor, blev han förvånad och sade:

— Finns det då i hela hären inga yngre män, som kunna springa omkring och väcka folk? Du, som är så gammal, borde unna dig någon vila.

— Nåja, det kan du ha rätt i, svarade Nestor, men den här gången är nöden så stor, att vi alla måste hålla oss vakna. Ty som sakerna nu stå, hänger det på ett hår, om vi skola leva eller ömkligen omkomma. Ömkar du min ålder, kan du för övrigt själv gå och väcka Ajas lokrern.

Diomedes gjorde så, och i samlad skara gingo hövdingarna sedan ut på vallgången. Här funno de vakterna på sina platser, alla vakna och uppmärksamt spejande uppåt fältet.

— Det är bra, gossar, sade Nestor förnöjd; låt se att sömnen och fienden inte överraska er!

Han lät sedan vakthövdingarna Trasymedes och Meriones följa med på andra sidan vallgraven

och letade där upp ett ställe, som var så pass rent från stupade, att man kunde sätta sig ned och hålla rådplägning.

— Hör nu, mina vänner, sade han, finns det ingen bland er, som skulle våga gå dit bort för att se vad de ha för sig och möjligen snappa upp något av deras samtal?

— Jo, jag, svarade Diomedes, men jag ville gärna ha någon med mig.

Genast anmälde sig flera: Trasymedes och Meriones, de båda Ajaserna, Menelaos och Odyssevs. Agamemnon var rädd, att Diomedes skulle välja Menelaos, och skyndade sig därför att säga:

— Välj vem du vill, Diomedes, utan hänsyn till släktskap eller börd, och var inte rädd att förbigå någon, även om han skulle vara den förnämste!

— Då väljer jag Odyssevs, sade Diomedes; han är en fyndig man och tar sig fram i vilka svårigheter som helst.

Följe mig han! Vi två, vi skola väl komma tillbaka
även igenom lågor och eld: *han* finner sig alltid.

— Låt oss ej spilla tiden med lovtal, svarade Odyssevs, ty vi ha inte lång tid på oss.

Varken Diomedes eller Odyssevs voro fullt rustade. De fingo därför låna vad de behövde av de båda vakthövdingarna. Trasymedes räckte Dio-

medes sitt tveeggade svärd, sin sköld och sin stormhatt av oxhud. Meriones åter gav Odyssevs svärd, koger och båge och satte på hans huvud en hjälm, flätad av läderremmar och besatt med vildsvinsbetar samt fodrad med ylle.

Så rustade vandrade de båda kämparna i hast framåt fältet. Till höger fingo de höra en häger; se honom kunde de ej, men de urskilde tydligt hans läte. Detta togo de som ett lyckligt förebud, sänt av Atena, och de lovade gudinnan präktiga offer, ifall hon gav dem seger.

Under tiden hade även Hektor hållit rådplägning med sina hövdingar och därvid framställt samma förslag som Nestor.

— Vem av er, sade han, vill gå på spejarfärd till akajernas läger och se efter, om de hålla vakt eller om de möjligen tänka ge sig av? Den, som åtager sig detta, skall få en vagn och ett par hästar av vårt nästa byte.

En man, som hette *Dolon*, reste sig. Han var oansenlig till växten och ful men en skicklig snabblöpare.

— Lova mig Akillevs spann, sade han, så skall jag smyga mig in i lägret ända till Agamemnons tält, där han kanske just nu sitter och rådplägar med sina furstar om flykt eller strid.

Hektor lovade honom, vad han begärde. Dolon tog då sin krokiga båge, slängde en spräcklig

varghud över sig, satte en mårdskinnshjälm på huvudet och fattade sitt spjut. Därefter ilade han nedåt fältet och hade snart lämnat vimlet av hästar och folk långt bakom sig.

När han kommit ett stycke, märkte Odyssevs honom och viskade till Diomedes:

— Ser du, där kommer en man ut ur troiska lägret. Jag undrar just, om han är en spejare eller en likplundrare. Låt oss släppa honom förbi ett stycke och sedan rusa på honom! Vi få nog snart fatt i honom. Skulle han vara snabbare än vi, så driv honom neråt lägret, så att han ej kan komma tillbaka till staden!

De hukade sig ned bakom liken vid sidan av vägen och läto den oförsiktige löpa förbi. När han kommit ett stycke framåt, reste de sig hastigt och sprungo efter. Dolon stannade, då han hörde stegen, ty han trodde, att det var några av hans kamrater, som hade blivit sända av Hektor

för att kalla honom tillbaka. Men när de kommit på ett spjutkasts avstånd eller något mindre, märkte han, att de voro fiender, och började springa av alla krafter. De sprungo efter och motade honom, så att han kom allt närmare lägret. Då blev Diomedes rädd, att någon annan akajer skulle förekomma honom och ta äran av Dolons dråp, och han ropade därför:

— Stilla där, annars spetsar jag dig med min lans!

Han kastade lansen, men icke så, att den skulle råka, utan endast så, att den flög över flyktingens axel och fastnade i marken framför. Dolon stannade, blek av fruktan och med skallrande tänder. I nästa ögonblick kommo Diomedes och Odyssevs flåsande fram och grepo honom. Dolon föll i gråt.

— Låt mig leva, stammade han, jag är rik och vill i lösen ge er så mycket koppar och guld som ni kunna begära!

— Var inte rädd, sade Odyssevs, och tänk inte på döden utan säg oss strax ditt ärende! Vankar du omkring här för att plundra liken? Eller har Hektor sänt dig som spejare?

— Hektor narrade mig, svarade Dolon; han lovade, att om jag smög mig in i ert läger, så skulle jag få Akillevs spann i belöning.

— Sannerligen, sade Odyssevs skrattande, det är inte småsaker du fikar efter. Men säg oss nu,

var är Hektor? Och vad har han för planer? Och vad göra de andra trojanerna? Sova de eller hålla de vakt?

— Hektor rådslår med hövdingarna borta vid Ilos vård, svarade Dolon, och troerna själva hålla vakt vid eldarna, men bundsförvanterna sova.

— Jaså, sade Odyssevs, men äro bundsförvanterna tillsammans med troerna eller ligga de för sig själva?

— För sig själva, svarade Dolon, och allra ytterst ligga trakerna. De ha nyss kommit, och deras furste *Resos* har större och skönare hästar än jag någonsin förut sett, vita som snö och snabba som vinden. Hans vagn är beslagen med guld och silver, och hans vapen äro av klaraste guld. Nu veta ni allt, för mig nu därför till skeppen eller lämna mig här bunden tills ni komma tillbaka!

— Tänk inte på flykt! sade Diomedes och betraktade honom med en mörk blick. Fick du nu leva, så råkade vi dig snart igen, antingen i spejarfärd eller i öppen strid.

Darrande lyfte Dolon sin hand för att bönfallande vidröra den grymme mannens haka. Men Diomedes högg ned honom utan förbarmande. Odyssevs tog den dräptes rustning och hängde den på en tamariskbuske. För att säkert kunna finna den igen lade han grenar och kvistar på vägen mitt för busken.

Sedan vandrade Diomedes och Odyssevs vidare. Över krossade vapen och svarta blodpölar kommo de snart till utkanten av det troiska lägret. Här sågo de tre rader av krigare i trakiska dräkter ligga och sova, och vid varje krigares sida stod hans blänkande pansar och hans spann. I mitten funno de hövdingen, hans vagn och hans snövita hästar.

— Där ser du mannen, viskade Odyssevs. Skynda dig nu och lös hästarna! Eller också får du sköta de där, medan jag sörjer för spannet.

Den blodtörstige Diomedes dräpte den ene trakern efter den andre, och allt efter som han dräpte, fattade Odyssevs de fallna vid fötterna och drog undan dem, så att det skulle bli väg för hästarna. Slutligen dödade Diomedes även Resos. Odyssevs löste sakta hans hästar, band dem tillsammans och drev fram dem ett stycke med sin båge; piskan hade han i hastigheten glömt. Sedan visslade han sakta åt Diomedes, som just stod och övervägde, vad han vidare skulle utföra: om han skulle lyfta ut vagnen eller fortsätta med dräpandet. Vid visslingen gick han dock bort till Odyssevs. Båda svingade sig upp. Odyssevs manade på hästarna med bågen, och innan de omgivande trakerna vaknat ur sin tunga slummer, voro de bägge äventyrarna långt borta på vägen till lägret. Vid tamariskbusken sprang Diomedes av, räckte Dolons rustning åt Odyssevs och hoppade åter upp.

Akajernas hövdingar sutto ännu kvar på det ställe, där Diomedes och Odyssevs lämnat dem. Plötsligt sade Nestor:

— Är det en villa, eller hör jag rätt? Trampet av snabba hästars galopp ljuder i mitt öra. Månne det kan vara våra vänner? Men jag fruktar, att det gått dem illa.

Knappt hade han dock talat till slut, innan de väntade voro framme. De andra trängdes omkring dem och hälsade dem med handslag och utrop. Triumferande berättade Odyssevs, hur deras äventyr avlupit. Alla gingo sedan tillbaka över vallgraven. Hästarna blevo Diomedes byte, men Dolons rustning lade Odyssevs i bakstammen på sitt skepp för att sedan helga den åt Atena.

När allt var ordnat, gingo de båda kämparna ut i havet och sköljde av sig svetten och dammet. Därefter togo de sig ett varmt bad och smorde sig över hela kroppen med olja. Till sist åto de frukost och göto därvid ett dryckesoffer åt Atena, som de tillägnade äran av sitt våghalsiga företag.

---

19. HEKTOR TRÄNGER IN I LÄGRET.

Strax därefter bröt dagen in, och de båda härarna ryckte mot varandra. Zevs satte sig på Gargaros och åskådade drabbningen.

Agamemnon kämpade denna dag med förtvivlans raseri. Zevs lät honom till en början ha framgång, så att troerna måste draga sig tillbaka, först till Ilos vård, sedan förbi fikonlunden ända bort till den heliga boken och Skaiska porten. Agamemnon var full av jubel och skonade ingen. Slutligen stack honom dock Antenors son *Koon* med sin lans genom armen. Agamemnon ryste till, när han kände lansudden, men han upphörde icke att strida utan rusade fram och fällde Koon. Så länge såret var öppet, fortfor han att sticka, hugga och kasta sten. Men när blodet började torka, greps han av de svåraste smärtor. Han ropade då till akajerna, att de fortfarande skulle hålla stånd, men sprang själv upp i sin vagn och lät föra sig till skeppen.

Efter hans försvinnande förde Hektor åter sina skaror framåt. Efter en stund blevo Diomedes och Odyssevs så svårt sårade, att de måste låta köra sig till skeppen. Kort därpå blev läkaren Makaon skjuten i högra skuldran. Nestor tog honom i sin vagn och for med honom till lägret.

Akajerna gåvo sig nu allmänt på flykten. Den, som längst höll stånd, var Ajas telamoniden. Han drog sig tillbaka, med långsamt dröjande steg, och allt emellanåt vände han sig om mot de många svagare fiender, som svärmade efter honom och splittrade sina lansar mot hans jättesköld.

Som när en åsna med sävliga steg går in på en åker
tvärt genom piltarnas vakt och dessa splittra på henne
käpparna sönder, hon repar likväl den frodiga säden,
piltarna piska och slå, men svag är styrkan hos barnen,
långsamt motas hon ut och ej förr, än hon ätit sig fullmätt
— så förföljdes ock Telamons son, den reslige Ajas,
både av troernas folk och bundsförvanternas skaror.

När Evrypylos såg, hur tätt fienderna omgåvo Ajas, skyndade han till hjälp. Men det gick honom därvid ej bättre, än att han råkades i högra benet av en pil från Paris båge och måste föras ur striden.

Under tiden hade Nestor med den sårade Makaon kört in i lägret. Akillevs, som stod i bakstammen på sitt skepp och betraktade akajernas flykt, kände igen dem. Han ropade till Patroklos:

— Käre vän, gå och fråga Nestor, vem den sårade mannen är, som han förde ur striden! Jag tyckte han liknade Makaon på ryggen, men hans ansikte kunde jag ej se, ty hästarna sprungo mycket fort.

Patroklos gick genast till Nestors tält. Där hade gubbens väpnare Evrymedon spänt ifrån hästarna. Nestor och Makaon hade sedan ställt sig en stund vid stranden mot vinden och kylt av sig svetten. Slutligen hade de gått in i tältet, lagt sig på var sin bädd och läskat sig med en bägare vin. Just som de börjat samspråka, syntes Patroklos i tältdörren. Nestor sprang upp, fattade hans hand och drog in honom samt bad honom sitta ned.

— Nej, sade Patroklos, det har jag inte tid till. Jag har kommit bara för att höra efter, vem den sårade är, och det ser jag ju själv. Jag skyndar nu hem för att tala om det för Akillevs; du vet, hur otålig han är.

Men Nestor höll Patroklos kvar och beklagade sig bitterligen över, hur oförsonlig Akillevs var. Slutligen påminde han Patroklos om de förmaningar, som denne vid avskedet hade fått av sin fader Menötios, att han skulle vara en god rådgivare och föresyn för sin vän Akillevs.

— Skynda dig nu och tala vid honom, sade Nestor till slut, så att han kommer på bättre tankar! Bed honom annars, att han åtminstone låter dig och myrmidonerna deltaga i striden! Då kanske troerna taga dig för honom och hejda sig, så att vi få något andrum i denna förfärliga kamp.

Rörd av den gamles böner sprang Patroklos utefter skeppsraderna tillbaka för att redogöra för sitt ärende. Men då han hunnit till tingsplatsen, mötte han sin vän Evrypylos, som linkade hemåt, svårt sårad av en pil i benet. Svetten lackade av honom, och blodet sprutade mörkt fram ur såret, men med uppbjudande av all sin viljekraft höll han sig ännu uppe.

— Hur går det för dig, Evrypylos? frågade Patroklos medlidsamt.

— Ack, svarade Evrypylos, nu finns ingen räddning mera, snart ligga vi alla stupade. Men kära vän, hjälp mig till mitt skepp och se till mitt sår! Du har ju lärt läkekonsten av Akillevs. Ingen av våra läkare finns till hands; Makaon ligger själv sårad och Podalirios kämpar ute på fältet.

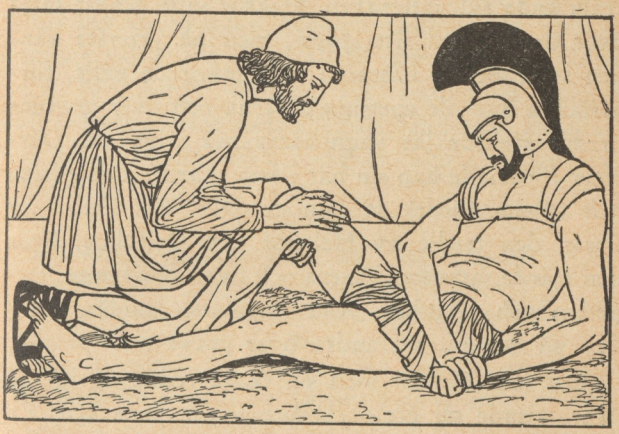

— Hur skall jag nu bära mig åt? klagade Patroklos. Jag borde ju genast springa till Akillevs, men inte kan jag lämna dig här hjälplös i dina plågor!

Han tog Evrypylos om livet och bar in honom i hans tält, lät hans tjänare breda ut en oxhud på marken och lade den sårade därpå. Sedan skar han med sin kniv pilen ur såret och tvättade detta

med ljumt vatten. Slutligen tog han fram några beska rötter, som han bar på sig, gnuggade sönder dem mellan händerna och strödde pulvret i såret. Härigenom stillades blodflödet, och plågorna upphörde.

Därute fortgick striden. Troerna hade trängt fram ända till vallgraven. Hektor ville genast sätta över denna med sitt spann, men på yttersta randen stegrade sig hästarna och gnäggade gällt, förskräckta över de spetsiga pålarna och över gravens bredd. Hektor lät vagnskämparna stiga av. Därefter fördelade han sin här i fem skaror. Den första och största fördes av honom själv, den andra av Paris, den tredje av Helenos och Deifobos; över den fjärde satte han Äneas och över den femte Sarpedon och Glavkos. Alla stormade framåt, somliga på dammarna, andra över graven.

Just som Hektor med sin skara redde sig att gå över, visade sig ett olycksbringande järtecken. En örn svävade nämligen till vänster om hären, och han höll i klorna en ofantlig rödgul orm. Denne var nästan död men krökte sig ännu och vred och vände sig i ilskan. Slutligen lyckades han hugga örnen i halsen, så att denne släppte sitt rov och med ett skri av smärta flög sin väg. Ormen föll ned bland trojanerna, och dessa ryste, när de sågo honom, fläckig och väsande, ringla på marken.

— Hektor, utbrast Polydamas, låt oss lyda

detta järtecken, som gudarna sänt till vår varning! Vi tro, att vi nu ha akajerna i våra klor. Men om vi gå vidare, så skola de hugga oss i halsen, så att vi måste släppa dem och dödligt sårade giva oss på flykten. Ingen siare kan tyda detta järtecken på annat sätt.

— Säkert ha gudarna rubbat ditt förstånd, Polydamas, svarade Hektor med bister uppsyn, annars skulle du ej på allvar kunna ge ett sådant råd. Nu, när vi äntligen stå färdiga att tillintetgöra fienden och rädda Troja från fall, då skulle vi låta avhålla oss av skrock och järtecken och flygande fåglar!

Dessa varken jag aktar likväl eller frågar därefter,
antingen bort åt höger de gå mot solen och öster
eller de skynda åt vänster håll mot skymmande västern.
Nej, vi följa det råd, som Zevs oss gjutit i hjärtat,
vilken de dödligas ätt såväl som de evigas styrer.
Ett järtecken är gott: *att försvara fäderneslandet!*

Med dessa ord stormade han fram över graven, och hans män följde honom under höga rop. Zevs sände från Ida-bergen en brusande stormvind, som virvlade upp massor av sand och kastade i ansiktet på akajerna. Trojanerna klättrade uppför vallen och sökte riva ned bröstvärnet samt krossa tornen och portarna. Men uppe på vallen gingo de båda Ajaserna fram och tillbaka och uppmuntrade

akajerna till motstånd, från bägge sidor flögo stenar, pilar och spjut i massa, och överallt hördes larm och brak.

Sarpedon och Glavkos hade kommit mitt för det torn på vallen, som försvarades av Menestevs med atenarna. Sarpedon vände sig till sin vän och sade:

Glavkos, vi hedrar man oss därhemma i Lykiens bygder
mer än de andra med rikare spis och fyllda pokaler,
ger oss den bästa plats och ärar oss nästan som gudar?
Varför skänkte man oss vid Xantos virvlande bölja
kullar med glödande vin och åkrar med vete bevuxna?
Månne ej därför, vän, att främst i slaktningens vimmel
lysa vi skulle och egga vårt folk till modiga bragder,
så att bland Lykiens män till senaste tider må sägas:
ej utan skäl vi gåvo åt dessa den yppersta platsen,
utan förtjänst förtärde de ej de fetaste fåren
eller det honungsljuvliga vin — i mod och i styrka
överträffas de ej, de höllo sig ständigt i spetsen.

Glavkos höll med härom och följde sin vän. När Menestevs såg dem, studsade han och såg sig om efter hjälp. På avstånd urskilde han Ajas telamoniden och Tevkros, men larmet var för stort, för att ett rop skulle kunna höras. Han skickade därför sin härold efter dem. De kommo. Tevkros sköt Glavkos i armen. Denne smög sig då oförmärkt undan, för att Tevkros ej skulle håna honom för hans missöde. Vred häröver fattade Sarpedon med senig hand i det översta pålverket och drog av all

sin kraft. Ett stort stycke följde med och störtade ned, och där blev en öppning så vid, att många kunde tränga fram. På yttre sidan av pålverket stodo lykierna, och på inre sidan stodo atenarna, och under en lång stund kunde ingendera driva den andra undan. — Hektor hade trängt sig fram till den stora porten i mitten av vallen. Den var stängd med dubbeldörrar, som hängde i hakar och sammanhöllos av grova träbommar. Hektor såg sig om och upptäckte i vallen en stor sten, spetsig upptill och tjock nedtill samt så tung, att två vanliga män icke skulle kunnat lyfta upp den på en vagn. Hektor tog den med båda händerna och bar den fram mot porten. Där stannade han i stadig ställning med fötterna vitt utspärrade och vräkte sedan det kraftigaste han förmådde stenen mot de båda dörrarna. Farten var så våldsam, att bommarna bräcktes, ha-

karna lossnade, och dörrkarmarna brusto i stycken. Stenen damp ned ibland spillrorna, och in genom öppningen sprang Hektor, lågande av segerfröjd och med två spjut i sin hand. De närmaste troerna störtade efter, och de övriga rusade uppför vallen. När akajerna sågo huvudporten öppen, gåvo de vallen förlorad och flydde till den öppna platsen framför skeppen.

---

20. HEKTOR TRÄNGER FRAM TILL SKEPPEN.

Zevs hade under hela tiden från Gargaros följt stridens växlingar. Men när han låtit Hektor komma innanför vallen, vände han sitt blixtrande öga från lägret och betraktade till omväxling de kringliggande landen borta i fjärran.

Detta märkte Poseidon, som suttit överst på den skogiga toppen av ön Samotrake, varifrån han hade utsikt över berget Ida, staden Troja och skeppslägret. Han beslöt att passa på tillfället.

Hastigt han därför vandrade ned från klippiga höjden,
tagande stora steg, och de mäktiga bergen och skogen
skälvde, där guden gick, inunder hans väldiga fötter.
Tre steg tog han framåt, i det fjärde stod han vid målet.

Där han i Ägä ett härligt palats i djupet av fjärden
hade, byggt åt honom av guld med konst och evärdligt.
Här sitt kopparhovade spann för vagnen han satte,
snabbt som fågeln i fart och med svallande, gyllene manar,
höljde så själv sin kropp i guld och fattade piskan.
Körde på böljorna fram. Delfinerna dansade runtom

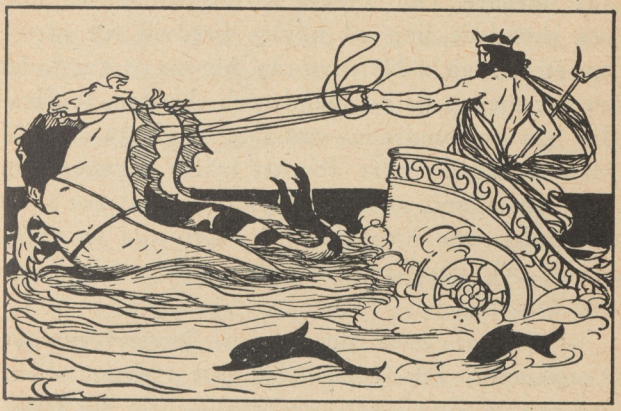

upp ur de blånande djup, de kände sin mäktige konung.
Havet skilde med glädje sig åt, och hästarna flögo
fram uti sträckt galopp, att axeln knappast blev fuktig.
Så av det lätta spannet han drogs mot den troiska kusten.

Nere i den djupaste fjärden mellan Tenedos och Imbros hade han en rymlig grotta. Sedan han satt in sina hästar i denna, begav han sig till slagfältet, antog siaren Kalkas gestalt och vandrade omkring bland akajerna för att liva deras mod. Men det hjälpte icke; Hektor och troerna trängde oemot-

ståndligt framåt och närmade sig steg för steg den översta skeppsraden.

Inte ens de, som voro inne i tälten, kunde nu vara trygga. Nestor, som satt och samtalade med den sårade Makaon, hörde hur stridslarmet blev allt starkare. Han ryckte till sig sköld och lans och skyndade upp på höjden bredvid för att se hur striden gick. När han såg, hur smalt avståndet nu var mellan de kämpande och skeppen, förfärades han och undrade, vad han skulle ta sig till. Han skyndade bort för att träffa Agamemnon. När han hunnit ett stycke, mötte han denne samt Diomedes och Odyssevs. De voro alla tre svårt sårade och stapplade mödosamt fram, stödda på sina lansar.

— Lämnar även du striden, Nestor? ropade Agamemnon. Då är jag rädd, att Hektor håller, vad han en gång lovat, och bränner hela vår flotta till aska. Ack, alla akajer hata mig, liksom Akillevs, ingen vill vidare försvara skeppen.

— Ja, illa är det ställt, sade Nestor, vallen är riven, och vi trängas hårt på alla sidor. Nu äro goda råd dyra.

— Jag vet inte mer än ett råd, suckade Agamemnon. Graven och vallen, som kostat oss så mycket arbete, ha ej kunnat skydda oss; låt oss därför genast hala ut de nedersta skeppen och lägga oss för ankar, tills natten kommer! Då få vi se,

om troerna upphöra med striden, så att vi kunna få ut även de övriga fartygen. Bättre fly än tagas till fånga.

— Vad är det du säger? utbrast Odyssevs. Jag skulle önska du förde en sämre här och icke var befälhavare över så tappra män. Vi skulle fly efter att ha dragits så länge med detta elände! Tyst med sådana ord, som ingen akajer borde höra! Just som striden rasar som värst, vill du hala ut skeppen? Det skulle ju vara troernas vissa seger och vår undergång!

— För all del, svarade Agamemnon, jag fordrar visst inte, att skeppen skola halas ut, såvida det icke är er egen vilja. Finns det någon, som kan ge ett klokare råd, ung eller gammal, så är han hjärtligt välkommen!

— Här är mannen, svarade Diomedes, och mitt råd är, att vi genast bege oss upp till de stridande för att uppmuntra dem.

De lydde hans råd och vandrade med Agamemnon i spetsen till det ställe, där akajer och troer stredo.

Här gick Poseidon ännu omkring och eggade akajernas mod. Detta såg Hera uppe i Olympen. Hon gladdes, att han vågade trotsa Zevs, och beslöt att hjälpa honom allt vad hon kunde. För detta ändamål begav hon sig till *Hypnos*, sömnens gud, som var en tvillingbroder till *Tanatos*, dö-

dens gud. Hon lade sin hand på hans arm och sade:

— Mäktige Hypnos, du som betvingar både gudar och människor! Har du någonsin brytt dig om mina önskningar, så gör vad jag nu ber dig om. Jag skall i evighet tacka dig därför! Smyg dig över Zevs och försänk honom i slummer!

— Vilken annan som helst, svarade Hypnos, skulle jag gärna söva. Men Zevs vågar jag mig inte på. En gång förr har du lockat mig därtill. Det var när Herakles var ute på havet och du ville förgöra honom. Men då blev Zevs utom sig av vrede, och jag hade varit förlorad, om jag icke kastat mig i *Nattens* armar. I hennes sköte tordes han ej förfölja mig.

— Dåraktige, sade Hera, du kan väl inte på allvar tro, att Zevs skulle värdera trojanerna lika högt som Herakles? Kom därför strax och hjälp mig! Jag skall skänka dig en av de unga kariterna, själva *Pasitea,* henne, som du alltid önskat dig till maka.

— Ja, är det så, svarade Hypnos glad, då skall jag våga det. Men svär mig först vid den heliga underjordiska floden *Styx,* och rör med din ena hand vid den alstrande jorden och med den andra vid det skimrande havet, och kalla alla underjordens makter till vittnen, att du verkligen ger mig

Kariterna, behagens gudinnor. — *Pasitea;* uttal: Pasitea.

en av de unga kariterna, själva Pasitea, henne, som jag alltid önskat mig till maka!

Hera gjorde genast, som han bad. Så snart Hypnos mottagit hennes ed, flög han i ett moln hastigt upp till berget Ida, gömde sig under de barriga grenarna på en reslig tall och sänkte en djup slummer över Zevs ögon. Sedan detta var gjort, skyndade han till skeppslägret och berättade det för Poseidon.

Nu fick striden strax en annan vändning. Dio-

medes, Odyssevs och Agamemnon vandrade genom akajernas leder och delade ut nya vapen, lätta åt de svagare männen och tunga åt de starkare. Poseidon själv ställde sig i spetsen för hären och svängde i sin hand ett långt svärd, flammande som blixten.

Mitt emot Poseidon ordnade Hektor sina skaror. Han kastade sin lans mot Ajas. Den råkade Ajas i bröstet men just på det ställe, där sköldgehänget och svärdgehänget korsade varandra, och den gjorde därför ingen skada. Förtretad drog sig Hektor åter tillbaka.

Hastigt grep Ajas en av de stora stenar, som lågo på marken och användes till stöd för skeppen, samt slängde den med svängande hand, så att den virvlade fram som en snurra genom luften. Den gick över kanten på Hektors sköld och råkade honom strax under halsen. Hektor signade ned och släppte lansen, skölden for från hans arm och hjälmen från hans huvud, och bronsrustningen slamrade, när hjälten föll till marken. Väldigt skriande rusade akajerna fram för att fånga honom, och med skurar av lansar sökte de hålla troerna tillbaka. Men Äneas, Agenor, Polydamas, Sarpedon och Glavkos voro ögonblickligen framför honom, och de övriga troerna höllo sköldar runt omkring hans kropp, så att inga stötar eller kast kunde nå honom.

De närmaste lyfte honom på händerna och buro honom till hans vagn. Denna körde de sedan skyndsamt mot staden. Hektor stönade och rosslade tungt, och när männen under färden kommo till vadstället, lyfte de honom därför ur vagnen, lade honom på marken och hällde vatten över honom. Han andades åter, slog upp ögonen, reste sig på knä och frustade ut en mängd blod. Därefter sjönk han omtöcknad tillbaka igen.

Efter Hektors försvinnande måste troerna vika. De flydde över pålverket och graven och stannade först vid vagnarna på andra sidan, bleka av fruktan och ångest.

Just i detta ögonblick vaknade Zevs ur sin slummer. Han reste sig häftigt och såg, hur akajerna, anförda av Poseidon, drevo troerna framför sig. Han sökte med blicken Hektor och fann honom liggande vid flodens bädd, omgiven av vänner, som oroligt lutade sig över honom. Vid denna syn fylldes Zevs av medömkan och vrede.

— Detta är ditt verk, du listiga och elaka Hera! utbrast han. Gjorde jag rätt, så skulle du nu lida det svåraste straff.

— Må jord och himmel och den i underjorden virvlande Styx vara mina vittnen, svarade Hera förskräckt, att det inte är jag, som lockat Poseidon i striden! Han har gått dit alldeles på eget bevåg. Jag skulle snarare råtta honom att lyda dina bud.

Blidkad av dessa ord smålog Zevs och sade:

— Om du, Hera, alltid stod på min sida, så skulle Poseidon snart rätta sig efter oss. Men skynda dig nu och kalla strax hit Iris och Apollon!

Hera gjorde så. Iris och Apollon infunno sig genast. Zevs sände Iris till Poseidon med befallning att lämna striden. Iris framförde hans bud, men Poseidon svarade vredgad:

Övermodig han är, ja allt för mycket i sanning.
Mig vill han tvinga: mig, som dock är hans like i ära!
Bröder äro vi tre, som föddes åt Kronos av Rea:
Zevs och jag själv och Hades därtill. Emellan oss trenne
skiftades Kronos arv, och envar sin värdighet erhöll:
jag, då vi lottade, fick mig beskärt det skummiga havet,
underjordens töckniga värld blev given åt Hades,
Zevs den rymliga himmelen fick och etern och molnen,
men för oss alla gemensam vart jorden och höga Olympen.
Därför lyster mig ej att Zevs befallningar lyda,
njute han fritt den makt, som honom vid lottningen tillkom,
jag är herre för mig, och hans hotelser skrämma mig icke!
Bättre vore det ock, om med myndiga orden han näpste
först sina egna barn, de trotsiga söner och döttrar,
dessa kunde måhända med tvång han hålla i aga.

— Skall jag verkligen framföra detta svar till Zevs? frågade Iris. Vill du icke ändra det, innan det är för sent?

Poseidon betänkte sig en stund.

— Du har rätt, Iris, sade han därpå, och gott är, då ett sändebud kan ge ett förståndigt råd.

Zevs övermod gjorde mig ursinnig. Men det säger jag dig, att om han trots mig och Atena och Hera och Hermes och Hefästos till sist räddar Troja, så skola vi aldrig förlåta honom.

Härmed dök havsguden ned i vågornas djup och lämnade akajerna att reda sig själva.

— Föbos, min son, sade då Zevs, stig nu ned och hjälp din slagne vän!

Apollon lydde med glädje. Då han nalkades Hektor, hade denne satt sig upp och kommit till sans, så att han kände igen de kringstående, kallsvetten hade upphört att flöda, och han andades lättare. Dock var han ännu mycket matt. Men guden livade honom och ingav honom sådana krafter, att han nästa ögonblick var på benen och ilade till striden.

I spetsen för sina skaror störtade han nu åter mot fienden. Framför honom gick Apollon och gav då och då till ett förfärligt stridsrop. De flesta akajerna förlorade då modet, skingrade sig och flydde över graven och vallen. Apollon följde efter, och var han gick fram, trampade han ned förskansningarna, så att pålverket brakade sönder, graven fylldes och vallen jämnades med jorden. I gudens spår kommo troernas hjältar, som nu på sina vagnar jagade fram emot de översta skeppen. De kunde dock icke tränga in bland fartygen och tälten, ty härtill voro de alltför få i jämförelse med akajerna. Många av dessa flydde upp i bakstammen på skeppen och försvarade sig med de långa uddstänger, som lågo där, avsedda för sjöstrider. Främsta skeppet var det, som hade tillhört Protesilaos. I dess bakstam stod Ajas telamoniden. Han höll sig dock ej ständigt på en och samma plats, utan med en ofantlig uddstång i sin hand vandrade han längs efter den översta skeppsraden och nedgjorde de troer, som kommo honom nära. Slutligen fattade dock Hektor tag i bakstamsknappen på Protesilaos skepp och höll den orubbligt fast samt ropade åt troerna, att de skulle skynda sig dit med bränder och sätta eld på fartyget. Ajas sökte driva honom undan men överhöljdes med en sådan skur av pilar, att icke ens hans jättesköld kunde skydda honom. Han lämnade därför bak-

stammens däck och vek undan till en roddarbänk något längre bort. Där stannade han och spejade åt alla håll samt svängde sin uddstång. På Hektors bud närmade sig den ene trojanen efter den andre med gnistrande bränder, men allt efter som de kommo, stack Ajas dem med stångens bronsskodda udd. Inom en kort stund hade han på detta sätt nedlagt tolv kämpar.

---

21. PATROKLOS BRAGDER OCH FALL.

Medan troerna och akajerna stredo vid vallgraven och vallen, satt Patroklos hos sin vän Evrypylos och vårdade honom. Men när han hörde larmet växa och såg akajerna fly, utbrast han:

— Nej, Evrypylos, nu blir kampen sannerligen för svår. Jag måste springa bort till Akillevs och be honom hjälpa er. Vem vet om jag ej med gudarnas bistånd kan röra hans hjärta?

Han sprang det fortaste han kunde. När han kom in till Akillevs, sträckte han armarna mot honom och brast i gråt.

— Vad är det åt dig? sade Akillevs häpen. Du lipar ju som en liten flicka, som håller sin mor i kjolen och säger: ta mig, ta mig! Har du hört

några dåliga nyheter hemifrån? Är Menötios död? Eller kanske Pelevs? Ty inte kan det väl vara för akajernas skull du jämrar dig så illa?

— Bli inte ond på mig, Akillevs! bad Patroklos. Hur kan du vara så obeveklig? En människa och en gudinna kunna ej vara dina föräldrar — du måste vara en son av det kalla havet eller den öde klippan, ty ditt hjärta är stenhårt. Nåväl, om du själv är bunden av din moders förbud eller av någon spådom, så låna mig åtminstone din rustning, och låt mig och myrmidonerna deltaga i striden!

— Det må du väl veta, svarade Akillevs misslynt, att det icke är min moders bud eller någon spådom, som håller mig tillbaka.

Men i min själ och min håg en bitter smärta sig tränger
alltid, så snart en man vill plundra sin like och rycka
undan honom hans lön, för det han är över i välde;
sådant harmar mig djupt, och sådant själv jag har lidit.

Icke såsom en friboren självständig man har jag blivit behandlad utan som en föraktad utbörding. Men låt oss icke tänka därpå! För övrigt har det ej varit min mening att låta troerna komma mig hur nära som helst. Min rustning får

Utbörding = främling, som fått bosätta sig i ett land men ej tillhör någon av dess ätter och därför ej räknas såsom medborgare.

du gärna låna och myrmidonerna med. Men lägg nu noga märke till, vad jag säger: gå inte för nära Ilion och ge dig icke i strid med Hektor eller med någon av gudarna! Vänd om, så snart du kört troerna ur lägret och låt sedan de stridande inbördes förgöra varandra! Bäst skulle vara, om inte en enda trojan och inte en enda akajer kom undan, utan om du och jag ensamma finge riva Ilions murar.

Under detta samtal hade troerna trängt sig allt närmare Ajas telamoniden. Deras kastspjut och pilar smattrade mot hans hjälm, hans vänstra hand domnade av att ständigt lyfta den tunga skölden, bröstet hävde sig, svetten strömmade, han flåsade tungt och kunde knappt andas. Hektor högg med sitt svärd av hans långa uddstång, så att den blänkande bronsspetsen med ett klingande ljud föll till marken. Dyster betraktade Ajas det stympade skaftet. Han måste nu vika tillbaka, och genast lät Hektor kasta eldbränder upp i skeppet. Inom några ögonblick stod hela bakstammen i flammande låga.

Detta såg Akillevs från dörren till sitt tält. Häpen slog han samman sina händer och ropade ivrigt åt Patroklos att skynda sig. Brådskande fick Patroklos på sig rustningen, men den stora lansen från Pelion tog han ej, ty den kunde ingen annan än Akillevs själv svinga. Avtomedon satte för de

odödliga hästarna, och Akillevs sprang omkring i lägret och kallade myrmidonerna till sitt tält samt uppställde dem där i släkter och brödraskap.

— Länge ha ni gått och knotat och knorrat emot mig, sade han, för att ni ej förut fått vara med i tumultet. Låt mig nu se, att ni ha hjärtat på rätta stället!

Han gick in i tältet och lyfte upp locket på en stor kista, som hans moder vid avfärden från hemmet fyllt med livrockar, mant-

lar, täcken och mera sådant. Därur tog han en dyrbar pokal, som han använde endast till dryckesblot åt Zevs. Han renade den i svavelrök och sköljde den i källvatten, tvådde sina händer och fyllde pokalen med vin samt ställde sig mitt för tältet. Därpå utgöt han vinet, medan han skådade upp mot himlen och bad Zevs om en lycklig återkomst för sin vän Patroklos. Sedan han lagt pokalen tillbaka i kistan, ställde han sig åter vid tältdörren för att se sina mäns avtåg.

Med Patroklos i spetsen rusade myrmidonerna mot det brinnande skeppet. Patroklos slungade en lans in i den tätaste hopen. Troerna vände sig och fingo syn på Akillevs rustning. De trodde då, att det var Akillevs själv, och betogos av fruktan. Patroklos drev undan de närmaste och lät släcka elden. Skeppet var då halvbränt. Akajerna fattade nu mod och rusade fram. Hektor och Sarpedon sökte hålla stånd men rycktes med av sitt folk, som flydde i vild oordning. Många av troernas hästar stegrade sig vid brädden av vallgraven; andra kastade sig i denna men bröto därvid sönder tistelstängerna och skenade, lämnande vagnar och hövdingar i en oredig massa på gravens botten. Akillevs odödliga hästar däremot satte i ett språng över och ilade med vinande fart framåt fältet. När Patroklos hunnit förbi en mängd av de flyende, lät han Avtomedon styra spannet tvärs över deras

väg, så att de blevo avskurna från staden. Så snart de sökte komma dit, for han emot dem och drev dem nedåt igen.

Det oförmodade nederlaget harmade den käcke Sarpedon, och han sprang av sin vagn för att kämpa med Patroklos. Då Zevs såg detta, kände han medlidande och sade till Hera:

— Ödet har dömt, att denne min älskling skall falla för Patroklos. Jag vet dock icke, om jag skall låta domen gå i verkställighet, eller om jag skall föra honom levande undan till hans hemland.

— Hur kan du tänka någonting sådant? utbrast Hera. Denne dödlige man, som redan är korad av Ödet, honom skulle du rycka undan hans bestämda lott! Hur skulle det gå, om alla andra gudar och gudinnor gjorde på samma sätt? Nej, låt du honom gå sitt öde till mötes! Ömkar du dig allt för mycket över honom, så kan du ju sedan låta Hypnos och Tanatos föra hans lik till hans fränder i Lykien.

Zevs gav med sig och lät Hera råda. De båda hjältarna gingo emot varandra, och det dröjde ej länge, innan Patroklos lans genomborrade Sarpedon, så att denne föll till marken och grep med händerna i sanden.

— Käraste Glavkos, ropade han döende, en stor nesa skulle det vara, om du lät fienden behålla min kropp.

När Glavkos hörde vännens röst, grep han med vänstra handen om sin sårade arm och tryckte den hårt.

— Höge Apollon, ropade han, vare sig du nu är här i Troja eller hemma i Lykien, så kan du nog höra en vän, som lider. Hela min arm värker, blodet är knappt stillat, axeln är tung och styv, och det är mig omöjligt att föra en lans. Men styrk mig du och hjälp mig att försvara min vän!

I detsamma kände han värken försvinna och krafterna återkomma. Med höga språng hämtade han Hektor och skyndade med honom mot Patroklos. Striden om Sarpedons lik blev hård, och slutligen skulle icke ens hans närmaste vänner kunnat känna igen det; så överhöljt var det från huvud till fot av spjut och pilar, damm och blod. Omsider segrade Patroklos. Han slet rustningen av Sarpedon och befallde en av sina män att bära den till skeppen.

Men själva liket var i samma stund försvunnet. På Zevs bud steg Apollon ned, bar Sarpedon till Skamander, tvådde honom i rinnande vatten och smorde honom med ambrosia, så att såren försvunno och fägringen återvände. Därpå klädde han honom i en ren och lysande dräkt och räckte honom åt tvillingbröderna Hypnos och Tanatos. Dessa flögo hastigt med honom till Lykien och lämnade honom åt hans fränder, som hedrade honom med begravning och dödsoffer.

Efter Akillevs befallning skulle Patroklos nu ha återvänt till myrmidonernas läger. Men den lätta segern hade fyllt honom med övermod, och han beslöt att på egen hand erövra Troja. Han stormade upp mot stadsmuren och lyckades tre gånger bestiga en av dess rundlar. Men tre gånger mötte honom här Apollon och satte sin hand mot hans sköld samt stötte ned honom. Full av trots klättrade Patroklos upp för fjärde gången.

— Vik, Patroklos, röt då guden med förfärande stämma. Att förstöra Troja är ej ens förunnat Akillevs, som dock är långt över dig i styrka.

Då besinnade sig Patroklos äntligen och drog sig ifrån guden. Men i stället gav han sig i strid med Hektor, som med sin körsven Kebriones kom emot honom. Han sprang ned på marken, tog lansen i vänstra handen och grep med den högra en stor sten, som han slungade mot Hektor. Stenen råkade Kebriones i pannan, så att hans pannben bräcktes, och han störtade huvudstupa ur vagnen. Hånande ropade då Patroklos:

Nej, så behändig och vig han är! Hur lätt han kan dyka!
Övade blott den mannen sin konst i det fiskrika havet,
skulle i sanning med fångade ostron han mången förnöja,
springande ned från skeppet, om aldrig så häftigt det stormar.
Så behändigt han kastar sig ned från vagnen mot fältet!
Dykare finnas då även här bland trojanerna, ser jag.

Sålunda gycklande grep Patroklos den fallne vid fötterna. Men Hektor hoppade ned och fattade Kebriones vid huvudet. Myrmidonerna hjälpte Patroklos, och troerna hjälpte Hektor, och sålunda sleto de en lång stund åt var sitt håll. Till sist segrade dock Patroklos och rev rustningen av Kebriones. Tre gånger rusade han därpå in bland troerna, dräpande alla, som han kunde komma åt. Men vid hans fjärde anlopp tyckte Apollon, att måttet var rågat. Höljd av ett tjockt mörker ställde sig guden bakom honom, där han besinningslöst rasade mot fienden, och gav honom med sin väldiga hand ett slag mitt emellan hans skuldror. Det svindlade för hans ögon, hjälm och sköld föllo klingande till marken, lansen sprang av, och brynjeremmarna brusto. Dövad av slaget stod Patroklos förskräckt och förvirrad och utan att

kunna röra sig. Evforbos stack honom med sin lans men vågade ej stå kvar utan sprang strax tillbaka. Maktlös ville Patroklos dra sig undan bland myrmidonerna. Men Hektor skyndade fram och genomborrade honom med lansen.

— Ha, Patroklos, ropade han, du tänkte grusa vår stad och släpa bort våra kvinnor i träldom men du ser, att de ha män, som värna deras frihet. Säkert sände Akillevs dig hit med förmaningen att ej återvända, innan du slitit brynjan av Hektors bröst. Men nu är det du, som blir gamarnas rov.

— Jubla du, Hektor, svarade den döende Patroklos, men inbilla dig icke, att det är för dig jag faller! Om tjugo sådana som du hade mött mig, skulle de alla ha stupat för min lans. Bland gudomsmakterna är det Ödet och Apollon, som besegrat mig, och bland människorna är det Evforbos. Du, som är den tredje, kommer endast och plundrar mig. Men kort är den tid du har kvar; det oblidkeliga Ödet står vid din sida: du skall snart falla för pelidens mäktiga hand.

Med dessa ord drog han sitt sista andedrag.

— Varför spår du just mig denna bråda död, Patroklos? sade Hektor till den fallne. Vem kan veta, om det ej i stället blir peliden, som skall falla för *min* hand?

Härmed drog han lansen ur såret och sprang efter Avtomedon för att bemäktiga sig Akillevs spann.

---

22. STRIDEN OM PATROKLOS LIK.

Medan Hektor jagade Avtomedon, sökte Evforbos ta Patroklos lik. Detta lyckades dock inte, ty Menelaos dödade honom och började sedan draga av honom hans rustning. Men just då hade Hektor upphört att förfölja Akillevs hästar och kom rusande under höga rop.

— Ve mig, sade Menelaos för sig själv, skall jag nu lämna denna sköna rustning och därtill Patroklos, som dock lidit döden för min skull? Helt visst komma då alla akajerna att förakta mig. Men om jag ensam stannar, blir jag kringränd, ty Hektor kommer ju hit med hela hopen. Dock — varför tvekar jag? En gud vill uppenbarligen gynna Hektor; hur skulle jag då våga stå emot? En annan sak vore, om jag kunde springa efter Ajas; då skulle vi båda kunna vända åter och gemensamt trotsa till och med en gud.

Menelaos sprang efter telamoniden och kom tillbaka med honom, just som Hektor stod lutad över Patroklos. När Hektor såg Ajas rusa fram med skölden framför sig som ett torn, ryckte han

till sig Patroklos rustning, sprang undan därmed och befallde sina män att bära den till staden.

— Hektor, ropade då Glavkos, stort är ditt rykte, men välförtjänt är det icke. Hädanefter må du se till, att du kan reda dig med dina egna trojaner; vi lykier ha fått nog av er otacksamhet. Föga hjälp skulle du väl ge de ringare männen bland oss, när du nyss lät akajerna ta till och med din gästvän Sarpedon? Vilja lykierna som jag, så gå vi ifrån er. Om det fanns mans mod i dig och dina män, toge vi snart Patroklos lik, och då skulle akajerna bli tvungna att i utbyte ge oss Sarpedons. Men Ajas är starkare än du, och därför törs du inte.

— Så du talar, sade Hektor bistert, jag trodde du hade bättre vett. Jag har aldrig fruktat strid, men även den modigaste kan tvingas att vika, om Zevs ej unnar honom seger. Men följ mig nu och se, om jag är rädd!

Han sprang efter de män, som han skickat i väg med rustningen, ryckte den ifrån dem och drog den på sig. Men molnskockaren Zevs skakade medlidsamt sitt huvud och sade:

— Ack, olycklige, du anar ej, att döden är dig nära. Du bär nu den yppersta rustning, men aldrig skall det bli Andromake förunnat att hjälpa dig av med den. I dag skall jag dock till vedergällning skänka dig seger.

Hektor sprang längs bundsförvanternas skaror och ropade med skallande stämma:

— Hör mig, bundsförvanter! Icke för att öka min egen makt och få befalla över stora härar har jag kallat er hit utan för att värna hus och hem mot inträngande främlingar. Av den orsaken och ingen annan utarmar jag mitt eget folk för att kunna ge eder kosthåll och skänker. Må ni därför villigt rycka framåt! Den, som kan draga Patroklos lik över till oss, skall få hälften av bytet.

När Ajas såg troerna rusa fram, sade han till Menelaos:

— Hur den här leken kommer att lykta, det skall just bli eget att se. Inte så mycket för liket, ty det blir nog hundarnas och fåglarnas rov, nej, det är för mitt och ditt huvud jag denna gången fruktar. Låt mig nu se, om du kan ropa några av våra stridsbröder till hjälp!

Menelaos öppnade sin mun och röt det hårdaste han orkade. Ajas lokrern och flera andra kommo strax rusande, och det vart en övermåttan hård strid. Ute på fältet runt omkring strålade ett brännande solsken, icke den minsta molntapp syntes, och de stridande skarorna satte sig allt emellanåt ned ett stycke från varandra för att vila sig. Men över Patroklos lik göt Zevs ett tjockt moln, och de, som kämpade där, plågades på en gång av striden och mörkret.

Så på ett litet rum de drogo den stupade hjälten
fram och tillbaka, ty troerna hoppades fast i sitt sinne
liket att släpa till sig; akajerna hoppades åter
föra till skeppen det hem; så blev den vildaste tävlan.
Runt om Patroklos jämt med iver de sleto och stredo,
lyftande spetsiga lansarna högt, och dråpo varandra.
Mången talade då bland de kopparklädda akajer:
Vänner, i sanning det hedrar oss ej att vända tillbaka
hem till de buktiga fartygen; nej, må hellre vi alla
slukas av jordens gap! Ty detta vore dock bättre
än att vi lämna hans lik åt de hästomtumlande troer,
som det till Ilion draga och segerns ära behålla!
Talade åter bland modiga troer mången och sade:
Vänner, om ock det är Ödets beslut, att vi alla tillhopa
stupa bredvid hans lik, så vike dock ingen ur striden!

Ett stycke därifrån stodo Akillevs hästar stilla. De hade fått veta, att deras käre vårdare nu var fallen. Avtomedon talade vänligt vid dem, än hotade han dem, än lät han dem känna piskan. Men de stodo som förlamade med hängande huvuden och slokande manar, och från deras ögonlock runno strida tårar. Då Zevs såg deras sorg, sade han beklagande:

Arma väsen, vi skänkte vi er åt konungen Pelevs,
vilken skall dö, då däremot ni odödliga äro?
Ej en varelse finns mer värd att ömka än mänskan
bland de skapades tal, som leva och röras på jorden.

— I Hektors våld skall jag dock ej låta er falla, tillade guden; må det vara honom nog, att han äger pelidens vapen!

Han ingöt ny kraft i hästarnas lemmar. De reste huvudet, skakade dammet ur manen och sprängde i väg. Hektor och Äneas sökte ta fast dem. Men de misslyckades häri och gingo därför åter mot Menelaos, Ajaserna, Idomenevs och Meriones, vilka försvarade Patroklos lik. Menelaos anropade Atena om hjälp. Hon fröjdades över att han satte henne främst bland de eviga och styrkte därför hans mod:

Kraft hon honom i skuldrorna gav och i knäna och benen,
och i hans bröst hon göt en myggas trotsiga djärvhet,
som, fastän från en människokropp hon drives så ofta,
fortfar att sticka likväl, ty sött är människoblodet.

Allt akajernas mod var dock förgäves. Ajas telamoniden grät av harm och sade:

— Nu kan även den mest enfaldige märka, att Kronion håller med troerna. Deras pilar råka ju strax, men våra falla till marken. Ack, den som visste någon råd, hur vi skulle få liket med oss och frälsa våra liv! Om det bara fanns någon, som kunde löpa till Akillevs och säga honom, hur här står till! Han vet väl ännu inte om sin fosterbroders död. Men här är ju så mörkt, att man ingenting kan se.

Allfader Zevs, o rädda i nåd dina söner ur mörkret,
skänk oss dagen igen, och giv oss synen tillbaka,
låt oss i ljuset åtminstone dö, om så dig behagar!

I samma stund drev det tjocka molnet bort, och solen strålade fram. Ajas bad Menelaos springa efter Antilokos och sända honom till Akillevs. När Antilokos hörde, att Patroklos var död, fylldes hans ögon av tårar, och rösten stockade sig i hans hals. Men han lämnade strax befälet åt sin broder Trasymedes och sprang med sin sorgepost gråtande nedåt fältet.

— Nu har jag sänt i väg honom, sade Menelaos till Ajas, men jag tror knappt, att Akillevs kommer, ty han har ju ingen rustning, och vi få väl därför reda oss själva.

— Rätt talat, Menelaos, svarade telamoniden; du och Meriones få böja er ned och taga liket; vi båda Ajaser skola gå efter och skydda er.

Vi med lika namn och lika modiga hjärtan
sida vid sida gå som förut och kämpa tillsammans.

Menelaos och Meriones lyfte liket i sina armar. Då troerna märkte detta, skriade de vilt och rusade fram. Men så snart någon kom för nära, stannade Ajaserna, gjorde helt om och höllo förföljarna på avstånd.

Under tiden hade den snabbfotade Antilokos kommit till lägret. Där fann han Akillevs sitta framför skeppen, undrande över akajernas återtåg och gripen av onda aningar.

— Ack, min vän, sade Antilokos gråtande, att

jag skulle behöva bringa dig detta förfärliga bud! Patroklos ligger död, och nu kämpar man om hans nakna lik! Rustningen är redan tagen av Hektor.

Vid dessa ord grep Akillevs med båda händerna i jordens stoft och öste det över sina lockar och sitt ansikte. Som en vansinnig kastade han sig till marken och slet vilt sitt hår. Sſavinnorna sprungo förfärade ut och in och slogo sig för bröstet. Anti-

lokos fattade Akillevs händer, rädd att han i sin sinnesförvirring skulle skära halsen av sig.

Akillevs förtvivlade rop hördes av Tetis, där hon satt i silvergrottan nere på havets botten. Alla nereiderna samlade sig kring henne och instämde i hennes klagan. Följd av dem höjde hon sig upp till den troiska stranden. Här satt nu Akillevs, ruvande över sin sorg. Tetis trädde fram, slog sina armar kring den älskades huvud och sade, högt snyftande:

Varför gråter du, barn? Vad kval förtynger ditt sinne? Säg, och fördölj det ej! Av Zevs är ju redan fullbordat allt vad av honom du bad tillförne med lyftade händer.

— Ja, ja, svarade Akillevs, men vad hjälper mig allt det där, då min fosterbroder stupat! Hämnd på hans baneman Hektor är det enda, som nu kan fröjda min själ.

— Tätt efter Hektors död kommer din egen, sade Tetis gråtande.

— Må den komma, när Zevs och övriga gudar så behaga! utbrast Akillevs. Länge nog har jag legat overksam här vid skeppen, en börda för jorden, förblindad av en ursinnig vrede. Nu går jag att möta min väns mördare: all din ömhet skall ej kunna hindra mig, jag lyder dig icke.

— Som du vill, mitt barn, svarade Tetis, men ännu har du ju ingen rustning. I morgon bittida

skall jag skaffa dig en ny, men innan dess får du inte blanda dig i striden.

Härmed tog hon farväl och höjde sig till Olympen.

Men ute på fältet sökte Menelaos och Meriones föra Patroklos lik i säkerhet. Trots de båda Ajaserna följde Hektor dock så tätt efter, att han tre gånger grep Patroklos om foten. Alla tre gångerna tvingade Ajaserna honom att släppa. Men han kom ständigt tillbaka, för var gång allt djärvare. När Hera såg detta, vart hon rädd, att han slutligen skulle lyckas. I hemlighet sände hon därför Iris till Akillevs och uppmanade honom att rädda vännens lik.

— Jag vill ingenting hellre, svarade Akillevs, men jag har ju förlorat min rustning, och min moder måste först skaffa mig en ny. Och jag vet inga andra vapen, som skulle passa mig, utom Ajas telamonidens sköld, och den har han väl själv, kan jag tro.

— Vi veta, att din rustning är tagen, sade Iris, men du behöver denna gång blott gå fram till vallgraven och visa dig för fienden.

Akillevs reste sig villigt. Atena höjde sin skräcksköld över hans skuldror och kransade hans huvud med ett gyllene flammande moln. Sålunda utrustad sprang han fram till vallgravens rand och gav till ett högt skri. I detsamma ropade även Atena,

så att det lät som en koppartrumpet. Vid detta ljud upphörde stridens larm, och alla lyssnade, hästarna ryggade bakåt med vagnarna, och när troerna sågo lågorna brinna omkring Akillevs huvud, grepos de av skräck. Tre gånger höjde hjälten sitt rop, och tre gånger bragtes förföljarna i stor förvirring. Härav begagnade sig Patroklos försvarare. Med uppbjudande av sina yttersta krafter lyfte de liket högt från marken och sprungo

över vallgraven. — Solen hade nu gått ned, och natten bröt in. Hektor samlade hövdingarna till rådplägning. Alla stodo; så upprörda och oroliga voro de.

— Vänner, sade Polydamas, nu tarvas, att vi granska vår ställning från alla sidor. Mitt råd är, att vi strax gå hem och avvakta morgonens händelser bakom stadsmurarna. Så länge den där mannen ännu vredgades på Agamemnon, var det mindre farligt att slåss med akajerna. Även jag gladde mig, då jag stod vid skeppen och hoppades få se dem brinna. Men nu, då Akillevs åter kommit med, gäller det vår egen borg och våra egna hem. Det är endast natten, som nu håller honom tillbaka. Träffar han oss här i morgon bittida, kommer mången av oss att ligga för hundar och gamar. Låt oss därför återvända till staden och hålla vår styrka samlad på torgen hela natten igenom! Vi ha ju torn med höga valv och täta portar. Då dagen gryr, ställa vi upp oss på murarna, väl väpnade. Det blir svårt för Akillevs, när han skall bekämpa oss nedifrån, och han må då låta sitt spann löpa tvärs och runtomkring så mycket honom lyster; han skall dock ej kunna bryta sig in till oss.

— Jag är inte belåten, Polydamas, sade Hektor bistert, då du manar oss att smyga in i staden igen. Äro vi då verkligen ännu ej mätta på att hållas i

bur? Förr har vår stad varit ryktbar för sin rikedom på koppar och guld. Men nu äro våra skönaste klenoder, våra kostbaraste håvor sålda för att skaffa oss uppehälle under detta odrägliga krig. Nej, Polydamas, då Kronion nu äntligen förunnat mig den lyckan att driva akajerna till havet, kom då ej med så klenmodiga råd! Mitt bud är, att vi hålla aftonmåltid här på fältet och noga ge akt på fienden. I gryningen rycka vi åter till strids. Har då verkligen den stolte Akillevs ånyo rest sig, så mycket värre för honom! Han eller jag skall hembära segern!

Troerna ropade bifall till dessa ord. De lägrade sig på fältet, intogo sin kvällsvard och avbidade morgondagen.

Men i myrmidonernas läger voro hövdingarna samlade kring Patroklos lik. Akillevs lät tvätta det med varmt vatten, smörja det med olja och helande salvor samt lägga det på en praktfull dödsbädd. Bränningen och högläggningen uppsköt han till längre fram.

— Din begravningsfest skall jag fira, ropade han till den döde, men först skall jag erövra din mördares trotsiga huvud och hans rustning, och tolv ynglingar av Trojas ädlaste släkter skola såsom försoningsoffer följa dig på ditt bål!

23. FÖRBEREDELSER TILL HÄMND.

Tetis hade genast skyndat till Hefästos palats, som var byggt av koppar och glimmade som stjärnorna. Gudens sköna gemål *Karis* kom emot henne och bad henne stiga in och sitta ner. Sedan ropade hon på Hefästos och sade, att Tetis var där och ville honom något.

— Nej, ropade Hefästos glad, skall jag då verkligen här i min egen boning få se den vördnadsvärda gudinna, som i min späda barndom tog hand om mig, stackars halte pilt, och vårdade mig i hela nio år? Ack, om jag kunde få avbetala något av min tacksamhetsskuld till henne! Sätt fram det bästa du har och undfägna henne, medan jag städar här i min verkstad!

Den bålstore, sotige smedsguden steg upp och haltade omkring på sina sviktande ben. Han tog bälgarna från elden samt lade dem och de andra verktygen i sin stora silverkista. Därpå tvättade han sig med en svamp, drog livrocken på sig och tog spiran i handen. Så kom han inhaltande, hälsade på Tetis och frågade, vad hon önskade. Då hon berättat, att Akillevs mistat sin rustning, svarade han, att den saken skulle han snart hjälpa. Han gick strax in i verkstaden igen, tog fram sina tjugo bälgar, vände dem mot elden och befallde

Karis, behagens gudinna.

dem blåsa i ässjan, än mer och än mindre, allt efter som han tyckte, att det behövdes för arbetet. Han lade koppar, tenn, silver och guld i elden, satte städet på sitt block, grep med ena handen i tången och med den andra i hammaren och började så smida.

Först smidde han en stor sköld med gehäng av silver. Han gjorde den av fem varv, de båda yttersta av brons, de båda innersta av tenn, den mellersta av guld. Framsidan utsirade hans fyndiga snille med härliga bildverk, ordnade i ringar utanför varandra: i mitten en buckla med jorden och himlakropparna, däromkring varjehanda uppträden ur människornas liv, ytterst den böljande världsströmmen *Okeanos*.

Okeanos; uttal: Åkeanos.

Innerst han bildade av så himlen som jorden och havet,
solen, som aldrig tröttades än, och månen i fylle,
alla de stjärnor därtill, som himlavalvet bekransa,
först Plejader, Hyader och sedan den starke Orion,
äntligen Björnen jämväl, som Himlavagnen man kallar,
han som vänder sitt lopp och Orions vandring bespejar,
han den ende, som ej i Okeanos bölja sig badar.

Därnäst han bildade av två välbefolkade städer.
Bröllopsfröjd i den ena man såg och festliga samkväm,
brudarna leddes ur fädernas hus vid skimrande facklor
staden igenom, och klar steg bröllopssången mot höjden;
ynglingar svängde ledigt i dans, och av flöjter och lutor
hördes ur lekande skaran ett brus, och i stugornas dörrar
trängde sig kvinnorna fram och betraktade ståten med undran.

Borta på torget man såg en packad människoskara.
Tvenne parter tvistade där om bot för ett mandråp;
dråparen påstod för folket bestämt, att boten var gäldad,
fränden åter försäkrade dyrt, att han intet bekommit,
båda yrkade därför att tvisten få slita med vittnen.
Folket med bifallsrop uppmuntrade ömsom dem bägge.
Sorlet tystades dock av härolder. De gamla i rådet
sutto i helgad ring, på huggna, glättade stenar;
staven de togo i hand envar av ropande härold,

Månen i fylle, fullmåne. — *Plejader;* en stjärngrupp i stjärnbilden »Oxen», även kallad *Sjustjärnorna.* — *Hyader;* uttal: hy*a*der; en stjärngrupp i närheten av Sjustjärnorna. — *Orion;* uttal Ärion; en praktfull stjärnbild, likaledes i närheten av Sjustjärnorna; tre av dess stjärnor sitta i rad och kallas *Orions bälte.* — *Björnen* (Stora Björnen), den stjärnbild som hos oss kallas *Karlavagnen;* den vänder sig liksom övriga stjärnbilder kring Polstjärnan men är så nära denna, att den ständigt befinner sig över synranden.

reste sig därmed upp i sin tur och fällde sitt utslag.
Två talenter i guld man lagt i mitten av kretsen;
dessa gåvos till sist som pris åt den vinnande parten.

Andra staden man såg av tvenne skaror belägrad.
Dessa sände till stadsborna bud och bjödo dem välja
antingen se sina hem uti grus eller ock att fördela
allt vad de ägde i lotter två och giva dem hälften.
Härtill sade de nej. Ett försåt de i stället beredde.
Hustrur och barn de ställde på murarna upp såsom vakter,
gåvo dem ock till bistånd de män, som åldern försvagat.
Själva de tågade ut, och Ares och Pallas Atena
syntes i spetsen, bägge av guld och i gyllene klädnad;
resliga bildades de, som gudar det hövdes, och utmärkt
sköna i strålande prakt; det övriga folket var lägre.
Sedan de hunnit den plats, där de ämnade ställa försåtet,
tätt vid en strömmande flod, där boskapen plägade vattnas,
lade sig krigarna ned, i blanka rustningar klädda.
Särskilt ett stycke ifrån två vakter de satte att varsko,
när de belägrandes oxar och får de sågo i antåg.
Dessa sig visade snart, och tvenne herdar dem följde,
utan att ana försåt på piporna spelande glättigt.
Männen från staden strax ur sin gömsla störtade alla,
förde boskapen undan som rov och de ulliga fårens
glänsande hjord, och utan förskoning de herdarna dråpo.
Men då belägrarna hörde det larm, som uppstod vid
hjorden,
sprungo de strax på vagnarna upp och ilade hastigt,
dragna av eldiga spann. Och snart de belägrade hunnos.
Stånd de höllo och kämpade käckt vid stranden av floden,
rasande vilt mot fiendens hop med spetsiga spjuten.
Allt livslevande var, och alla sig rörde och stredo,
ryckande undan varann de fallna kämparnas kroppar.

Där han bildade av ett nyland med ypperlig jordmån,
brett och tre gånger plöjt. En mängd av plöjare drevo
oxarnas par än hit och än dit och körde och vände.
Var gång de så hade vänt och hunnit änden av fältet,
gavs dem i handen en bägare vin som honungen ljuvligt,
här av en mötande man, och en var gick åter till fåran,
fikande ivrigt att nå dess slut och den väntande bägarn.
Ovanpå skiftade fältet i svart och tycktes en åker
mycket likt, fast av guld; med förunderlig konst var det bildat.

Här han skapade åter ett fält med säden i mognad.
Skördemän skuro den av med slipade skäror i handen,
tätt för mejarnas hugg föll säden i rader till marken,
därpå av bindare tre den snoddes tillhopa i kärvar.
Tätt framför bindarnas rad små gossar gingo och räckte
säden till kärvarna fram, som de samlade flitigt i famnen
efter de mejande upp. Men kungen stod där ibland dem
tyst vid renen med staven i hand och glad i sitt sinne.
Under en lummig ek hans tjänare redde en måltid,
nyss var slaktad och stekt en oxe, och kvinnor beströdde
steken med vitaste mjöl till en läcker fägnad åt folket.

Därnäst han bildade av en vingård med svällande klasar
rankorna lyste av guld, i svartbrunt druvorna stötte,
hängande saftiga ned från pålar, som glänste av silver.
Vingården runt gick en mörkare grav, och hägnaden utom
gjordes av tenn och en enda stig såg man leda till gården,
flitigt trampad av bärarnas steg, då de bärgade skörden.
Flickor och gossar med ungdomens eld och lustighet buro
hem, envar i sin flätade korg, den härliga frukten.
Mitt i bärarnas rad en yngling slog på sin lyra;
glad vid dess ljuvliga klang han sjöng en muntrande visa
högt med sin böjliga röst, och kring gossen dansade alla,
följande honom med sång och rop och glättiga luftsprång.

Här en hjord av boskap man såg med behornade huvud,
somliga glänste av guld, och av tenn de övriga lyste;
alla de skyndade råmande ut ur stallet på bete
längs med en bäck, som sorlade fram i den vågiga vassen.
Fyra herdar av guld ledsagade hjorden, och efter
kom det en flock av nio de snabbaste modiga hundar.
Två förfärliga lejon sig bröto in uti hjorden,
grepo en tjur, som bölade hårt, när han släpades undan.
Hundarna satte i väg, och herdarna följde bakefter,
kommo ock tids nog fram att se, hur lejonen revo
sönder hans hud och kropp och sögo det rykande blodet.
Herdarna skrämde dem ej, och hundarna hetsade fåfängt;
skygga för lejonens klor de tordes ej rusa till anfall,
stodo blott nära intill och skälvde och svängde sig undan.

Därnäst en betesmark haltande mästaren gjorde;
mitt i en vacker däld man såg de ulliga tackor,
herdarnas tjäll och hjordarnas stall och skuggiga fållor.
Även en dansande flock i sköldens rundel han satte.
Ynglingar dansade där och fagerblomstrande ungmör
smidigt och lätt i ring och om handleden höllo varandra.
Finaste linne var flickornas dräkt, och gossarna buro
rockar av kostbart tyg, som lyste som glänsande olja.
Flickorna buro en var en krans, men gossarna hade
var sin gyllene dolk i silverbältet om livet.
Än de, envar för sig, omsvängde på övade fötter,
lätt som då krukomakarens hand, när han börjar att forma,
sätter hjulet i fart för att se om det löper med lätthet;
än de förenade hoppade fram mot varandra i rader.
Många trängdes omkring för att se den behagliga dansen,
nöjda däråt, och i kretsen kvad den gudomlige sångarn,
slående lyrans sträng, och i takt med hans klingande toner
hjulade tvenne gycklare kvickt på händer och fötter.

Sist han bildade av Okeanos mäktiga vågor
längs den yttersta rand av den nu fulländade skölden.

Då skölden var färdig, gjorde Hefästos även

ett pansar, en hjälm med yvig buske och ett par benbrynjor av mjukt tenn. Allt detta lämnade han åt Tetis. Hon skyndade genast därmed ned till Akillevs, som hon fann ligga framstupa över Patroklos lik, bittert gråtande och omgiven av

sina vapenbröder. Då hjälten såg gudens härliga skänker, höll han dem, den ena efter den andra, i höjden och fröjdade sitt hjärta med deras åskådande. Det enda, som nu oroade honom, var att flugorna skulle ofreda Patroklos kropp och vanställa den, innan bränningen kunde ske. För att hindra detta göt Tetis nektar och ambrosia in i liket, som genom denna gudabalsam skyddades mot förruttnelse.

Det började nu ljusna i öster. Akillevs sprang längs stranden och kallade med dånande stämma akajerna till ting. Alla, som kunde röra sina lemmar, lupo till torget. Till och med styrmännen, som alltid skulle stanna vid styrårorna, och skaffarna, som ständigt skulle vakta förråden, skyndade dit. Diomedes och Odyssevs kommo linkande, stödda på sina spjut, och satte sig i främsta raden. Slutligen anlände även den sårade Agamemnon. Då reste sig Akillevs och sade till honom.

— Bättre hade det sannerligen varit för både mig och dig, Agamemnon, om Briseis hade lidit döden den dag, då jag stormade Lyrnessos, än att vi två skulle råka i sådan förbittring mot varandra för en kvinnas skull. Men må vi nu glömma det förflutna, min vrede är borta; skynda dig blott och låt akajerna rycka ut!

Det blev ett starkt och långvarigt bifallsgny på tinget efter detta tal. Agamemnon reste sig för att

svara, men han ville i dag icke gå fram inför hela församlingen, utan stannade på sin plats.

— Vänner, sade han, jag ber er vara tysta en stund; annars kan ju ingen göra sig hörd. Jag vill svara Akillevs på hans tal. Ofta ha akajerna klandrat mig för mitt beteende mot honom. Men skulden låg icke hos mig, den låg hos Ödet och Zevs; de berövade mig besinningen och slogo mig med blindhet. Men då jag sålunda felat, vill jag även ge dig bot, Akillevs, för vad jag brutit. Allt vad Odyssevs lovade dig vid besöket i går natt, är jag villig att lämna. Jag skall strax låta hämta hit det från skeppen, så att du med egna ögon kan övertyga dig därom.

— Vill du ge mig dessa saker, så är det bra, svarade Akillevs, och vill du behålla dem, så kan det göra mig detsamma. Men nu få vi icke spilla tiden med prat utan genast rycka ut i strid.

— Nej, Akillevs, inföll Odyssevs, först måste vi sannerligen ha mat, annars kan ingen människa stå ut med att kämpa hela dagen. Och för övrigt bör Agamemnon låta föra hit skänkerna, så att allt folket får se dem, och sedan skall han hålla ett gästabud för dig i sitt tält, så att intet fattas i er försoning.

— Detta är ock min mening, sade Agamemnon. Låt oss nu dröja här, medan Odyssevs hämtar skänkerna och Taltybios tillreder offret!

— Det där kunna vi spara till en annan gång, utbrast Akillevs otåligt. De, som föllo för Hektor, ligga ännu därute på fältet; är det då tid att syssla med mat? När solen gått ned och vi hämnats vår nesa, då skola vi fira ett härligt gästabud. Men förr kommer varken mat eller dryck genom min strupe. Nej, ingen mat ännu, endast mord och blod och rosslande kämpars dödskval!

— O, du tappraste bland de tappra, sade Odyssevs, du är starkare än jag och inte så litet duktigare i lanskamp, men i eftertanke är jag din överman, ty jag är äldre än du och har sett mer av världen. Lyd nu därför mitt råd! Inte är det väl med magen vi böra sörja de fallna? Här stupa ju för var dag hjältar i högar — när skulle man få andas för sorg och bekymmer, om man tog saken så häftigt, som du gör? Har någon dött, så begraver man honom och söker dock behålla lugn i sin själ. Vi, som ännu leva, måste tänka på mat och dryck, om inte för annat, så för att så mycket skarpare kunna gå fienden inpå livet.

Efter att ha sagt dessa visa ord valde Odyssevs några män och gick med dem till Agamemnons tält och kom strax tillbaka med skänkerna: trefötter, bäcken, talenter och slavinnor, bland dem även Briseis. Akillevs förklarade sig till fullo nöjd och lät myrmidonerna föra alltsamman till sitt läger. När Briseis där fick se den döde Patroklos,

kastade hon sig ned över honom och klagade högt, ty han hade alltid varit mild och vänlig emot henne.

Akajernas hövdingar omringade Akillevs och bådo honom ånyo, att han före striden skulle förfriska sig med mat och dryck. Men han grät av vrede och sorg och svarade, att han ingenting kunde förtära, innan han hämnats sin fosterbroder. Av medlidande med honom steg då Atena ned från Olympen och göt nektar och ambrosia i hans bröst, så att han under den förestående kampen ej skulle bli maktlös av hunger och törst.

---

24. DEN RASANDE AKILLEVS.

Nu hade dagen brutit in, och överallt i lägret gjorde man sig i ordning till strid. Akillevs drog på sin nya rustning och försökte röra sig däri. Den passade honom förträffligt; han kände sig nästan färdig att flyga. Han fattade Pelionslansen, sprang upp på vagnen bredvid sin körsven Avtomedon och ropade med dånande röst:

— Nu, Xantos och Balios, få ni icke lämna mig kvar på fältet, som ni i går gjorde med Patroklos.

När hästarna hörde denna förebråelse, grämde det dem i själen. Xantos sänkte huvudet och fällde manen, och Hera gav honom för ett ögonblick förmågan att tala.

— Att Patroklos stupade, svarade han, vållades icke av vår tröghet eller försummelse; han föll för den mäktige Apollon. Vi tro oss kunna tävla med västanvinden i snabbhet, och vi skola nog i dag föra dig hem. Men inom kort — så har Ödet bestämt — skola en gud och en dödlig ge dig din bane.

— Vi spår du mig min död, Xantos? sade Akillevs misslynt. Sådant höves icke dig, min vän, och för övrigt vet jag själv mycket väl, att jag snart skall dö. Dock skall jag först tumla om med troerna, så att de få sitt lystmäte.

Härmed uppgav han ett eggande rop, och hästarna sprängde framåt.

Medan akajer och troer väpnade sig, höll Zevs rådslag. Alla gudar och gudinnor voro närvarande, bland andra även strömgudarna och de nymfer, som bebodde lundar, källor och ängar. Nu skulle det stora slaget stå, förkunnade Zevs. Själv tänkte han stanna uppe på Olympos och förnöja sin själ med att åse striden därifrån. Men denna gång stod det alla gudarna fritt att deltaga i fejden.

Detta behövde han ej säga dem två gånger.

Till akajerna skyndade Hera, Atena, Poseidon, Hermes och Hefästos, till troerna Afrodite, Ares, Apollon, Artemis och Leto samt strömguden Skamandros. Atena var än vid havsstranden, än på vallen, än vid vallgraven, och överallt upphävde hon förfärliga rop. Ares röt än från Ilion, än från Simois. Poseidon skakade jorden, så att Idaberget darrade, och både Troja och skeppslägret skälvde. Skakningen var så våldsam, att underjordens gud Hades med ett förskräckelsens rop sprang upp från sin tron, rädd att jorden skulle rämna och hans skuggboningar komma i dagen. I början deltogo dock gudarna icke själva i striden utan nöjde sig med att uppmuntra sina vänner och att misstänksamt vakta på varandra.

Akillevs rusade in i den troiska hären, sökande efter Hektor. Den förste hövding han mötte var Äneas.

— Hur kan du våga dig så långt fram, din stackare? ropade han till denne. Inte tänker du väl utmärka dig, så att du med tiden blir troernas härskare? Minns du, när jag körde dig ned från berget Ida och du rände i väg, så att du inte tordes titta dig om en gång? Och minns du, hur du sedan på nytt sprang ifrån Lyrnessos? Då räddade dig gudarna men det lära de väl inte göra i dag. Kryp du därför in i hopen, det råder jag dig till.

— Låt oss inte stå här och bjäbba som en-

faldiga småbarn! svarade Äneas. Bägge skulle vi nog kunna ösa ur oss så många glåpord, att ett skepp med hundra åror knappt skulle bära dem. Tungan löper lätt, och lätena äro mångahanda. Låt oss i stället strax låta varandra känna, hur kopparen smakar!

Han kastade sin lans, och den gick igenom de båda bronsskivorna i Akillevs sköld men fastnade i guldskivan. När Pelionslansen sedan kom flygande, böjde sig Äneas, så att

den for förbi. Fast Poseidon var en fiende till troerna, kände han dock medlidande med Äneas. Han ryckte därför nu undan honom och förbjöd honom att vidare ge sig i kamp med Akillevs.

Förtretad rusade denne åter in i troernas skara och träffade *Polydoros*. Denne, som efter Troilos fall var den yngste av Priamos söner, var strängeligen tillsagd att hålla sig i de sista leden. Men i ungdomligt övermod och förtröstan på sina fötters snabbhet hade han vågat sig in bland förtrupperna. Akillevs störtade ursinnigt emot honom och genomborrade honom. Då kunde Hektor ej längre hålla sig stilla utan gick med höjd lans mot Akillevs. Denne uppgav ett glädjeskri.

— Se där ha vi då äntligen min väns mördare, ropade han, kom nu närmare, så skall du snart hinna din levnads slut!

— Försök inte att skrämma mig med hotelser! svarade Hektor. Jag känner ditt mod och vet, att du är min överman. Men allt ligger dock i gudarnas händer.

Han svängde sin lans och kastade. Men Atena blåste på lansen, så att den vände sig ifrån Akillevs, flög tillbaka till Hektor och föll ned framför hans fötter. Viss om seger störtade nu Akillevs fram. Men Apollon höljde Hektor i ett tjockt moln. Akillevs rusade tre gånger fram och stack förgäves i molnet med sin lans.

— Alltså kom du åter undan, din hund! ropade han. Apollon, som du jämt och samt anropar, har väl åter hjälpt dig. Men jag råkar dig nog en gång. Till dess skall jag krossa andra.

Detta gjorde han också. Högar av lik hopades omkring honom, och hans hjulaxlar dröpo av blod. Förfärade flydde troerna för den rasande mannen. När de hunno Skamander, delade de sig i två skaror. Somliga ilade uppför fältet längs flodens västra strand. Men framför dem bredde Hera ett töcken, så att de icke kunde se, var de voro. Akillevs hann därför upp dem och dödade många. De, som hörde till den andra hopen kastade sig i Skamanders skummande virvlar, men miste fotfästet i trängseln. Hästar och människor blandades om varandra, vräktes ut på djupet och sjönko. Stränderna återskallade av de drunknandes jämmer. Akillevs ställde sin lans mot en tamariskbuske, gav sig med draget svärd ut i vågorna och högg och stack, så att böljorna färgades röda av blod. Då han tröttnat att mörda, grep han efter varandra tolv trojanska ynglingar, som kämpade mot strömmen, och drog dem sanslösa upp på stranden. Här löste han deras brynjeremmar och bakband dem därmed för att de längre fram skulle offras på Patroklos bål. Sedan sprang han åter ner i floden och grep en trojan, just som denne flydde upp på

andra sidan. Till sin bestörtning såg han, att det var *Lykaon.*

— Vad är detta för ett gräsligt under? ropade han vred. Har jag inte en gång sålt denne man som träl till Lemnos, och nu är han här igen! Men vi skola se, om han ännu en gång skall komma tillbaka.

Han lyfte sin lans. Men Lykaon sprang nedhukad fram, fattade med ena handen om Akillevs knän och med den andra om hans lans.

— Nåd, Akillevs! bönföll han. För tolv dagar sedan lyckades jag fly från Lemnos, och nu möter jag dig åter. Du sålde mig för hundra oxar, men jag vill gärna lösa mig med trehundra.

— Dåre, svarade Akillevs hånfullt, pladdra inte mina öron fulla med prat om lösen! Innan Patroklos var dräpt, kunde jag möjligen ännu skona någon. Men nu släpper jag ingen levande ur min hand, allraminst någon av Hektors bröder. Du jämrar dig alltså fåfängt, min vän. Och varför skulle inte du dö? Patroklos, som dock i allt var din överman, måste ju dö. Och även mig, som har en gudinna till moder, nalkas det våldsamma Ödet: någon morgon, middag eller kväll kommer den lans eller pil, som skall taga mitt liv.

När Lykaon hörde dessa grymma ord, släppte han lansen och bredde ut sina armar och väntade döden. Akillevs drog sitt svärd, högg ned honom,

grep hans fot och slängde honom i floden.

— Ligg nu där, ropade han, och låt fiskarna äta ditt vita fett! Så skall det gå eder alla; inte ens Skamandros skall med all sin makt kunna hindra mig att ta edra usla liv.

Strömguden retades av hans övermod och ropade åt honom att vika undan och icke vidare fylla vågorna med lik. Akillevs lydde till en början. Men strax därpå sprang han ånyo i floden för att gripa och döda några flyende trojaner. Då blev Skamandros förgrymmad. Han lät floden svälla, satte böljorna i svallning, vräkte med dån de döda upp på stranden och ryckte de levande ifrån Akillevs. Grumliga fräste vågorna kring denne och smattrade mot hans sköld. Han vacklade och grep häftigt i en alm, som sträckte sig över vattnet. Trädet rycktes upp med rötterna, Akillevs kastade sig med ett långt språng upp på

stranden, men floden stannade ej utan svämmade över och kom med ett hiskligt brus efter. Var gång Akillevs sökte stanna, sköljde vågorna över hans skuldror, och då han i sin ångest hoppade högt upp, slogo de hans fötter åt sidan och grävde bort mullen under honom.

— Allfader Zevs, ropade han då i sin nöd, ge mig vilken annan död som helst utom denna! Hur ofta har inte min moder sagt mig, att jag skulle dö en krigares död, och nu drunknar jag i en sådan här ynkedom som en usel svinaherde! O, att jag dock i stället hade fått stupa för Hektor: den tappre för den tappre!

Atena och Poseidon hörde hans nödrop, nalkades honom i skepnad av två män och fattade stödjande hans händer. Men Skamandros var ännu ej blidkad utan kallade sin vän strömguden Simois till hjälp.

— Broder, ropade han, fyll i blinken din bädd med alla dina källors, bäckars och åars vatten! Res dig i höjden, och välv med brusande våg stockar och stenar mot denne mordiske och rasande man, som tror sig jämngod med gudarna! Ej skola hans styrka och fägring hjälpa honom, ej heller hans härliga rustning; den skall snart ligga i min djupaste avgrund, och honom själv skall jag överösa med grus och stenar i oändlig mängd. Där skall han få sin grav; akajerna skola aldrig behöva be-

svära sig med att samla hans ben eller resa hans hög.

Förenade rusade de båda strömmarna efter Akillevs, fyllda med skyhögt skummande vågor.

Nu blev Hera rädd, att Akillevs skulle bli alldeles bortsköljd. Hon uppmanade därför Hefästos att stävja de bägge strömgudarnas framfart. Hefästos skyndade till. Han slungade sin eldstråle och lät denna förtära liken, som flöto hoptals omkring. Sedan vände han strålen mot själva floden, och snart stodo tamarisker, vide och almar samt säv, sjögräs och lotus i flammande lågor. Ålarna blevo matta av hettan, och fiskarna sprutto, det kokade och fräste i vågorna som i en kittel, och imman steg vit ur djupet. Kuvad av eldens övermakt höjde sig då Skamandros ur vattnet och bad bevekande Hefästos och Hera, att de för all del skulle låta vågorna slockna. Om de gjorde detta, skulle han ej det ringaste bekymra sig om troerna mer utan gärna låta Akillevs fara fram, hur han ville. Hera och Hefästos blidkades, elden släcktes, och strömgudarna begåvo sig tillbaka till sina fåror.

Under tiden hade flera av gudarna gripits av stridslust. Ares gick emot Atena. Men denna tog en stor sten och slog honom på halsen, så att han ramlade till marken. Afrodite hjälpte upp honom och ledde bort honom. Men då rusade Atena efter och knuffade Afrodite, så att hon föll omkull. Hera grep med sin vänstra hand Artemis båda armar och tog sedan hennes båge och slog henne med den om öronen, så att den stackars jaktgudinnan vred sig och grät, medan hennes pilar föllo klingande till marken.

Efter en stund tröttnade dock gudarna vid leken och återvände till Olympen. Föbos Apollon ensam gick till Troja för att vara med om Hektors och Akillevs sista strid.

---

25. HEKTORS FALL.

Uppe i tornet stod den gamle Priamos. Då han såg, hur Akillevs jagade troerna framför sig, steg han jämrande ned och sade till väktarna:

— Öppna porten och håll den på glänt, medan våra flyende strömma in! Skjut sedan igen och sätt bommarna för! Akillevs är tätt efter, och jag fruktar, att han stormar muren.

Snart kommo troerna löpande, täckta av damm och försmäktande av törst. När de sågo porten öppen, rusade de in. Men Akillevs var dem tätt i hälarna och skulle rusat in på samma gång, om icke *Agenor* hade fattat stånd vid den heliga boken för att uppehålla honom. Hjärtat slog hårt i Agenors bröst, men han sade till sig själv:

— Vem är då denne man, som förföljer mig? Har han inte en kropp, som kan såras? Är han ej dödlig liksom andra?

Han höll fram sin sköld och kastade lansen. Denna råkade Akillevs strax under ena knäet. Benbrynjan skrällde men höll, och lansen studsade tillbaka. Då Akillevs sedan skulle kasta, höljde Apollon ett töcken kring Agenor och ryckte undan honom. Han antog därpå själv Agenors skepnad och började springa över vetefälten ned mot Skamander. Lysten att dräpa Agenor hastade Akillevs efter. När Apollon lockat hjälten tillräckligt långt från porten, vände han sig och sade gäckande:

— Varför springer du efter mig, Akillevs? Bryr du dig inte vidare om troerna, eftersom du låter dem slippa in i staden? Mig mäktar du i alla fall ej döda.

— Du har alltså med avsikt narrat mig hit för att rädda dina kära vänner därinne! utbrast Akillevs förtretad. Tro mig, fjärrskjutare, kunde jag hämnas på dig, skulle jag göra det.

Med trotsigt sinne vände han åter mot stadsporten. Där hade troerna nu sluppit in. De kylde av sig svetten, stillade törsten och stödde sig mot bröstvärnet på muren. Hektor ensam hade stannat utanför. När Priamos såg Akillevs komma löpande med sin fruktansvärda lans, slog han händerna mot sitt huvud och sträckte dem i höjden.

— Hektor, Hektor, ropade han ängsligt ned till sin son, invänta icke ensam den store förfärlige mördaren, som nu nalkas! Allt för många söner har han redan berövat mig. Av dem, som i dag dragit ut, är det två, som jag icke längre kan upptäcka — ack, vilken sorg för deras moder och mig, om Polydoros och Lykaon ha fallit! Men mycket, mycket värre skulle det dock vara för oss och för hela Troja, om du, Hektor, stupade. Var därför barmhärtig och kasta inte bort det liv, som är oss alla så dyrbart! Icke vill du väl låta mig uppleva den dag, då jag skall se alla mina söner dräpta, mina döttrar bortsläpade, mina oskyldiga barnbarn slungade mot marken, och då jag själv med mitt grånande hår och skägg och mina skrynkliga lemmar skall kastas för de blodgiriga hundarna?

Då gubben såg Hektor fortfarande stå orubblig, slet han i förtvivlan sitt hår. Och vid hans sida syntes Hekabe. Hon rev sina kläder, blottade sitt bröst och ropade:

— Hektor, min son, kom ihåg, att du en gång vilat vid denna barm, och lyd din moders röst! Möt icke den fruktansvärde mannen därute! Grymme — om han dödar dig, blir det ju varken mig eller din maka förunnat att svepa ditt lik eller gråta vid din dödsbädd!

Men Hektor rättade sig ej efter de gamlas böner. Stödjande sin sköld mot ett framskjutande bröstvärn lyssnade han i stället till de röster, som talade i hans inre.

— Ve mig, sade han till sig själv, gick jag nu in genom porten, då skulle Polydamas med rätta kunna förebrå mig mitt övermod. Under den förra förfärliga natten rådde han mig att föra troerna till staden. Det hade varit väl, om jag lytt hans råd, men jag gjorde det ej. Nu, då jag i min övermodiga dårskap lockat folket i elände, skola troernas män och kvinnor både höga och låga, peka finger åt mig och säga: »Hektor har givit vårt folk till spillo». Då är det sannerligen vida bättre att gå mot Akillevs och antingen döda honom eller ock stupa med ära. Men — om jag nu skulle lägga mina vapen ifrån mig och skynda emot hjälten och lova lämna både Helena och alla hennes skatter och därtill hälften av allt, som finnes i staden? Dock — varifrån kommer den tanken att gå bönfallande emot denne man? Han skall utan förbarmande mörda den vapenlöse. Nej, med honom jollrar

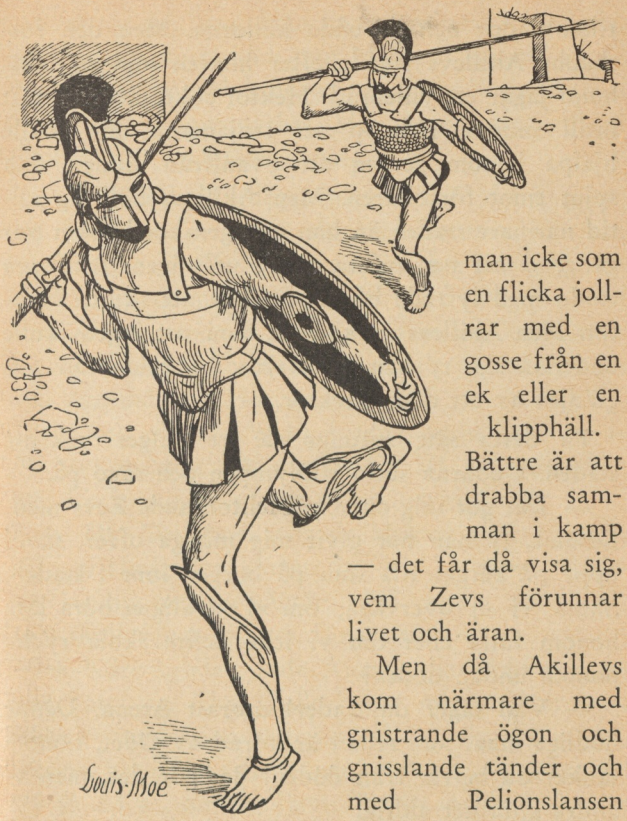

man icke som en flicka jollrar med en gosse från en ek eller en klipphäll. Bättre är att drabba samman i kamp — det får då visa sig, vem Zevs förunnar livet och äran.

Men då Akillevs kom närmare med gnistrande ögon och gnisslande tänder och med Pelionslansen svängande över högra skuldran, greps Hektors hjärta av en obetvinglig skälvning, och han kunde ej stå kvar utan vände sig och flydde. Han sprang den allmänna vägen utefter muren förbi tornet och

fikonlunden och de båda källorna. Men den fotsnabbe Akillevs jagade efter honom som en jakthund jagar ett villebråd. Hektor sökte komma tätt intill muren, i hopp att trojanerna där skulle hjälpa honom genom att ovanifrån slunga sina spjut emot förföljaren. Men Akillevs höll sig alltid närmare staden än han och gensköt honom var gång, så att han måste ge sig utåt igen. Akajerna stodo med lyftade bågar, färdiga att skjuta Hektor. Men Akillevs vinkade åt dem, att ingen skulle understå sig, ty han ville själv ha hela äran och glädjen av att döda Hektor.

På detta sätt sprungo de tre gånger omkring staden. Gudarna sutto i Olympen och sågo på.

— Det gör mig ont om Hektor, sade Zevs medlidsamt, ty han har givit mig många offer, såväl uppe på berget Ida som på borgen inne i staden. Skola vi ej överväga, om vi verkligen böra låta honom falla eller om vi icke hellre skola rycka honom undan döden?

— Vad säger du, fader! utbrast Atena. Denne dödlige man, som redan är korad av Ödet, honom tänker du befria från döden? Ja, gör det, men vi andra gilla det aldrig.

Just i detta ögonblick hade Hektor och Akillevs för tredje gången hunnit fram till de båda källorna. Zevs drog fram sin gyllene våg och lade i dess skålar två förödelsens lotter, en för Hektor

och en för Akillevs. Han tog på mitten och vägde, och Hektors lott sjönk mot Hades. I samma ögonblick övergavs Hektor av Apollon, som dittills hållit sig i hans närhet. Men Atena steg ned till Akillevs för att hjälpa denne.

— Nu, ädle Akillevs, sade hon, är det avgjort, att Hektor ej längre skall undkomma. Du kan därför stanna och hämta andan. Jag skall gå och förmå Hektor att kämpa emot dig i envig.

Akillevs fröjdade sig och stannade, stödjande sig mot lansen. Atena antog gestalten av Deifobos och närmade sig Hektor.

— Ack, du min äldre broder, sade hon, nu är du hårt ansatt av Akillevs. Men låt oss båda hålla stånd och gemensamt driva honom tillbaka!

— Du, Deifobos, svarade Hektor glad, har alltid varit mig den käraste brodern, men nu värderar jag dig mer än någonsin, då jag ser, att du för min skull vågat dig utanför muren.

— Käre broder, sade Atena, alla bådo mig på knä, att jag icke skulle våga mig ut. Men mitt hjärta gnagdes i mitt bröst, då jag såg dig i fara. Låt oss nu gå rakt fram och icke spara våra lansar! Vi få då se, om Akillevs förmår dräpa oss, eller om du dräper honom.

Sålunda talade den listiga gudinnan och skyndade i Deifobos gestalt före Hektor mot Akillevs. Modigt skyndade Hektor efter.

— Nu, Pelevs son, ropade han, har jag sprungit tre varv kring staden utan att våga möta dig. Men i denna stund bjuder mig mitt hjärta att stå dig emot. Låt oss dock först kalla gudarna till vittne på en överenskommelse mellan oss! Skulle Zevs låta mig segra, skall jag ej vanhederligt behandla ditt lik, utan så snart jag tagit din rustning, lämnar jag akajerna din kropp. Må du handla på samma sätt mot mig!

— Stå inte och pladdra om överenskommelser, din odräglige pratmakare, svarade Akillevs bistert. Inte sluta lejon och människor fördrag med varandra, och inte mötas vargar och lamm i hjärtlig endräkt; nej, dem emellan råder endast det innerligaste hat. På samma sätt med mig och dig; mellan oss gälla inga överenskommelser och avtal, endast kamp på liv och död.

Han slungade sin lans, men Hektor såg kastet i förväg och hukade sig på knä, så att lansen flög över.

— Fel träffat, ropade Hektor; ännu har Zevs ej lämnat mitt öde i dina händer.

Härmed kastade han, och hans lans råkade mitt på Akillevs sköld. Men denna höll, och lansen studsade långt tillbaka. Vemodig häröver stod Hektor med ögonen riktade mot marken. Han hade ingen annan lans och ropade på Deifobos att få låna hans.

Men Deifobos hördes ej av, och när Hektor såg sig om, var brodern försvunnen.

— Ve mig, sade då Hektor, nu ser jag, hur det är fatt. Jag trodde så visst, att det var Deifobos, men det var endast Atena, som gäckade mig med en villa; Deifobos är ju däruppe på muren. Fordom hjälpte mig Zevs och Apollon, men nu når mig mitt öde.

Dock skall jag ej förgås som en usling och ära förutan; något stort vill jag göra, som eftervärlden skall minnas.

Han drog sitt svärd, svängde det, böjde kroppen framåt och rusade mot Akillevs. Men även Akillevs rusade fram. Hans kupiga, rikt utsirade sköld glänste, den blänkande hjälmen nickade, dess yviga man fladdrade, och lansudden glimmade. Med ögonen gnistrande av hat spejade Akillevs mot motståndarens kropp. Rustningen, som skyddade Hektor, kände han väl, och han visste, att den endast hade en enda blotta, nämligen det ställe på halsen, där nyckelbenen löpa ihop. Dit riktade han därför med stadig hand sin lansudd och stötte till med all den kraft han ägde. Udden gick in, och Hektor dignade till marken.

— Dåre, ropade Akillevs, vild av segerjubel, du trodde dig säker, då du plundrade hjälten Patroklos, men du glömde, att han lämnade efter sig en hämnare, och att denne hämnare var jag. Nu äro

dina knän förlamade, och snart skall du vid Patroklos likfärd slitas av fåglar och hundar.

— Vid dina egna föräldrar besvär jag dig, bad Hektor matt, att du mottar den lösen, som mina föräldrar bjuda, och sänder min livlösa kropp tillbaka, så att troerna må hedra mig med elden!

— Besvär mig icke, din hund, ropade Akillevs ursinnig; jag hatar dig så, att jag kunde slita dig i stycken för allt det onda du gjort mig! Om de också gåve tio- eller tjugofaldig lösen och lovade mera därtill, ja, om din fader vägde upp dig med guld, skulle dock aldrig din moder få svepa och begråta dig. Ingen, ingen skall jaga hundarna och fåglarna bort från ditt huvud!

Döende höjde sin röst den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Ack, jag kände dig nog och såg förut, att jag aldrig
kunde dig röra, du bär ett hjärta av järn uti bröstet.
Dock, besinna dig väl, att jag icke över dig drager

gudarnas vrede den dag, då Paris och Föbos Apollon
skola, så tapper du är, vid Skaiska porten dig dräpa!

Honom, när än han talte, den skymmande döden betäckte:
själen ur lemmarna flög och till Hades boningar nedfor,
sörjande djupt sin lott att skiljas från ungdom och styrka.

Men till den döde ropade än den stolte Akillevs:
Dö du blott! Jag tager en gång min lott, när det täckes
Zevs att sända mig den och de andra odödliga gudar.
Sagt, och kopparlansen med hast ur liket han ryckte,
slängde den bort och drog från den döde hans blodiga rustning.

Akajerna sprungo fram och beundrade den fallnes härliga skapnad och växt. Som seden var, gav var och en honom ett styng av sin lans.

— Nu är han betydligt mjukare att röra vid, sade de, än då han stod med sina eldbränder där nere vid skeppen.

— Upp, vänner, ropade Akillevs, och låt oss strax gå mot murarna för att se, om troerna nu, då Hektor är fallen, vilja utrymma borgen, eller om de fortfarande våga hålla stånd! Men vad är det jag säger? Obegraven och obegråten ligger ju ännu Patroklos därnere, och honom får jag ej glömma för något annat. Upp därför, ni ynglingar, och låt segersången klinga, medan vi föra denne man med oss:

Äran vi vunnit är stor, den gudomlige Hektor vi dödat,
vilken i staden så högt som en gud av troerna tillbads!

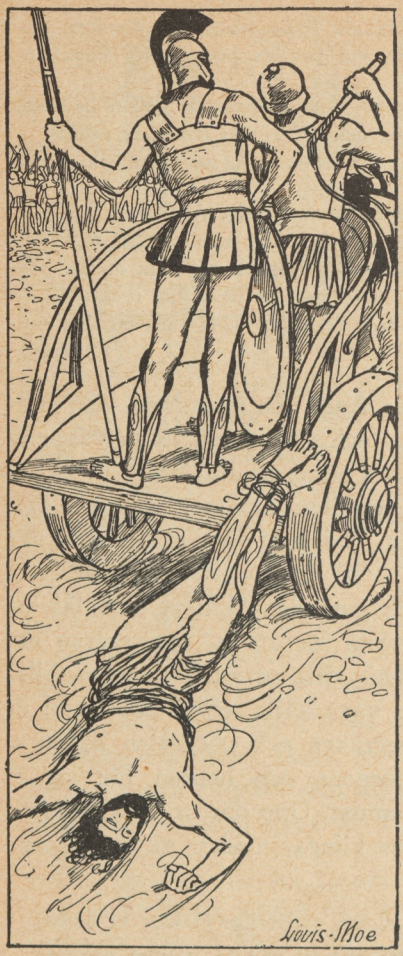

Han lutade sig ned över Hektors kropp, fattade hans fötter, genomborrade deras senor mellan hälen och fotknölen samt drog remmar genom hålen och band remmarna vid sin vagn. Sedan sprang han upp på denna, ryckte till sig rustningen och piskade på hästarna. De satte sig i rörelse, och Hektors lik släpade med utslaget hår efter vagnen bland dammet på marken.

Då Hekabe uppifrån muren

såg detta skamliga dåd, slet hon sitt hår, rev itu slöjan och slängde den ifrån sig samt brast i förtvivlad gråt. Priamos rusade till porten och ville ut, och då troerna höllo honom tillbaka kastade han sig på marken, ropade dem alla vid namn och besvor dem att låta honom få sin vilja fram.

— Kära vänner, bad han, släpp mig och låt mig ensam gå dit bort! Jag skall så innerligt bedja den grymme, förfärlige mannen. Kanske har han försyn för mina gråa hår. Han har ju själv en gråhårig fader!

— Ack, hur skall jag, arma moder, längre kunna leva, snyftade Hekabe, då du, Hektor, är död, du som var min stolthet och min ära och ett värn och en räddning för oss alla!

Kring de båda gamla jämrade sig alla troer, både män och kvinnor. Men borta i den fallnes palats satt Andromake och arbetade flitigt på en vävnad, glänsande med dubbel duk och många skiftande bildverk. Hon hade nyss befallt sina trälinnor att sätta en stor kittel på elden och värma vatten till bad, som Hektor skulle få, då han uttröttad kom hem från drabbningen. Ännu hade hon inte fått ringaste budskap om honom. Plötsligen hörde hon jämmer och sorgeskri från tornet. Hennes lemmar började darra, och skytteln föll ur hennes hand.

— Följ mig, ni två, sade hon till de båda när-

maste tärnorna; jag vill se, vad som är på färde. Nyss hörde jag min svärmoders röst därutifrån. Hjärtat slår i mitt bröst och hoppar mig upp i halsen, och benen stelna inunder mig. Säkert är det Hektor det gäller; jag är rädd, att Akillevs är över honom och gör ett förfärligt slut på hans olycksaliga djärvhet!

Utom sig av ängslan sprang hon med häftigt klappande hjärta bort till tornet, följd av de båda tärnorna. När hon trängt igenom kämparnas vimmel och stod på muren och blickade nedåt, märkte hon strax Akillevs vagn, och efter denna såg hon sin Hektor släpad med hängande armar och hår och omhöljd av damm. Vid denna syn skymde det för hennes ögon, hon svimmade och föll baklänges, och från hennes huvud flögo diademet, bindeln, huvan och slöjan. Priamos döttrar och hans sonhustrur skyndade till och togo henne i sina armar. Länge låg hon som livlös. När hon återkom till sans, återkom även minnet av hennes förlust, och hon suckade under snyftningar och gråt:

— Hektor, Hektor, att du så kunnat övergiva mig och vår lille oskyldige son! Var skall nu den faderlöse finna skydd, då han stötes bort och aktas ringa? Ack, hos ingen annan än sin stackars ensamma, gråtande moder! Det blir annat det än när du levde! Då var honom intet gott nog; då

fick han sitta i ditt knä och matades med den läckraste märgen och det mjällaste lammköttet, och när han sedan lekt sig trött, fick han ljuvligen somna i sin ammas armar på bäddens svällande dynor, mätt och nöjd och glad i sitt hjärta. Men nu är du borta, du som var hans och allas vårt skydd; du skall ligga där nere sargad och naken, och alla dina högtidskläder, som vi vävt och sytt åt dig, de hänga här i palatset, tomma och till ingen nytta. Ack, dem alla vill jag samla och bränna i blossande eld, ty du, min Hektor, skall aldrig bära dem mer.

Så klagade hon gråtande, och runt omkring gräto alla Trojas kvinnor med henne.

---

26. PATROKLOS LIKFÄRD.

Då Akillevs återkom till lägret, lät han först myrmidonernas skara tre gånger tåga runt om Patroklos. Därpå lade han Hektors lik framstupa i stoftet. Sedan lät han krigarna i tusental sätta sig ned och bjöd dem på en stor åminnelsemåltid. Slutligen bad han Agamemnon, att akajiska hären nästa dag skulle få hjälpa till med bålets tillrustning. Sedan han fått Agamemnons löfte härom,

gick han äntligen och lade sig ute vid havet på ett ställe, där stranden var renspolad av vågsvallet.

Utmattad som han var av vaka, sorg och strid, överväldigades han snart av sömnen. Därunder

nalkades honom Patroklos vålnad. Den var till storlek, gestalt, röst och klädnad alldeles lik den levande Patroklos.

— Sover du, min vän, hörde Akillevs vålnaden säga, och glömmer du mig, som du i livet dock

aldrig glömde? Bränn och jorda mig snart, ty innan det skett, vilja själarna icke släppa mig över floden in bland sig, och jag måste därför hemlös irra hit och dit utanför Hades portar. Hjälp mig, jag ber dig därom under tårar! Så snart jag blivit hedrad genom elden, skall jag aldrig mer gå igen. Du skall snart följa mig. Och ännu ett ber jag dig om: göm icke mina ben fjärran från dina, utan liksom vi levat samman på jorden, så låt ock våra ben vila i samma gyllene urna!

— Allt vad du bjuder, vill jag göra, suckade Akillevs. Men kom närmare, så att vi må kunna omfamna varandra och med ömsesidig klagan lätta våra hjärtan!

Han sträckte sina armar mot vännen. Men han famnade endast luften. Med ett pipande ljud sjönk vålnaden som en rök ned i jorden.

Akillevs vaknade och sprang upp, och då han inte såg någon, utbrast han i klagan, att de döda endast voro bleka skuggor.

På morgonen sände Agamemnon en stor skara med Meriones i spetsen upp till Idaberget för att hämta ved. Först drevos åsnor, och efter dem följde män med yxor och snodda rep. Massor av träd fälldes och klövos till ved. Denna lastades på åsnorna, och dessutom tog varje vedhuggare ett stort trä med sig. När skaran återkommit, lade

alla sina bördor ifrån sig och satte sig att åse begravnings-högtidligheterna.

Akillevs befallde myrmidonerna att väpna sig. Vagnskämpar och körsvenner ordnade sig i spetsen för liktåget. I mitten bars Patroklos av sina närmaste vänner på en bår; huvudet uppbars av Akillevs. Hela liket var täckt av hår, som vännerna skurit av sig och kastat på. Sist följde fotfolket i en ändlös rad. När tåget kommit till utsatt plats, sattes båren ned, och den samlade veden travades upp till ett bål, som var hundra fot i fyrkant. Akillevs skar av ett par av sina långa bruna lockar och lade dem i vännens hand. Därpå sattes likbåren överst på bålet. En mängd får och oxar slaktades. Ur alla tog Akillevs fettet och täckte därmed den döde från fot till huvud. Närmast båren ställde han krukor med olja och honung. Runt omkring lade han de slaktade fårens och oxarnas kroppar. Dessutom lät han slakta och lägga dit fyra präktiga hästar och två av sina yppersta hundar. Slutligen förde han fram de tolv troiska ynglingar, som han tillfångatagit, dräpte dem och lade dem på veden. När detta var gjort, tände han bålet och ropade:

— Hell dig, Patroklos! Allt vad jag lovat, fullkomnar jag nu. Tolv av de förnämsta troernas söner följa dig i elden. Men Hektor sänder jag icke med; honom skola hundarna sluka.

Då lågorna ej strax ville flamma upp, höjde Akillevs en gyllene pokal och offrade dryckesblot åt vindgudarna Nordan och Västan. De kommo från havet, jagande molnen framför sig, och satte fart i branden. Hela natten igenom stod Akillevs vid bålet med pokalen i handen och anropade den dödes skugga. När morgonen grydde, föll bålet samman. Då det brunnit till glöd, lät Akillevs hälla vin så långt som elden nått. Därpå samlades benen, och man skilde därvid noga Patroklos ben, som lågo i mitten, från troernas och offerdjurens ben, som lågo utåt kanterna. Patroklos ben höljdes omsorgsfullt med en dubbel hinna av ister och lades i en gyllene urna. Därpå utstakades på marken en rundel, men på Akillevs befallning gjordes den endast medelmåttigt vid; efter hans egen död kunde den göras större, sade han. Längs den utstakade linjen lades en ring av stenar, och där innanför kastade man upp en gravhög av jord.

När högen var färdig, ville de akajiska hövdingarna bege sig till sina tält. Men Akillevs bjöd dem bli kvar och bad dem sätta sig i en stor krets. Ty han ämnade nu anställa kämpalekar till den dödes ära.

Först tävlades i *kappränning*. Första priset var en skön och slöjdkunnig slavinna och en stor trefot med öron, det andra en sexårig häst, det

tredje ett glänsande bäcken, det fjärde två talenter i guld och det femte en dubbelurna.

— Dessa belöningar, sade Akillevs, stå nu här inom kretsen och vänta på segrarna. Kunde jag själv tävla, så skulle jag nog föra första priset till mitt tält, ty mina odödliga hästar äro verkligen de bästa av alla. De stå dock nu och sörja sin gode körsven och äro därför utom tävlingen. Men ni övriga må pröva edra spann.

Fem hjältar reste sig och ställde sig i rad: Evmelos, Diomedes, Menelaos, Antilokos och Meriones. Akillevs pekade ut en förtorkad trästubbe mellan två vitgråa stenar som mål och skickade den gamle Fönix dit för att se efter, att allt gick rätt till. Under tiden gav Nestor sin son Antilokos goda råd.

— Du har de trögaste hästarna, sade han, men det är inte bara dem det kommer an på. Dum är den, som låter sina djur ränna efter behag och rita ut banan, som dem lyster. Den, som är klok, han ser alltid på målet och vänder just i rätta ögonblicket. Ge högerhästen slak töm, och mana på honom med piska och rop, men böj dig själv åt vänster och håll vänsterhästen så tätt intill stenen, att navet nästan rör vid den! Men akta dig för all del att köra fast, ty det skulle vara en faslig skam! Har du bara vänt och fått försprång, så kör nog sedan ingen om dig.

På givet tecken satte alla i väg; dammet stod som ett moln om dem, hästmanarna fladdrade, och vagnarna gingo än på marken, än hoppade de upp och foro långa stycken i luften. I början körde alla ganska jämsides, men efter vändningen vid målet började det bli stor skillnad. Först kom Evmelos med sitt utmärkta spann och näst honom

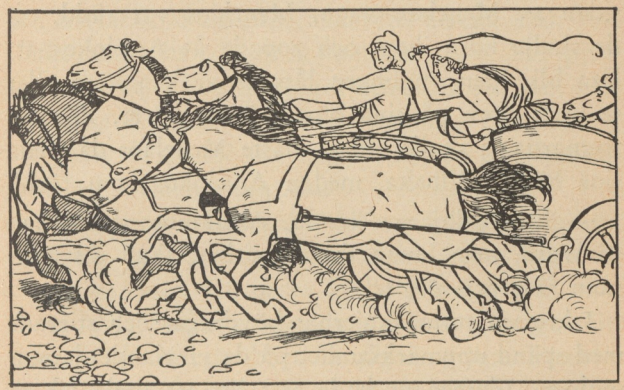

Diomedes med de hästar han tagit från Äneas. Dessa lade sina nosar på Evmelos, värmde honom i ryggen med sin andedräkt och trampade nästan upp i hans vagn. Ett tu tre gick det emellertid på tok för båda två. Diomedes tappade piskan och stod sedan och grät i sin vagn av förargelse. Strax därefter knäcktes oket för Evmelos, så att hästarna skildes åt, och stången föll till marken. Evmelos själv ramlade ur och slog sig hårt på armbågarna,

munnen, näsan och ögonbrynen; hans ögon fylldes av tårar, och rösten stockade sig i hans hals. Diomedes tröstade sig nu över sin piska och körde förbi. Näst honom kom Menelaos. Men just som denne kommit till ett ställe, där jorden var urgröpt och snedskuren av vinterbäckarnas vatten, hojtade Antilokos på sina hästar och drev dem alldeles på sidan av Menelaos vagn. Menelaos var rädd, att de skulle köra ihop, och ropade åt Antilokos att låta bli. Men ynglingen låtsade varken höra eller se utan drev på sina hästar ännu värre. För att vagnarna ej skulle välta, måste Menelaos då hålla sina hästar tillbaka, medan Antilokos kom förbi.

— En vildhjärna är du, Antilokos, skrek han förargad, men innan du får priset, skall du minsann få svärja dig fri.

I kretsen sutto akajernas hövdingar och stirrade med spänd uppmärksamhet på de virvlande dammmolnen. Idomenevs hade satt sig att speja på en höjd ett stycke ifrån.

— Ser jag rätt eller galet? ropade han. Något måtte ha gått på tok för Evmelos, för nu tycker jag Diomedes är främst.

— Så du pladdrar, sade Ajas lokrern; du är gammal och allaredan skumögd, men du borde inte prata så mycket, ty här finnas yngre och skarpsyntare män än du. Evmelos är nog ännu i spetsen.

— Din elake grälmakare, ropade Idomenevs, kom hit och slå vad! Agamemnon må vara vårt vittne!

Ajas reste sig förargad, men Akillevs bad dem båda sitta ned och hålla sig lugna, så skulle de strax få se, vem som hade rätt. I detsamma kom Diomedes framrusande; hjulen flögo över sanden, och hästarna skummade av svett. Därpå kom Antilokos och tätt bakom honom Menelaos. Ett spjutkast efteråt syntes Meriones och allra sist den förolyckade Evmelos, drivande spannet framför sig och själv dragande sin vagn. Akillevs såg medlidsamt på Evmelos och sade:

— Genom vilket missöde komma dessa hästar sist, som dock äro de bästa? Första priset må Diomedes ha, men det andra bör ges åt Evmelos.

— Nej, Akillevs, ropade Antilokos ivrigt, mitt pris får du inte ge bort åt någon annan. Evmelos är skicklig och hade säkert kommit först, om han med riktig andakt hade bett gudarna om skydd mot alla missöden. Men det har han nog i dag försummat. Vill du ge honom något annat, så står det dig fritt, men mitt pris efterskänker jag inte; det vill jag försvara mot vem som helst.

Akillevs log åt hans iver och lät i stället hämta ett bronsharnesk till skänk åt Evmelos. Men Menelaos reste sig vred, fick av en härold en spira i handen och sade:

— Nej, Antilokos, kom nu hit och ställ dig, som brukligt är, vid din vagn och tag piskan i hand, och svär vid Poseidon, att det ej var med uppsåt du hindrade min vagn!

— Du är över mig i ålder och makt, svarade Antilokos fogligt, och du vet nog, hur lätt det är för en häftig och obetänksam yngling att förgå sig. Var därför god och ursäkta mig; jag avstår gärna priset och ger dig hellre bot för min förseelse, än jag gör dig till min ovän.

Härmed tog han hästen och ledde honom till Menelaos.

— Nu ger jag själv efter, sade då denne glad, din ungdom har besegrat mitt hjärta, Antilokos, och dessutom ha ju både du och din broder och din fader utstått mycket för min skull. Men akta dig att en annan gång bruka sådana där knep!

Menelaos lämnade hästen tillbaka och tog i stället bäckenet. De två talenterna tog Meriones. Sedan var dubbelurnan ensam kvar. Den räckte Akillevs då åt Nestor som ett minne av Patroklos begravning, och gubben tackade honom med många och vältaliga ord.

Nu skulle tävlingen i *knytnävskamp* börja. Akillevs ledde fram en sexårig åsna, otämjd men stark och arbetsduglig; den skulle vara första priset. Det andra blev en dubbelpokal.

I blinken reste sig den store knytnävskämpen

Epeos, som tillika var en stor byggmästare. Han lade sin hand på åsnan och sade:

— Denna är min. Men vill någon ha dubbelpokalen, så må han komma fram! Jag skall då med största nöje krossa hans kropp och knäcka hans ben, och vårdare bör han ta med sig, så att han genast kan bäras bort.

Evryalos, en av Diomedes vänner, antog den vänliga inbjudningen. Båda spände gördel om livet, skörtade upp sig och virade buffelhudsremmar kring händerna, så att dessa blevo som hårda klubbor. Så rustade foro de på varandra. Åskådarna kunde icke se, hur nävarna gingo, men hörde mycket väl, hur de smällde mot käkarna. Slutligen gjorde Epeos ett utfall och slog Evryalos vid örat, så att han hoppade till och ramlade omkull. Epeos lyfte upp honom och lämnade honom åt hans vänner. Det behövdes väl, att de togo hand om både honom och hans dubbelpokal, ty själv var han sanslös, hängde huvudet på sidan och spottade blod.

Därnäst skulle det tävlas i *brottning.* Akillevs utsatte som första pris en trefot av tolv oxars värde och som andra pris en slöjdkunnig slavinna, värd fyra oxar. Ajas telamoniden och Odyssevs gingo fram, skörtade upp sig och grepo tag i varandra. Det brakade till i ryggarna på dem båda, och var de knepo fast i varandra, blev det röda

strimmor både på axlarna och sidorna. Kampen drog ut så länge, att åskådarna började bli otåliga.

— Lyft mig, annars lyfter jag dig! skrek Ajas.

Han lyfte sin motståndare i vädret, men den listige Odyssevs satte i detsamma med sådan kraft sin häl i knävecket på honom, att han knixade till och ramlade baklänges med Odyssevs över sig. Odyssevs lyfte honom ett stycke men orkade ej mer utan föll tillsammans med honom. När han och Ajas tredje gången skulle ta itu med varandra, sade Akillevs:

— Nu kan det vara nog; ni ha båda segrat, och jag vill ge eder lika pris.

Sedan de rest sig och återtagit sina platser, började tävlingen i *snabblöpning*. Första priset var en prydlig sidonisk silverskål, det andra en tjur, det tredje en halv talent i guld. Ajas lokrern, Odyssevs och Antilokos ställde sig i rad, Akillevs pekade ut målet, och de tävlande satte i väg. Ajas fick strax försteget, men Odyssevs var honom så nära, att han flåsade honom i nacken. Ivrig efter segern anropade Odyssevs sin skyddsgudinna om större kraft och tog ut sprången det mesta han kunde. Just som båda sträckte handen mot silverskålen, halkade Ajas och ramlade omkull med näsan mitt i smutsen. Odyssevs fattade silverskålen. Ajas åter sprang upp, grep tjuren vid hornen, spottade smutsen ur munnen och sade:

— Bestämt har Atena förhäxat mina fötter; hon är jämt till hands och hjälper sin käre Odysseus som en riktig mamma.

Alla skrattade hjärtligt. När Antilokos strax därpå kom in som tredje man och tog sin halvtalent, sade han:

— Nu syns det, att de eviga unna snabblöpningens ära även åt äldre män. Ajas är en smula äldre än jag, men Odysseus hör till forntidsmänniskorna, och dock kan ingen tävla med honom i lopp — utom Akillevs förstås.

— Det där skall du inte ha sagt förgäves, sade Akillevs smickrad; jag skall öka ditt pris med en halv talent.

Han stack guldet i sin väns hand och övergick därefter till tävlingen i *lanskamp*. Segraren skulle få ett silverbeslaget svärd, och sedan skulle han och motståndaren sinsemellan dela Sarpedons präktiga rustning. Diomedes och Ajas telamoniden gingo emot varandra. Ajas råkade Diomedes sköld,

men Diomedes stötte undan Ajas sköld och måttade sin lans rakt mot hans hals. Hövdingarna sprungo då emellan och hejdade Diomedes. Denne tog svärdet och delade sedan rustningen med Ajas.

Så följde *klotkastning*. Akillevs tog fram en stor och skrovlig järnkula. Denna skulle kastas och tillika bli den bäste kastarens lön. Polypötes och Leontevs samt Ajas telamoniden och Epeos ställde sig i rad. Epeos orkade blott ett litet stycke, och alla akajerna skrattade åt honom. Något längre kom Leontevs. Ajas kastade över de utsatta målen. Slutligen grep Polypötes kulan och slängde den virvlande åstad långt utom kretsen. Folket ropade högt sitt bifall, och Polypötes vänner sprungo efter kulan och förde den till hans skepp.

Nu blev det *bågskyttarnas* tur att tävla. Akillevs män buro fram en skeppsmast och bundo sedan ett streck med ena änden vid mastens topp och med den andra kring foten på en duva. När detta var gjort, reste de masten, och Akillevs lovade tio dubbeleggade yxor åt den bäste skytten och tio enkeleggade åt den näst bäste. Tevkros och Meriones stego fram och lottade om ordningen. Tevkros blev den förste. Han träffade strecket, så att det skars av och blev hängande utefter masten, medan duvan i en stor krets svingade sin väg. Folket jublade vid detta skott. Men Meriones, som i förväg dragit en pil ur kogret, ryckte i blinken bågen ur

Tevkros hand, lade pilen på strängen, siktade och tryckte av. Pilen gick tvärsigenom duvans vinge strax intill kroppen och föll sedan till jorden samt borrade sig ned i sanden framför Meriones fötter. Men duvan flaxade till masttoppen, satte sig där med hängande näbb och slokande vingar och damp sedan till marken helt nära masten. Folket såg med förundran på mästerskytten Meriones, då han steg fram och tog sina dubbelyxor som pris.

Till sist ställde Akillevs i kretsen ett bäcken, värt en oxe, samt där bredvid en lans. Dessa skulle vara pris för de skickligaste i *lanskastning*. Meriones och Agamemnon reste sig.

— Atrevs son, sade då Akillevs artigt, vi veta förut, att du är överlägsen i lanskastningens konst. Tag därför utan tävlan detta pris! Lansen vill jag ge åt Meriones, om du ej har något däremot.

Smickrad av detta hövlighetsbevis tog Agamemnon bäckenet, medan Meriones fick lansen. Åt överhärolden Taltybios gav Akillevs slutligen en särskild belöning.

---

27. HEKTORS LIKFÄRD.

Efter tävlingarnas slut skingrade sig åskådarna för att äta kvällsvard och gå till vila.

Men Akillevs kvaldes av tanken på sin nyss hög-

lagde vän. Han vände sig hit och dit på sitt läger och lade sig än på ena sidan, än på ryggen, än framstupa. Han kunde dock inte få en blund i sina ögon. Snart reste han sig därför och vandrade otröstlig längs havsstranden, tills det började gry. Då spände han för hästarna, band Hektor efter vagnen och släpade honom tre gånger kring Patroklos hög. Hade ingen skyddat liket, skulle det efter denna misshandel varit alldeles vanställt. Men förut hade Afrodite dag och natt tagit vård därom, och denna gång skyddades det av Apollon.

När gudarna sågo, hur illa Akillevs bar sig åt mot sin fallne fiende, intogos de alla, utom Hera och Atena, av medömkan och bådo den fyndige Hermes att stjäla bort liket. På tolfte dagen efter Hektors död sade Apollon:

— Vad ni gudar ändå äro grymma och hätska! Hur ofta har icke Hektor givit er rikliga offer, och nu unna ni honom ej ens en hederlig begravning. Ni hjälpa endast den förfärlige Akillevs, som inte vet, vad billighet är, utan endast tänker på våldsbragder, alldeles som ett grovt och rovgirigt lejon. Mången har ju mistat sin broder eller sin ende son och låter dock slutligen blidka sig. Men när denne berövat sin fiende livet, binder han honom vid vagnen och släpar honom kring sin döde vän, fast denne varken kan ha gagn eller ära därav. Se, hur han i sitt vilda raseri miss-

handlar det stumma stoftet!

— Säg vad du vill, svarade Hera förbittrad, men inte kan du väl ändå jämföra Hektor och Akillevs med varandra! Hektor är ju bara ett människobarn, men Akillevs har en gudinna till moder. Du var ju själv med på hennes bröllop, din falske harpspelare och förrädare!

— Hejda dina bittra ord! sade Zevs strängt. Icke ens gudarna äro varandra jämlika, och av alla människor var mig Hektor den käraste. Dock vill jag ej låta Hermes stjäla hans kropp; Akillevs moder skulle för övrigt strax tala om det för honom. Men kalla hit Tetis, så skall jag be henne ge sin son ett hälsosamt råd!

Iris skyndade strax ned i silvergrottan och bad Tetis komma med. Denna höljde sig i en nattsvart mantel och följde budbärerskan. Vågorna skilde sig framför dem, och de voro snart uppe på jor-

den samt höjde sig därifrån till Olympen. Atena lämnade Tetis sin plats, och Hera räckte henne till välkomst en gyllene pokal.

— Du är tyngd av sorg, det vet jag väl, sade Zevs, men jag har dock kallat dig hit, och jag skall nu säga dig varför. I nio dagar ha gudarna tvistat om Hektors lik, och det har till och med varit fråga om att låta Hermes stjäla det. Men jag har ej velat tillfoga Akillevs denna vanheder, ty jag har alltid hyst vänskap och aktning för dig. Skynda dig nu och hälsa din son, att vi vredgas på honom, därför att han i sin vrede ej vill taga lösen för Hektors lik.

Tetis sänkte sig till myrmidonernas läger och gick in i sin sons tält. Hon satte sig bredvid honom, smekte med handen hans kind och sade:

— Älskade son, hur länge skall du så med suckar och tårar förspilla ditt liv? Endast litet därav har du kvar; må du därför njuta av det lilla, som ännu är dig beskärt! Jag kommer nu med en hälsning från Zevs själv; gudarna, säger han, vredgas på dig, därför att du i din vrede ej vill ta lösen för Hektors lik.

— Är detta Olympierns vilja, svarade Akillevs genast, så skall jag icke säga nej, ifall någon kommer och bjuder mig lösen.

Medan mor och son sålunda talade med varandra, flög Iris på Zevs befallning till Ilion. Där

fann hon endast jämmer och sorg. Utanför konungapalatset sutto Priamos söner gråtande, och mitt ibland dem låg den gamle på marken och rev med händerna i stoftet. Inifrån huset hördes klagan av konungens döttrar och sonhustrur. Iris nalkades Priamos, viskade hans namn och hälsade från Zevs, att han borde fara till Akillevs och bjuda lösen för sin sons kropp. Priamos lyssnade darrande, och när gudinnan försvunnit, sprang han upp och befallde, att två vagnar skulle spännas för, en med hästar och en med åsnor. Sedan gick han i sin skattkammare, som var klädd med cederträ och rymde en mängd stora dyrbarheter. Han ropade på Hekabe och omtalade för henne, vad han hade i sinnet.

— Har du då alldeles mistat förståndet! utbrast hon snyftande. Får denne falske och blodige man dig blott i sitt våld, så känner han varken ömkan eller försyn. Åh, jag skulle vilja bita mig in i hans innersta lever och sluka den!

— Jag låter ej avhålla mig av dina olycksprofetior, svarade Priamos, ty jag har själv hört gudinnan och sett henne framför mig. Bjuder Ödet verkligen, att jag skall dö vid akajernas skepp — välan, må han då dräpa mig där, den stolte Akillevs, blott jag först slutit min son i min famn och fått mätta mig med tårar.

Han öppnade kistornas lock och tog fram den

lösen han ville bjuda: tolv högtidsmantlar, tolv täcken, tolv mattor, tolv livrockar och tolv kappor, tio talenter i guld, fyra bäcken, två trefötter och en dyrbar pokal. De troer, som voro samlade i pelargången, drev han därefter bort med sin stav.

— Ut med er, lättingar, skrek han åt sina söner; jag önskar, att ni alla dött i stället för Hektor! Laga strax vagnarna i ordning och packa ordentligt in allt, så att jag snart får ge mig i väg!

Förskräckta över den gamles häftighet lade sönerna alla dyrbarheterna i en stor kista, lyfte denna på en stark, fyrhjulig vagn och spände för ett par starka åsnor. Själv tog Priamos med sig Idäos och satte hästarna för sin egen vagn. När allt var färdigt, räckte honom Hekabe en pokal och uppmanade honom att gjuta dryckesblot åt Zevs och bedja om ett varsel. Alla blickade mot himlen. De sågo då en örn på breda vingar sväva fram över staden till höger om dem. Vid detta lyckobud sprang Priamos jublande upp på sin vagn, lät Idäos sätta åsnevagnen i rörelse och körde efter, så det dånade i portvalvet. Sönerna följde med till muren men vände där tillbaka.

Äldringarna fortsatte sin färd, körde över Skamander vid det vanliga vadstället, passerade Ilos gravvård och stannade sedan en stund för att vattna åsnorna och hästarna i floden. Härolden spejade ängsligt omkring sig i skymningen.

— Där ser jag en man komma, sade han, och jag är rädd, att han gör slut på oss båda. Låt oss fly med hästarna — eller låt oss hellre falla ned och be honom om förbarmande!

Håren reste sig på Priamos huvud, och han kände sina lemmar förlamade av fruktan. Men den, som nalkades, var Hermes, dock icke i gudaskepnad utan i gestalt av en ung konungason med

kinderna fjunade nyss i ungdomens älskliga fägring.

Han gick fram, fattade Priamos hand och sade:

— Fader, vart ämnar du dig mitt i djupa natten, medan andra människor sova? Fruktar du icke akajerna, som ligga här strax intill? Om någon av dem såg dig fara med så stora dyrbarheter, kunde han lätt frestas att råna dig, och varken du eller din ledsagare skulle kunna motstå honom, ty ni äro ju båda gamla. Men jag skall icke göra dig något ont utan tvärtom försvara dig, ty du påminner mig om min vördade fader.

— Ja, svarade Priamos, det är ett vågspel jag har framför mig. Men tydligen håller någon av gudarna sin hand över mig, då han sänder mig en så god ledsven, som du synes vara.

— Är det för att rädda undan en del av dina skatter, som du färdas på detta sätt? frågade Hermes. Eller överge ni kanske alla Ilion, sedan det ej längre värnas av din son Hektor?

— Vem är du, käre vän, utbrast Priamos, som talar så ömt om min olycklige son?

— Honom har jag ofta sett, svarade Hermes, medan vi myrmidoner stodo och betraktade striden på avstånd; jag är en av Akillevs män.

— Är du det, sade Priamos ivrigt, så berätta mig strax, huruvida min son ännu ligger vid skeppen eller om Akillevs redan huggit honom i stycken och kastat honom för hundarna!

— Han ligger ännu likadan som för tolv dagar sedan, svarade Hermes; Akillevs har misshandlat honom, men han har ej tagit skada därav. Du skulle bli förvånad, om du såg, hur frisk och skön han ligger. Blodet är avtvått, och de många såren äro igengrodda.

— Håll till godo med denna pokal, min vän, utbrast gubben glad, och hjälp mig att komma fram till Akillevs tält!

— Fresta mig ej med gåvor, gamle man! sade Hermes. Utan Akillevs vetskap mottager jag inga dyrbarheter. Jag skall i alla fall troget ledsaga dig.

Han besteg vagnen, fattade piskan och drev på hästarna, så att de snart voro vid lägret. Vid vallgraven sutto vakterna vid sin kvällsvard. Hermes sträckte sin stav över dem, så att de somnade. Ostörd kunde han sålunda komma över graven, öppna porten och skjuta för bommarna igen. Därpå körde han fram till Akillevs tält, som var om-

givet av tätt pålverk. I pålverket fanns en port, vilken tillslöts med en bom, som var så stor, att tre män behövdes att draga den undan. Hermes öppnade den ensam och förde in vagnarna på den rymliga förgården. Här räckte han Priamos handen och sade:

— Åldrige man, jag är Hermes, en av de evige och av Zevs själv sänd att vara din ledsven på denna färd. Sedan jag lyckligen fört dig hit, vänder jag tillbaka. Gå nu in till Akillevs och besvär honom vid hans son och fader och moder, så att han må röras i sitt hjärta.

Så snart Hermes sagt detta, var han försvunnen. Priamos steg ned från vagnen och skyndade in i tältet. Där satt Akillevs, omgiven av sina vänner. Han hade nyss ätit sin aftonmåltid, och bordet stod ännu framme. Plötsligt sprang Priamos fram, kastade sig till Akillevs fötter och kysste hans händer. Alla i tältet sågo häpna på varandra, men Priamos sade:

— Tänk på din fader, du gudalike Akillevs! Även han står nu på gravens tröskel, även han lider kanske, då han ingen son har hos sig, som kan skydda honom mot olyckorna. Han känner dock fröjd i sitt hjärta, var gång han hör, att du ännu lever, och dag för dag hoppas han, att du skall återvända. Men jag, eländige man, jag har hopplöst förlorat den son, som var mig kärast;

honom har du nyligen dräpt, då han försvarade sin fädernejord. För att köpa hans lik har jag kommit hit med riklig lösen. Hys nu försyn för gudarna, och förbarma dig över mig! Tänk på din

egen fader och besinna, att jag dock är vida mer att beklaga än han:

Det, som jag lider, ej än en dödlig lidit på jorden —
ack, att lyfta till munnen den hand, som mördat hans söner.

Akillevs sköt sakta gubben ifrån sig. Han grät över sin ensamme fader och sin döde vän, och vid hans knän grät Priamos över sin son. Men sedan

Akillevs lättat sitt hjärta med tårar, sprang han upp, reste gubben från hans knäböjande ställning och sade:

— Mycket ont har du i sanning lidit, gamle man. Men hur har du vågat dig ensam hit till dina söners baneman? Du måtte ha ett hjärta av järn i ditt bröst. Men sätt dig nu här på stolen och låt sorgerna vila en stund. Två bäcken har Zevs stående vid sin sida, det ena med goda håvor och det andra med onda, och ur dem blandar han människornas öden. Mycket gott har han skänkt min fader: makt, rikedom och en odödlig maka. Men till gengäld har han givit honom den onda lotten, att hans ende son skall dö i förtid. Så ha ock gudarna tilldelat dig mycket gott men därjämte även ofrid och sorger. Dock må du ej sörja utan uppehåll, din sorg kallar i alla fall ej din son åter till livet.

— Nej, nej, svarade Priamos; så länge min Hektor ännu ligger obegraven, vill jag ej vila. Ge mig honom strax tillbaka, tag de gåvor jag bjuder som lösen, och återvänd sedan med dem till ditt fädernesland!

— Besvära mig icke med böner! sade Akillevs uppbrusande. Jag har redan av min moder fått bud från gudarna, att jag borde låta dig återlösa din son. Jag förstår även mycket väl, att någon av de eviga måtte ha fört dig hit, ty annars hade

du varken kunnat passera vakten eller draga undan bommarna. Upprör mig därför ej i onödan med din jämmer utan sätt dig! Jag kunde annars lätt trotsa Zevs bud.

Bävande lydde gubben. Akillevs sprang ut, spände ifrån hästarna och åsnorna samt ledde in Idäos och bjöd honom en stol. Därpå lät han ta upp ur kistan de dyrbarheter, som utgjorde lösen för Hektors lik. Två mantlar och en livrock lämnades dock kvar; i dem skulle liket vara svept under hemfärden. Sedan kallades slavinnorna ut för att två och smörja och svepa den döde. Detta skedde dock avsides, så att Priamos ej såg det. När slavinnorna voro färdiga, gåvo de Akillevs bud. Han kom då ut och lade Hektor på en bår, och denna lyftes sedan upp på åsnevagnen. Akillevs suckade härvid och sade:

— Vredgas icke, Patroklos, ifall du därnere i Hades förnimmer, att jag utlämnar Hektor till hans fader! En stor lösen har jag mottagit, och du skall därav få din andel.

Han gick nu åter in i tältet och bjöd Priamos och Idäos på en präktig måltid. Priamos betraktade med beundran sin värd och förvånades över hans gudomligt fagra gestalt. Akillevs å sin sida beundrade den gamles vördnadsvärda anlete och klangfulla stämma. Då de sett sig mätta på varandra, bad Priamos, att han skulle få gå till vila,

ty han hade varken legat i bädd eller suttit till bords, sedan hans son föll. Akillevs lät sina slavar och slavinnor ute i försalen reda ett par bäddar med mattor till underlag samt purpur- och ylletyger till täcken.

— Lägg dig därute, gamle man! sade Akillevs vänligt. Hit in komma allt emellanåt akajernas konungar för att rådgöra med mig, och om du låg här, kunde någon av dem lätt få se dig och berätta det för Agamemnon. Då är jag rädd, att det kunde bli en smula dröjsmål med utlämnandet av liket. Men säg mig nu, hur många dagar du behöver till Hektors begravning; jag skall då hindra vår här från att strida, så ni få vara ostörda.

— Ack, vill du göra detta, ropade gubben glad, då gör du mig en stor välgärning. Vi äro ju hårt inspärrade, och bränslet till bålet måste vi hämta från bergen. Nio dagar ämna vi hålla dödsklagan i husen över min son, på den tionde bränna vi honom, och på den elfte kasta vi upp högen. På den tolfte kunna vi sedan strida igen, i fall detta verkligen skall vara så nödvändigt.

— Må det ske, som du önskar, svarade Akillevs kort; i elva dagar skall jag hålla akajerna tillbaka.

Sedan detta var avtalat, lade sig både Akillevs och hans gäster att sova. Även alla andra sovo, både människor och gudar. Hermes ensam sov ej.

Sedan de båda gamla vilat en stund, närmade sig guden Priamos huvudgärd och sade:

— Du är minsann inte rädd, gubbe, som kan sova så lugnt mitt ibland fientliga män. Akillevs har visserligen skonat dig och tagit lösen för din son, men tre gånger så mycket skulle nog dina söner få betala i lösen för dig, om Agamemnon fick veta, att du var här.

Priamos blev rädd, steg upp och väckte Idäos. Tyst spände de för hästar och åsnor och åkte hastigt genom lägret ut på fältet. Hermes lagade därvid så, att varken vakterna eller någon annan märkte dem. Då han fört dem till vadstället försvann han och återvände till Olympen. Det var då så långt lidet, att det började ljusna i öster.

I Troja hade man av oro över konungens äventyrliga färd ej kunnat sova. Kassandra hade gått upp på Ilions högsta torn. Där stod hon och spejade mot vadstället. I den svaga gryningen märkte hon något, som rörde sig på vägen. När det kom närmare, såg hon hästarna och fadern och efter honom åsnevagnen med Idäos och en likbår. Hon ropade då, att Priamos var i antågande med Hektors kropp. Alla, som hörde det, sprungo ut på vägen och omringade vagnarna. Priamos befallde dem ge plats och körde upp till kungapalatset.

Här lyftes Hektor från båren och lades på en

praktfull likbädd. Kring denna ställdes sångare, som uppstämde dödskväden, och under uppehållen mellan kvädena brusto kvinnorna i högljudd klagan. Andromake trädde med sin son Astyanax fram till den döde hjälten, lade sina mjällvita armar om hans huvud och klagade:

— Älskade make, i din ålders blomma har du gått bort, och mig och denne vår lille son och oss alla har du lämnat utan värn. Ack, Astyanax, bort till skeppen skola vi släpas; som slavar skola du och jag tjäna under en omild herre. Eller kanske skall någon akajisk kämpe gripa dig och slunga dig ned från tornet till hämnd för någon fader, broder eller son, som fallit för din faders mäktiga

hand. Ty blid var du icke i stridens vimmel, min Hektor! Bitter är nu sorgen hos ditt folk, bittrare hos dina föräldrar, men allra bittrast hos din Andromake, vilken du ej från dödsbädden räckte din hand, ej i dödsstunden skänkte ett minnesord, som hon sedan under dagens och nattens gråt kunde gömma i sitt hjärta!

— O, Hektor, utbrast Hekabe; gudarnas älskling var du i livet, och gudarnas älskling är du efter döden. Hur ömt ha de ej bevarat dig, hur frisk och duggig ligger du icke här i palatset, som om du kallats av Apollon genom en av hans pilar!

— Du, Hektor, så talade därefter Helena, du var mig av alla mina svågrar städse den bäste. Många år äro nu försvunna, sedan din broder i en olycklig stund rånade mig från min fädernebygd. Mycket har jag här fått lida. Men av dig hörde jag aldrig ett ont eller smädligt ord, utan var någon omild mot mig, så höll du honom alltid tillbaka och ställde med ditt goda hjärta och ditt vänliga tal allt till rätta. Väl må jag därför begråta dig och begråta mig själv, ty nu har jag icke längre någon tröstande vän kvar i Troja — ack, här sky de mig ju alla.

Medan de så klagade, snyftade folket runt omkring.

Men så snart den första sorgen hade lagt sig, befallde Priamos, att tillredelserna till begrav-

ningen strax skulle börja. Män sändes till skogs med oxar och åsnor och samlade under nio dagar ved till ett ofantligt bål. Detta restes utanför stadsmuren. På tionde dagen var det i ordning. Man lyfte då upp Hektors bår på toppen därav och tände det. Dagen därpå släcktes glöden med vin. Hektors ben samlades och lades i ett gyllene skrin, som omvirades med purpurmantlar och sattes i en grav. Kring graven byggdes en krets av väldiga stenar, och inom denna uppkastades en hög. Medan detta skedde, sutto spejare runt om för att vakta på akajerna, så att dessa ej skulle kunna överraska de arbetande. Så snart högen var färdig, begåvo sig alla upp till Ilion och firade där en lysande griftemåltid.

Sålunda jordade troerna sin ypperste hjälte, den hästomtumlande Hektor.

---

28. AKILLEVS SISTA ÖDEN.

Någon tid efter Hektors likfärd sågo troerna en väpnad skara komma ridande mot staden. I spetsen red en ung och skön kvinna, och hennes ledsagare voro även kvinnor. Det var den ryktbara drottning *Pentesilea* med sina sköldmör eller *amasoner*. Hon kom för att hjälpa Priamos mot akajerna.

Pentesilea; uttal: Päntesilea. — *Amasoner;* uttal amasåner.

Jublande sprungo troerna sina nya bundsförvanter till mötes. Priamos gick ut och förde amasonerna till sitt palats. Han bjöd Pentesilea på ett präktigt gästabud och gav henne de dyrbaraste skänker. Uppmuntrad härav gjorde hon ett högtidligt löfte, att hon skulle döda Akillevs och bränna akajernas skepp.

Tidigt följande morgon svingade hon sig upp på sin häst, tog två lansar i vänstra handen och sin dubbeleggade stridsyxa i den högra. De andra amasonerna följde henne till häst, och efter dem kommo troerna på stridsvagnar eller till fots, anförda av Paris och Hektors övriga bröder. Akajerna häpnade, när de sågo sig anfallna av fiender med så underligt utseende och ett så ovanligt stridssätt. Det blev en hård strid, och både akajer, troer och amasoner föllo.

Endast en del av akajerna hade brytt sig om att rycka ut, ty de tänkte, att efter Hektors fall hade de ingenting att frukta av troerna. Flera hjältar hade därför stannat i lägret. Bland dem voro Akillevs och hans frände Ajas telamoniden. De lågo på Patroklos gravhög och förargade sig över, att de numera icke hade någon värdig motståndare att mäta sina krafter med.

Medan de sålunda lågo overksamma, hörde Ajas

Ovanligt stridssätt; akajerna och troerna stredo aldrig till häst.

stridsropen närma sig. Han lyfte huvudet och såg på Akillevs.

— Stridsbroder, sade han, vad var det för ett

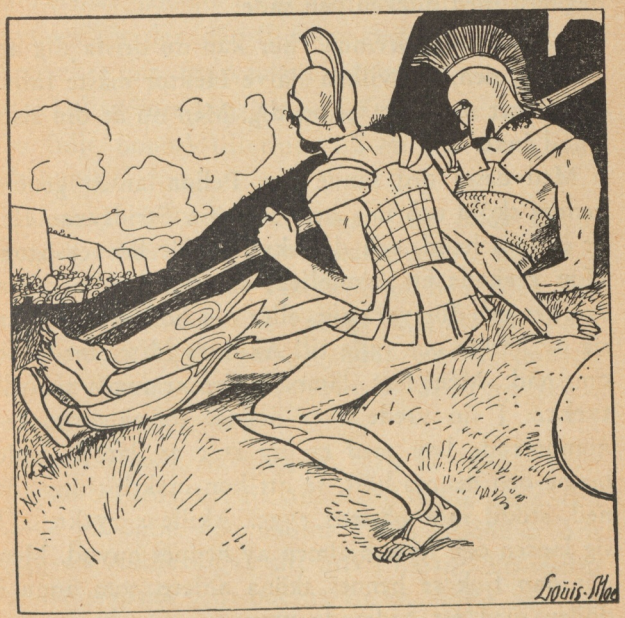

ljud som nådde mitt öra? Låt oss gå dit bort och se, vad som händer.

Akillevs satte sig upp och lyssnade. Braket hördes allt starkare. Båda ryckte till sig vapnen, hoppade upp på sina vagnar och körde till fältet. Där sågo de amasonerna fara fram bland stupande

akajer. När Pentesilea upptäckte Akillevs, slungade hon sin lans mot honom. Men den studsade tillbaka från hans sköld. Akillevs mätte sköldmön och hennes häst med blicken och sade:

— Säg mig, kvinna, hur kan du drista dig att gå emot den, för vilken själve Hektor måste falla? Vansinnet måtte ha gripit dig. Men nu är din sista stund inne.

Med dessa ord sände han Pelion-lansen genom hennes sköld och in i hennes bröst. Stridsyxan föll ur hennes hand, och det skymde för hennes ögon. Hon tvekade ett ögonblick, om hon skulle draga svärdet och försvara sig, eller om hon skulle kasta sig av hästen och falla till Akillevs fötter med bön om nåd. Men han lämnade henne ingen tid till tvekan. I sin vrede över hennes förmätenhet genomborrade han med en ny stöt av lansen både henne och hennes häst, så att hon maktlös dignade ned, stödd mot hästens rygg. Akillevs ryckte till sig lansen och löste hjälmen av hennes huvud. Men när han fick se hennes sköna anlete, som ännu i döden med ett bedjande uttryck var riktat emot honom, intogs han av vemod. En mängd akajer, som nyss hade sprungit för hennes stridsyxa, stormade nu fram och ville genomborra henne med sina spjut. Ivrigast av dem var den vedervärdige Tersites. Men Akillevs höll dem undan och sade, att intet ont fick tillfogas den stupade mön; hon

skulle oskadd utlämnas till troernas härolder för att få en hederlig begravning.

— Vilken tok är icke den store Akillevs! skrek då Tersites hånande. Står han icke nu och hänger huvudet för den där flickans skull, som gjort oss så mycket ont. Ett vackert ansikte är nog att alldeles kollra bort hans svaga hjärna. Men hon skall lika fullt, honom till trots, bli ett rov för gamar och hundar.

Härmed rände han sin lans i den döda sköldmöns öga. Men detta var smädarens sista dåd. Rasande av harm höjde Akillevs sin hand och gav honom på kinden ett så väldigt slag, att han tumlade omkull, kippade efter andan och låg död på marken. Stumma av förfäran veko de kringstående undan.

Kampen hade nu upphört, och en härold från Priamos begärde, att ett stillestånd skulle ingås, och att de på ömse sidor fallna skulle utlämnas och begravas. Akillevs gav sitt bifall härtill. Pentesilea och de stupade amasonerna blevo därpå av troerna brända och höglagda.

Den så ömkligen omkomne Tersites var en frände till Diomedes. Denne krävde därför bot för hans dråp och fick medhåll av Agamemnon. Vredgad häröver lät Akillevs hala sina skepp i havet och for till Lesbos för att därifrån segla hem. Men

Odyssevs skyndade efter och lyckades slutligen övertala honom att återvända till Troja.

Efter amason-drottningens fall voro troernas hövdingar nära att uppge allt hopp om seger. I rådsförsamlingen framställde somliga det förslaget, att man borde lämna Troja i akajernas händer och med palladiet och fädernas ben utvandra till främmande land för att där grundlägga en ny stad. Men medan de tvistade härom, kommo vakter och berättade, att en ny hjälphär till häst var i anryckande. Det var den mäktige krigarfursten *Memnon,* som härskade över etiopierna.

När Tetis fick kännedom om Memnons ankomst, skyndade hon till Akillevs och bad honom att icke deltaga i striden mot etiopierna. Ty om han gjorde det, så skulle han visserligen fälla Memnon, men strax därpå skulle han själv falla. Akillevs lovade henne att låta de övriga akajerna ensamma utkämpa denna kamp.

Nästa morgon sågo akajerna en stor här av mörkhyade krigare rycka mot lägret. Mitt ibland dem och högre än alla de andra syntes en ståtlig ynglingagestalt i strålande rustning. Det var Memnon. Sitt första anfall riktade han mot de skaror, som fördes av Nestor. Två av dennes män föllo för honom, och i detsamma kom en pil och dödade Nestors ena häst. När gubben såg Memnon nalkas med höjd lans, ropade han på Antilokos. Ynglingen

ilade till, ställde sig skyddande framför Nestor och slungade en stor sten mot Memnons hjälm. Men hjälmen höll, och Memnon genomborrade Antilokos, som sålunda med sitt eget liv räddade faderns.

Förtvivlad vände Nestor om, for med hast till Akillevs läger och berättade, att nu var även den man fallen, som näst Patroklos varit hjälten den käraste av alla; honom höll Memnon nu på att plundra. Vid denna underrättelse greps Akillevs av raseri, och utan att bry sig om moderns varning sprang han upp på sin stridsvagn och störtade mot Memnon. Det blev en häftig och långvarig envigeskamp dem emellan, ty båda voro utomordentligt starka och vapenskickliga män. Slutligen lyckades dock Akillevs jaga sin lans i Memnons bröst. Dock fick han ej den fallnes rustning; ej heller blev det någon strid om liket. Ty Zevs sände strax ned vindgudarna och lät dem genom luften föra den döde Memnon hem till hans fädernesland och hans fränder.

Sedan Memnon stupat, veko etiopier och troer tillbaka. Akillevs jagade efter dem ända fram till Troja. Han var nu fast besluten att sätta sin fot inom staden, kosta vad det ville. Utan att fråga efter lansar och pilar sprang han därför in i själva portvalvet. Här fattade han tag i dörrarna och redde sig att med sin övermänskliga styrka lyfta

dem från deras hakar och sålunda öppna väg för sina stridskamrater.

Men nu steg Apollon vredgad ned och gick emot Akillevs, liksom han fordom gått mot Patroklos. Gudens ögon flammade, pilarna rasslade i kogret vid hans skuldra, marken darrade under hans steg, och med dånande stämma befallde han Akillevs att vika bort.

— Är du nu där igen, fjärrskjutare? ropade Akillevs trotsigt. En gång förut har du sökt rycka segern ifrån mig. Men nu råder jag dig, att du lagar dig undan till de övriga gudarna; annars kunde min lans nå dig, hur odödlig du än är.

Den vredgade Apollon vände sig till Paris och uppmanade honom att skjuta Akillevs. Paris spände sin båge, lade en pil på strängen och tryckte av. Apollon styrde pilens väg, så att den borrade sig in i Akillevs häl, det enda ställe, där han kunde såras till döds. En stickande smärta genomilade hjälten ända upp till hjärtat, och som ett undergrävt torn störtade han till marken.

— Vem har på avstånd skjutit denna lömska pil mot mig? ropade han och såg sig omkring med vreda blickar. O, om jag hade honom emot mig i öppen strid, så att jag kunde slita honom i stycken och sända hans usla själ till Hades! Det anar mig, att det är den falske Paris, och att Apollon själv har riktat hans pil.

Med ett häftigt ryck drog han pilen ur såret och slängde den ifrån sig. Därpå tog han med sin osårade fot och med hjälp av lansen ett långt språng in bland troerna och dödade alla han kom åt. De övriga flydde förfärade. Akillevs borrade lansen i jorden och stödde sig därpå, medan han röt efter de flyende. Men snart blevo hans lemmar kalla och stela, och efter en stund släppte han sitt tag och störtade död till marken.

Med ett högt jubelskri lopp

18. — *Trojanska kriget.*

Paris fram och manade troerna att taga Akillevs kropp. Men akajerna rusade till för att rädda den. Ajas telamoniden lyfte den och släpade den ifrån muren, och Odyssevs gick efter och hindrade de anfallande. Slutligen lyckades också de båda hjältarna bringa liket i säkerhet.

Striden avbröts nu några dagar, ty på båda sidor hade många fallit. Hos akajerna brändes och höglades först Antilokos och sedan Akillevs. Till Akillevs begravning kom hans moder Tetis med alla neriderna; kring båren ställde sig nio olympiska sånggudinnor och sjöngo sina dödskväden, och Tetis och Briseis klagade sin sorg i vemodiga toner. Efter bränningen gömdes Akillevs ben i samma urna som Patroklos.

Så snart begravningsmåltiden var slut, anställde Tetis kämpalekar och utdelade stora kostbarheter såsom pris åt segrarna. Sedan lekarna utkämpats, reste hon sig och tillkännagav, att hon ville skänka sin sons oförlikneliga rustning åt den bland de akajiska hjältarna, som mest bidragit att rädda hans lik.

På en gång reste sig då Ajas, som burit liket, och Odyssevs, som värnat det. De båda hade egentligen aldrig varit vänner. Odyssevs hade hållit sig mera till Diomedes, Ajas mera till sin frände Akillevs. Ingendera ville ge efter, och båda fordrade att Agamemnon, Nestor och Idomenevs skulle

döma mellan dem. Nestor tog de båda andra avsides och sade, att tvisten på inga villkor finge slitas av akajiska furstar, ty hur dessa än dömde, skulle de alltid få en av de tävlande till fiende, antingen den starke Ajas eller ock den listige Odysseus. Bäst vore att föra fram de troer, som tagits tillfånga under kampen om Akillevs lik, och låta dem döma.

Så skedde. De troiska fångarna leddes till tingsplatsen och sattes å domarsätena, och Ajas och Odysseus framställde åter i allt folkets närvaro sina anspråk. Fångarna, som under striden lidit mera ont av den som kämpade än av den som bar, förklarade, att Odysseus var den, som gjort mest för likets räddning.

Glad mottog Odysseus den härliga belöningen. Men Ajas gick tyst till sitt tält. Där satte han sig utan att se på sin hustru *Tekmessa* eller sin son *Evrysakes* och utan att höra deras ord. Natten kom, men Ajas tänkte ej på sömn utan ruvade blott över skammen att ha aktats ringare än Odysseus. Så länge grubblade han häröver, och så våldsam var hans vrede, att han slutligen föll i vanvett. Mitt i natten sprang han upp och störtade ut. På fältet i närheten av hans tält gingo akajernas boskapshjordar i bet. Gripen av blint raseri rusade han in bland dem, huggande och stickande åt alla håll. När

Evrysakes; uttal: Evrysakes.

han rasat ut, var anfallet över, och han kom till besinning och såg, vad han gjort. Han fasade då och blygdes över sin förnedring. Dyster gick han in i sitt tält och tog farväl av Tekmessa och Evrysakes. Sedan drog han det svärd, som han efter enviget med Hektor fått i hedersgåva av denne, och satte det med fästet i marken och udden uppåt. Därpå lyfte han händerna mot himlen och sade:

— Om en ting beder jag dig, Zevs: Sänd, så snart jag fallit, min broder Tevkros hit, och låt honom taga vård om mitt lik, så att det ej kastas för fåglar och hundar! Men du Sol, som nu i din lysande vagn kör upp över himlens bryn, när du hunnit fram över Salamis blomstrande ängar, håll då in dina tyglar, och förkunna min åldrige fader och min olyckliga moder deras sons bittra öde!

Efter att ha sagt dessa ord störtade han sig på svärdet och var död.

---

29. PARIS FALL.

Efter Akillevs och Ajas död samlade sig akajernas hövdingar för att överlägga om vad som nu var att göra. Länge sutto de rådvilla. Slutligen reste sig Kalkas och förkunnade, att för Trojas

erövring krävdes två ting: för det första hjälp av Akillevs son Neoptolemos, som vistades hos sin moder på Skyros, för det andra de pilar, som tillhörde den på Lemnos kvarlämnade Filoktetes. Både Neoptolemos och pilarna måste hämtas, och den, som skulle göra detta, måste vara både modig och klok.

För färden till Skyros anmälde sig genast Odysseus och Diomedes. De kommo lyckligen till ort och ställe och träffade utanför kungapalatset den unge Neoptolemos, sysselsatt med manliga idrotter. När han märkte främlingarna, sprang han dem till mötes och förde dem till sin moder Deidamia och sin morfar Lykomedes. Odysseus berättade om Akillevs död, framställde sitt ärende och erbjöd sig att åt Neoptolemos avstå den gudomliga rustning, som Tetis nyss givit honom. Deidamia utbrast i klagan över sin makes fall och besvor Neoptolemos att icke kasta sig i detta förfärliga krig, som aldrig tycktes sluta. Lykomedes varnade även sin dotterson men sade sig dock ej vilja hindra honom. Ynglingen själv brann av iver att genom lysande bragder vinna ett lika ärorikt namn som Akillevs. Han omfamnade sin moder och sin morfar och skyndade glad ombord. En gynnande vind blåste upp, och inom kort styrde Odysseus skepp in i viken bakom Sigeons udde.

Till sin förvåning sågo hjältarna då, att en väl-

dig strid pågick, och att skeppslägret var i fara. Så snart de kommit stranden tillräckligt nära, fingo de veta, att den unge konung *Evrypylos* från Mysien, Telefos son och Priamos dotterson, hade anlänt med en stor här. Han stod nu med sina skaror vid vallgraven, färdig att inträngа i lägret.

Fulla av stridsiver hoppade de tre i land. Odysseys skyndade strax med Neoptolemos till sitt tält och räckte honom faderns rustning. Ynglingen drog den på sig och fattade Pelionslansen, som förut ingen mäktat svinga. Därpå skyndade han i Odysseys sällskap ut till de kämpande myrmidonerna. Den gamle Fönix omfamnade honom under glädjetårar och kunde ej nog beundra hans styrka och skönhet; det var, som om Akillevs hade återkommit från Hades, sade han. Myrmidonerna jublade, och även de övriga akajerna fröjdade sig vid hans åsyn. Neoptolemos bröt fram i striden med så överdådig djärvhet, att de segervissa mysierna måste draga sig undan. Evrypylos fortsatte visserligen att kämpa ända till aftonen, och följande dag förnyade han sitt angrepp. Men då föll han slutligen för Neoptolemos lans, och den mysiska hären flydde.

När denna fara var över, erbjöd sig Odysseys att hämta Filoktetes pilar. Denna gång tog han Neoptolemos med sig. Han avseglade och lade till vid det klippiga Lemnos. Här lät han sitt folk

stanna på skeppet och närmade sig med Neoptolemos varsamt den klipphåla, där han för många år sedan låtit lägga den ormbitne Filoktetes. Då de kommit helt nära, fann han, att grottan var tom. Men på marken därinne var en bädd av löv, och i den såg han en fördjupning, som visade, att någon nyligen hade legat där. Vid sidan stod dessutom en bägare, och bredvid denna lågo eldstål och flinta. Odyssevs kunde härav förstå, att Filoktetes icke var långt borta. Efter en stund såg han honom också komma. Han haltade på sin sjuka fot och suckade av smärta.

Odyssevs ville inte genast synas. Han höll sig därför på avstånd och skickade fram Neoptolemos. Denne hälsade och sade vem han var. Filoktetes blev övermåttan glad, ty han hoppades att nu äntligen bli befriad från sin mångåriga enslighet. Men när han sedan fick syn på Odyssevs och kände igen honom, greps han av vrede och fruktan och besvor Neoptolemos att vara hans försvarare mot denne lömske och illasinnade man. Men Odyssevs försäkrade honom dyrt och heligt, att han icke hade några onda avsikter utan endast kom för att föra honom tillbaka till akajernas här. Där skulle Filoktetes med gudarnas hjälp bli befriad från sin sjukdom, så att han kunde deltaga i striden och hämnas Akillevs död på dennes baneman, Paris. Filoktetes lät slutligen övertala sig. Odyssevs och Neoptolemos ledde honom till skeppet och läto honom få ett uppfriskande bad och en stärkande måltid. Därpå hissade de segel och styrde till Troja.

När de nådde Hellesponten, strömmade akajerna till stranden och mottogo dem med jubelrop. Filoktetes reste sig från sitt läger och sträckte ut sina matta händer. Odyssevs och Neoptolemos togo honom under armarna och ledde honom i land. Då akajerna sågo hans förbundna fot och hans avtärda utseende, kände de stort medlidande med honom. Odyssevs och Neoptolemos förde honom till den skicklige läkaren Podalirios. Denne under-

sökte noga det sjuka stället. Därpå tvådde han såret omsorgsfullt och smorde det med salvor. Slutligen lyfte han sina händer till gudarna och bad dem komma till hjälp med sin renande och helande kraft. Strax märkte Filoktetes, att smärtorna lindrades, såret läktes och krafterna återvände, och inom en stund sjönk han i en välgörande sömn. När han nästa morgon vaknade, kände han sig som en ny människa, och efter ett par dagar var han alldeles frisk.

Så snart han var stridsduglig, ryckte han med akajerna mot Troja. Han var då klädd i Herakles präktiga rustning samt bar Herakles båge och hans giftiga pilar. Var och en, som träffades av hans skott, var dödsdömd. Slutligen sprang Paris emot honom, skrytsamt svängande sin båge och sina pilar. Filoktetes vart då glad.

— Kom hit, du trojanske kvinnotjuv, ropade han, så skall du få din förtjänta lön!

Härmed sände han en pil, som rispade Paris i handen. Paris spände sin båge, men innan han var färdig härmed, kom en ny pil vinande från Filoktetes båge och råkade honom i veka livet. Darrande i hela kroppen vände sig Paris om, vacklade och föll i troernas armar. De förde bort honom och lade honom på en bår. Han kved och jämrade sig och ropade på alla läkekunniga, att de skulle komma och hjälpa honom. Men ingen kunde befria

honom från pilens smygande gift. Det spred sig snabbt i hans ådror, och inom en stund låg den fagre konungasonen stel och död.

---

30. TROJAS UNDERGÅNG.

När Paris var fallen, tog Deifobos den sköna Helena till drottning. Detta var mycket emot hennes egen vilja, ty hon kunde inte tåla Deifobos och ville tillbaka till sin rätte man. Deifobos övertog även befälet över Troja och slog flera gånger tillbaka akajernas anfall.

En dag reste sig Kalkas i de akajiska furstarnas råd och berättade dem ett järtecken, som han nyss förut skådat.

— Jag såg en hök jaga en duva, sade han, men duvan dolde sig i en klipprämna, så att höken icke kunde komma åt henne, hur länge han än lurade utanför. Då gömde han sig slutligen i ett närbeläget busksnår. Och se, strax vågade sig duvan ut i sin enfald, så att höken kunde slå ned och döda henne.

Alla sutto i djupa tankar, men ingen kunde tyda tecknet, förrän Odyssevs reste sig och sade:

— Atena, vishetens gudinna, har för mig uppenbarat meningen med detta tecken. Mitt råd är, att

vi bygga en jättehäst av trä. I dess inre skola våra käckaste män dölja sig. Hela den övriga hären avseglar till Tenedos. Blott en enda man stannar vid trähästen och narrar trojanerna att riva sin mur och föra in trähästen i staden. Sedan detta är gjort, ger han ett tecken åt dem, som äro vid Tenedos, och ett annat åt dem, som äro inne i hästen, och då skall det bli oss en lätt sak att bemäktiga oss Troja.

Kalkas prisade Odyssevs skarpsinne och sade, att hans tydning måste vara den rätta. Neoptolemos och Filoktetes, som voro nykomna, ville hellre försöka en stormning. Men alla de andra tyckte, att man fått nog av stormningar och slaktningar och därför borde följa Odyssevs råd.

Den skickligaste timraren och bildhuggaren i akajernas här var Epeos, han som vid Patroklos likfärd vunnit första priset i knytnävskamp. Han sattes till mästare för den stora trähästen. En massa timmer skaffades från berget Ida. Det höggs och sågades till grova plankor, vilka under Epeos ledning hopfogades och formades till en häst. På halsen fästades yvigt tagel, likaså i svansen, och under pannan insattes stora ögonklot av glas. På sidan av bålen gjordes en lucka, som var så fint infogad, att den icke märktes utanpå. Den kunde öppnas inåt, och från den kunde en stege släppas till marken. Då man klättrade uppför stegen och kröp

genom luckan, kom man in i en hålighet, som var så stor, att den kunde rymma flera vuxna män.

Efter tre dagars arbete hade Epeos sitt verk färdigt. Akajerna samlades och beundrade högeligen mästarens skapelse. Ty hästen såg så livslevande ut, att de varje ögonblick väntade att få höra honom gnägga.

Under tiden hade Odyssevs varit rastlöst verksam. För att med säkerhet kunna veta, hur krigarna i hästen bäst borde bära sig åt, sedan de blivit släpade in i staden, måste han skaffa sig noggrann kännedom om Trojas gator, portar och torn. Han höljde sig i en usel slavmantel och piskade sig själv, så att han fick blåmärken och svullnader på armar och ben. Så tilltygad smög han sig in i staden. Ingen brydde sig om den trasige tiggaren, utan man lät honom fritt stryka omkring överallt. Han lyckades till och med komma upp på borgen och in i Deifobos palats. Inte heller där var det någon,

som misstänkte honom, utom Helena. Hur vanställd han var, och hur skickligt han än förställde sin röst, kände hon genast igen honom och tog honom i enrum. Hon lovade heligt att ej röja honom, ty hon hade nu inga vänner i Troja, sade hon. Hon förde honom därpå omkring och visade alla palats och tempel, bland annat även det Atenatempel, där palladiet förvarades. Sedan han noga utspejat allt, hjälpte Helena honom genom en underjordisk gång lyckligen ut ur staden igen.

Så snart han återkommit till lägret, vände han sig till Diomedes och föreslog, att de tillsammans skulle lista sig in i Troja och stjäla palladiet. Diomedes var strax med om detta äventyr. Då det blivit natt, smögo de sig genom den underjordiska gången upp till borgen. Här mottogos de av Helena, som förde dem till Atenatemplet. De höggo ned tempelvakten och trängde in till det altare, där palladiet stod. Prästinnan Teano, Antenors gemål, ilade förskräckt till. Men Odyssevs förklarade, att han var hennes mans gästvän, och lovade att vid stadens erövring skona hela hennes hus. Teano lät dem då taga palladiet och återvända till akajerna.

I lägret var nu den stora trähästen färdig. Hären samlades till ting. Odyssevs reste sig.

— Nu, vänner, sade han, skola skeppen halas ut, tälten brännas och hela flottan segla till Tenedos. Men en behjärtad man behöva vi, som stan-

nar vid hästen och narrar troerna att draga honom in i Troja.

En ung man, som hette *Sinon*, trädde fram och förklarade sig villig härtill. Odyssevs tog honom avsides och sade honom vad han skulle säga och göra. Sinon lovade, att det skulle bli punktligt uträttat.

Flera av akajernas djärvaste hövdingar erbjödo sig att följa Odyssevs i hästen, bland dem Diomedes, Menelaos, Ajas lokrern, Neoptolemos och Filoktetes. Odyssevs lät dem stiga in, kröp så själv efter, drog upp stegen och stängde luckan.

Under anförande av Agamemnon och Nestor halades därpå skeppen i havet, tälthyddorna stuckos i brand, och hela flottan seglade ut och lade sig bakom Tenedos.

När troerna sågo röken virvla upp från skeppslägret, blevo de utom sig av häpnad, och än mera häpna blevo de, då de sågo alla akajernas fartyg segla sin väg. Till en början vågade de icke tro sina ögon, men då de sågo, att det icke var en villa utan en verklighet, upphävde de höga glädjerop och strömmade från staden ned mot det brinnande lägret. När de nalkades detta, fingo de se den stora trähästen. De stannade först på avstånd, stumma av förvåning. Men då vidundret icke rörde sig, kommo de närmare och ställde sig runt omkring för att riktigt ta det i skärskådande.

Somliga ropade, att man genast borde släpa hästen in i staden som ett segertecken. Andra skreko, att man i stället borde skjuta honom i elden eller vräka honom i havet. Bland dem, som ivrigast yrkade på hans förstöring, var prästen *Laokoon*.

— Ni kunna väl icke vara så vanvettiga, sade han, att ni föra denna akajernas olycksgåva in i vår stad! Säkert döljer sig därunder något svek. Nej, akajerna må vi rädas, även om de komma med gåvor.

Han ryckte ett spjut från en närstående trojan och slungade det mot hästen. Udden gick in i träet, skaftet stod rätt ut och dallrade av stöten, och ur hästens inre hördes en dånande klang såsom av malm. Troerna förfärades och ropade, att de hörde stämman av en gudomlighet, som vredgades över Laokoons tilltag. Laokoon tog då med sig sina båda söner och begav sig till stranden för att genom ett offer anropa Poseidon om skydd mot de avseglade akajerna.

Troerna gingo emellertid allt närmare, och slutligen vågade sig några djärva ynglingar alldeles inpå hästen. De upptäckte då, att något rörde sig i det höga gräset vid deras fötter. När de sågo efter, funno de, att det var en ung akajisk man. De drogo fram honom och ledde honom till Priamos. Sinon sträckte sina händer mot konungen och bönföll snyftande om förskoning. Priamos

bad honom lugna sig och säga vem han var.

— En akajer är jag, svarade fången, det vill jag inte förneka, ty om Sinon är en olycklig man, så är han dock ingen lögnare. Du kan gärna få höra mitt sorgliga öde, innan du låter dräpa mig. Jag är en frände till Palamedes, som atriderna läto mörda, och jag hotade att utkräva hämnd för hans mord. Detta fick den lömske Odysseus höra, och han svor då, att även jag skulle dö. På hans anstiftan uppträdde härom dagen den lögnprofeten Kalkas och förkun-

nade, att liksom akajerna ej kunnat få en lycklig hitresa, innan de offrat en ung mö, så kunde de ej få en lycklig hemresa, innan de offrat en ung man. Odyssevs uppmanade honom häftigt att säga offrets namn. I början tycktes han dra sig härför, den hycklaren, men då Odyssevs låtsades ansätta honom hårdare, nämnde han till sist mig. Jag blev strax gripen men lyckades en natt rymma och gömma mig i flodvassen. När de sedan givit sig av, smög jag mig fram och sökte skydd under denna heliga häst. Och nu må du göra med mig, vad du vill.

— Var inte rädd, sade Priamos vänligt, jag tänker inte göra dig något ont, bara du talar om vad meningen är med den här hästen, som du nyss kallade helig.

— Jag vet inte, om det är rätt av mig, snyftade Sinon, men mina landsmän ha ju själva förkastat mig, och då skola väl gudarna icke vredgas, om jag förråder denna viktiga hemlighet. Jag tror därför jag kan tala om det. Odyssevs och de andra akajerna ha alltid satt sin lit till Atena. Därför ha de ock nyligen rånat det palladion, som ända till nu skyddat Ilions borg. Men långt ifrån att vinna hennes hjälp genom detta rån ha de i stället endast väckt hennes vrede. Så snart Odyssevs och Diomedes fört palladiet till lägret, hoppade bilden tre gånger av förargelse upp från sitt fotställ.

Kalkas förkunnade då, att de inte hade annat att göra än fara hem. För att den förtörnade gudinnan ej skulle störta dem i fördärvet, sökte de försona henne med en offerskänk, större än någon man hittills skådat. Därför byggde de denna underbara häst. Men som de mycket väl kunde förstå, att ni skulle vilja föra in den i er stad för att vinna gudinnans ynnest, beslöto de göra hästen så stor, att ni inte skulle kunna få in den genom portarna. De hoppades, att ni då i vredesmod skulle förgripa er på det heliga verket och därigenom ådraga er gudinnans vrede, just som den här prästen nyss föreslog.

Troerna stodo ännu tvehågsna. I detsamma hörde de höga rop från stranden. Alla sågo dit. Havsytan låg spegelblank ända ut till synranden. Men från Tenedos kommo två oerhörda ormar simmande; deras huvuden och blodröda manar

stucko upp ur vågorna, och den övriga kroppen ringlade sig långt bakom utåt havet. Komna upp på land svängde de väsande sina tungor och sköto rakt mot det altare, där Laokoon och hans söner sysslade med offret. Innan de olyckliga visste ordet av, hade ormarna slingrat sig kring både faderns och gossarnas kroppar, bitit sig in i dem och krossat dem i sina gräsliga ringlar. När alla tre utandats sin sista suck, rätade ormarna ut sig och slingrade sig i långa bukter uppför höjden till Ilion. Där såg man dem slutligen försvinna under Atenas tempel.

En lång stund stodo troerna bleka och förfärade. Alla tyckte sig förstå, att ormarna voro sända av Atena för att straffa Laokoon för hans hot mot trähästen. Alla blevo därför ivriga att få in denna i Troja. Somliga satte hjul och rullar under hans fötter, andra snodde långa rep och bundo om honom. Men som ingen port var stor nog för honom, lät Priamos bryta ned en sträcka av stadsmuren. I triumf satte sig sedan tåget i gång. Priamos fattade själv i repen, och efter honom kommo flockar av ynglingar och ungmör, som drogo, medan de sjöngo festhymner till Atenas ära. Fyra gånger tog hästen emot, medan den släpades uppför, och var gång hörde troerna en dånande klang i dess inre. Men detta livade dem endast att taga i så mycket starkare, och de stannade ej, förrän de fått

sin märkvärdiga börda upp på torget framför kungapalatset.

Här anställdes ett stort gästabud för att högtidligen fira akajernas bortfärd och den heliga hästens införande i staden. Bland dem, som fröjdade sig mest, var Priamos och Deifobos. Även Helena var glad till mods, ty hon visste, att inne i hästen funnos hennes befriare och bland dem även Menelaos. På lek gick hon därför tre gånger kring hästen, trevade och klappade på hans yta, och till yttermera visso roade hon sig med att ropa namnen på de förnämsta akajerna och därvid härma deras gemålers röster. Hade ej Odyssevs varit däriinne, så hade detta skämt kunnat slå illa ut. Ty när Diomedes och andra hörde sina namn ropas, reste de sig och ville nödvändigt svara eller stiga ut. Men Odyssevs hejdade dem, så att de höllo sig stilla och tysta.

Festen varade långt fram på kvällen, och därunder blev mycket ätet och drucket. Slutligen saktade dock larmet av; sånger, flöjter och strängaspel tystnade; dansen avstannade, och alla troerna lade sig till vila.

Men vid midnatt gick Sinon till tornet över Skaiska porten, tände en fackla och svängde den flera gånger i luften. Efter en liten stund såg han i dunklet akajernas hela flotta skjuta fram bakom Tenedos, styra in i bukten och lägga till, och strax

därefter såg han mörka skaror skynda upp från stranden. Han smög då till trähästen och klappade sakta därpå. Hjältarna hörde ljudet och vände sig lyssnande till Odyssevs. Denne höll de otåligaste tillbaka, öppnade ljudlöst luckan, sträckte ut huvudet och spejade åt alla håll. Då han icke såg någon annan än Sinon, fällde han ned stegen, gick ur och lät även de övriga gå ur, allt så tyst som möjligt. Därefter befallde han somliga att bege sig till tornen, hugga ned vakterna och öppna portarna; andra skulle möta de anryckande akajerna och visa dem den stora öppningen i muren; andra borde tränga in i palatsen, döda de troiska hövdingarna och bemäktiga sig de största dyrbarheterna.

Odyssevs själv och Menelaos skyndade till sin gästvän Antenors hus och fäste en panterhud därpå, till tecken att det skulle vara fridlyst. Sedan bröto de sig in i Deifobos palats. Deifobos vaknade av larmet och flydde, men Menelaos jagade efter och stack sin lans genom hans kropp. Därpå sprang han vidare genom palatsets gångar för att finna Helena. Förfärad över stridsbullret och darrande för sin mans vrede hade hon gömt sig i en mörk vrå. Här fann henne slutligen Menelaos. Vid tanken på den skam hon en gång tillfogat honom genom att låta bortföra sig, höjde han sitt svärd för att döda henne. Men i nästa ögonblick veknade

hans hjärta. Han släppte svärdet, sprang fram och grep henne om handleden samt förde henne ut ur förstörelsen och hälsade henne ånyo såsom sin drottning.

Under tiden inträngde Ajas och Neoptolemos i Priamos och Hektors palats. Kassandra, som först av alla märkt överfallet, hade flytt till Atenatemplet och med sina armar omfattat gudinnans bild. Men Ajas störtade efter, och utan försyn för ställets helgd fattade han sierskan i lockarna och ryckte henne med våld bort från altaret. Neoptolemos rusade vidare genom konungapalatsen och dödade flera av Priamos söner. Vid Zevs-altaret på gårdsplatsen fann han Priamos själv. Neoptolemos svingade sitt blodiga svärd över den gamles vithåriga huvud och skilde det med ett hugg från kroppen. Därefter störtade han in i Hektors hus, slet Astyanax ur Andromakes armar och sprang ut i ett högt torn. Han grep den späde gossen vid ena foten och slungade honom ned i avgrunden.

På samma sätt foro segerherrarna fram i de övriga delarna av den erövrade staden. Av hövdingarna där skonades ingen utom Antenor och hans söner. Den ende, som för övrigt lyckades komma undan, var Äneas. När han såg, att Troja var oåterkalleligen dömt till undergång, tog han sin gamle fader *Ankises* på ryggen och sin lille son *Askanios* vid handen samt smög sig genom lågorna

och rökmolnen ut ur staden. Det lyckades honom att oskadd komma undan och att omsider grundlägga ett nytt rike.

Då morgonen efter denna förskräckelsens natt bröt in, stod hela Troja i brand. Lastade med rånade dyrbarheter och följda av en stor skara troiska kvinnor, som nu voro trälar, drogo akajerna för sista gången ned till sin gamla lägerplats. Innan de gingo ombord, stannade de på Neoptolemos bud vid Akillevs hög. Ty Neoptolemos ville, att den ypperste av trojanska krigets hjältar även skulle få det yppersta av trojanska krigsbytet på sin lott. Hans blick gled utefter raden av förnäma troiska kvinnor och stannade vid Polyxena, den yngsta och fagraste av Priamos tillfångatagna döttrar. Hon fördes upp på Akillevs hög och offrades åt den fallne hjältens skugga.

Efter mångåriga hårda strider hade akajerna äntligen nått sitt mål. Den rånade Helena var åter-

vunnen, och kvinnoråvarens ätt och hela hans stad voro tillintetgjorda. För segerherrarna återstod nu endast att återvända till sina hem. Men hade de ägt siargåva, skulle deras segerglädje varit ringa, ty de flesta av dem väntades av svåra och sorgliga öden.

Uppe på klipphöjden mellan Skamander och Simois, där akajerna vid sin första ankomst sett det mäktiga Troja med tinnar och torn lysa i solen, lämnade de nu endast rykande ruinhögar. Sedan branden slocknat, ha ruinhögarna täckt de gator, på vilka Hektor och Andromake vandrade, och under årtusenden gömt dem så väl, att man länge undrat, om Priamos stad någonsin funnits till, och huruvida berättelsen om trojanska kriget var något annat än en skön och fängslande dikt. Först i våra dagar har man återfunnit lämningarna av det mångbesjungna Ilion.

INNEHÅLL

	Sid.
1. Troja och Priamos	5
2. Eris-äpplet	10
3. Helenas rov	19
4. Krigsförberedelser	27
5. Första tåget mot Troja	38
6. Andra tåget mot Troja	44
7. Krigsutbrottet	53
8. De första krigsåren	59
9. Akillevs och Agamemnon	67
10. Odyssevs och Tersites	79
11. Menelaos och Paris	85
12. Diomedes bragder	102
13. Hektor i Troja	112
14. Hektor och Ajas	122
15. Vapenvila	127
16. Hektor vid vallgraven	131
17. En nattlig underhandling	138
18. En nattlig spejarfärd	149
19. Hektor tränger in i lägret	159
20. Hektor tränger fram till skeppen	168
21. Patroklos bragder och fall	179
22. Striden om Patroklos lik	189
23. Förberedelser till hämnd	201
24. Den rasande Akillevs	211
25. Hektors fall	221
26. Patroklos likfärd	235
27. Hektors likfärd	249
28. Akillevs sista öden	265
29. Paris fall	276
30. Trojas undergång	282

HISTORIA

fängslar oemotståndligt ungdomens håg.

I Saga finns många band, som livligt och medryckande berätta om flydda sekler. För skolbiblioteken äro dessa volymer av oskattbart värde. Välj t. ex.

9. **Trojanska kriget** av Homeros.
14. **Den unge boerhjälten** av A. Niemann.
50. **Kolumbus** av H. Gyllander.
55. **Marco Polos resor** av Elias Grip.
71. **Vikingaliv** av Rolf Nordenstreng.
72. **Drottning Karins ring** av Frans Hedberg, Jeanna Oterdahl, Sigrid Kruse m. fl.
85. **Konungariket i havet** av Rolf Nordenstreng.
100, 101. **Genom seklerna.** 1, 2 av Anna M. Roos.
111. **Ädla skuggor, vördade fäder...** av Hj. Eneroth.
119. **Kungabarn** av Hj. Eneroth.
121. **Hjältar och kungar från Albions ö** av Ch. Younge.
129. **Den gamla krönikan om hertig Erik** av Gunnar Ahlberg.
142. **Pojken som var med om allt** av Cornelius Moe.
145. **Australiens hemlighet** av Harald Johnsson.
154. **Genom öknen** av Henry Sienkiewicz.
160. **Kämparna i Ålleberg** av Gurli Linder, Lotten Dahlgren, Anna M. Roos, Julia Svedelius m. fl.
169. **Sveriges blåa band** av Nanna Lundh-Eriksson.
174. **Svart på vitt** av M. Iljin.
204, 214. **Vitt och Rött** 1. 2. av Nanna Lundh-Eriksson.

Denna litteratur skänker både kunskaper, glädje och behållning. Alla skolor och bibliotek erhålla rabatt.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Kungsholmstorg 13 A - Stockholm 12

SAGA

är den bästa bokserien.

215 olika band med sagor och äventyr, alla med många bilder.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Kungsholmstorg 13 A - Stockholm 12

Ungdomens Bibliotek

vår uppskattade bokserie för de unga, innehåller nu 34 rikt illustrerade band, samtliga synnerligen kunskapsgivande och verkligt intressanta. Fängslande berättelser från olika länder omväxla med utmärkta biografier och briljanta skildringar ur världshistorien, särskilt med vikt vid länge sedan svunna kulturepoker. Oumbärliga i skolans högre klasser samt i fortsättningsskolor och högre läroverk. Samtliga band borde finnas på den svenska ungdomens bokhyllor.

Utomordentlig ungdomsläsning av hög klass!

Pris pr ex. häft. 2: 75, i grönt skinnband 4 kr.

Fullständig förteckning sändes på begäran gratis och fraktfritt.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Kungsholmstorg 13 A - Stockholm 12

Alla som läsa Saga

få på köpet en hel del nyttiga kunskaper, som på ett lätt och lekande sätt inpräntas i läsarnas medvetande.

Det barn, som läst samtliga 215 delar av Saga, har blivit delaktigt av all världens rikaste *sagoskatter* och de vackraste *berättelserna* av de största författarna. Men ett sådant barn har också tillägnat sig en icke föraktlig portion kunskaper i *svensk* och *allmän historia, biografi, kulturhistoria, naturvetenskap* och *de geografiska upptäckternas historia*, varjämte det genom läsning av våra samlingar *sagospel* och *barndramatik* förkovrat sig i innanläsningens konst.

Barnbiblioteket Saga innehåller nämligen bland mycket annat:

Folksagor

från *Sverige, Frankrike, Tyskland, Ungern, Siebenbürgen, Holland, Flandern, Island, Japan, Indien, Ryssland, Alhambra, Grekland, Balearerna, Brabant, Pyrenéerna* och *Österlandet*. Bland sagoförfattarna i övrigt saknas ej heller *Grimm, Hauff, Andersen, Asbjörnsen, Moe, Wahlenberg, Beskow* eller *Nyblom*. Även *Shakespeares* dramer förekomma i sagoform.

Berättelser

ur världslitteraturen, sådana pärlor som *Stowe:* »Onkel Toms stuga». *Defoe:* »Robinson Kruse», *Swift:* »Gullivers resor», *Dickens:* »Lilla Nelly», »Oliver Twist» och »David Copperfield», *Amicis* »Hjärtat på rätta stället», *Kipling:* »Havets hjältar», *Mark Twain:* »Prinsen och tiggargossen», *Fraser:* »Kung Svarträv», *Kiewit:* »Dirk Trom», *Scott:* »Ivanhoe» och *MacIntyre:* »Grottpojken» skänka varje barn stor behållning och goda lärdomar. Bland författarna till smärre berättelser kunna nämnas sådana namn som *Bondeson, Forsslund, Fallström, Gyllander, Geijerstam, Hallström, Tor Hedberg, Heidenstam, Jerring, Selma Lagerlöf, Lieberath, Ossiannilsson, Anna Maria Roos, Z. Topelius, Anna Wahlenberg, Eva Wigström, Wranér* och *N. P. Ödman*.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Alla som läsa Saga

skaffa sig många intressen och ha alltid trevligt.

Historia

svensk och allmän är väl tillgodosedd i Saga. Barnen lära känna det gamla Greklands och Roms historia, både genom *Homeros* och *Anna Maria Roos* (nr 9, 100 och 101), de läsa om stenåldern (nr 48 och 63), om vikingafärderna (nr 71, 85 och 121), om *Katarina av Medici, Maria Stuart* och *Don Carlos* (nr 119). De kunna fördjupa sig i Englands historia (nr 121), vara med om Australiens kolonisering (nr 145), och lära sig älska *Washington, Lincoln* och *Napoleon* (nr 52, 72 och 68) och de leva med i boerkriget (nr 14). Om Sveriges och det övriga Nordens historia läsa barnen i nio Saga-band (nr 20, 71, 72, 85, 111, 119, 129, 140 och 160). Danmarks historia skildras i »Vitt och Rött» I och II (Saga nr 204 och 214).

Biografi och Kulturhistoria

äro rikt representerade. Våra största författare och konstnärer ha skildrat sina barndomsminnen (nr 35), och de unga läsarna få veta en hel del om många av våra stora män och kvinnor, t. ex. *Esaias Tegnér, Anna Maria Lenngren, J. L. Runeberg, Georg Stiernhielm* och *Jenny Lind* (nr 67), *Z. Topelius* (nr 128), och *Henrik Wranérs* Skånebilder ge en god skildring av skånska allmogens liv (nr 19, 31, 51 och 81).

Nybyggarlivet ute i Västern med dess mödor och arbete skildras i flera Sagaband (nr 33, 37 och 122), lapparnas vanor, seder och tänkesätt lära barnen känna i nr 88, och om kamratlivet och lärarna i Italiens skolor läsa de i nr 60.

Dramatik

sagopjäser och barnskådespel, mer än 200 stycken, ha under åren inflytit i Saga, mottagna med synnerlig entusiasm och fyllande ett länge känt tomrum.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Alla som läsa Saga

inse betydelsen av att införliva dessa samtliga delar med sitt bibliotek, helst i de starka röda biblioteksbanden.

De geografiska upptäckterna

Kolumbus och Marco Polos stordåd äro fylligt skildrade i Saga (nr 59 och 55) med fängslande och målande beskrivningar av *Amerika, Kina, Japan* och *Indien* vid tiden för dessa händelser.

Och en fängslande resa tvärs igenom vårt eget land kunna läsarna göra i den utomordentliga boken om *Göta kanal* (nr 169).

Äventyrsböcker

Barnens behov av god förströelseläsning är av Saga väl beaktat. Man finner i samlingen sådana välkända verk som *Verne:* »Jorden runt på 80 dagar» och »En världsomsegling under havet» m. fl., *Marryat:* »Styrman Hurtig» och »Jakob Ärlig», *Stanley:* »Selim och Kalulu», *Mark Twain:* »Tom Sawyer» och »Huckleberry Finn», *Cooper:* »Den siste mohikanen» och »Hjortdödaren», *Sienkiewicz:* »Genom öknen» och *May:* »Björnjägarens son» och »Öknens ande» samt de av alla pojkar så högt älskade »Buffalo Bill», »Den unge boerhjälten» och »Gula Vargen» — allt som allt en god exponent av äventyrsböckerna, sådana de skola vara.

Här uppräknade exempel ge endast ett svagt begrepp om vad Barnbiblioteket Saga kan betyda för en intelligent och receptiv ung läsare.

Pris pr kartb. kr. 2: 50, biblioteksband kr. 3: 50 pr ex.

Begär katalog i dag från

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

BARNTEATERN

är en företeelse, som i vår tid nått en oanad utveckling och fått större betydelse än forna dagars pedagoger kunde tro. Vad medför icke en dramatisk föreställning i skolan av brinnande intresse för uppgiften och ökad arbetsglädje, av ivriga försök till bättre betoning och ledigare rörelser, av allvarlig strävan att göra sitt allra bästa — allt resultat, som verka befrämjande på skolans arbete.

I de 22 banden av vår serie **BARNTEATERN** och de 4 banden av **UNGDOMSTEATERN** finns alla former av dramatisk underhållning. Små enkla tablåer och roliga sagospel för de mindre omväxla med historiska skådespel och mer skämtsamma stycken, som dock alla överensstämma däri, att de äro lätta att uppföra, innehålla korta, klara repliker och endast fordra ett minimum av dekorationer och dräkter.

* * *

Alla, som äro intresserade, kunna rekvirera vår fullständiga redogörelse för mer än 200 teaterstycken, med uppgift å antal akter och medspelande samt svårighetsgrad och andra anvisningar. Sändes gratis och fraktfritt.

* * *

Varje band kostar kart. kr. 2: 50. I rött biblioteksband kr. 3: 50.
Vanlig biblioteksrabatt beviljas.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG
Kungsholmstorg 13 A - Stockholm 12

Svenska
Barnboks-
Institutet
STOCKHOLM

BARNBIBLIOTEKET SAGA:

Andersens sagor I, II, III .. 112, 113, 127
Arabia land 176
Australiens hemlighet .. 145
Barnens paradis 96
Barnteatern 1—20 57, 92, 95, 104, 109, 123, 124, 137, 143, 149, 159, 172, 178, 184, 185, 191, 197, 198, 203, 210
Billy Boy 82
Björnjägarens son 99
Booker Washington .. 16
Bröderna Grimms sagor I, II 17, 87
Buffalo Bill 33
David Copperfield 201
De tre musketörerna 133, 134
Den heliga Genoveva .. 46
Den heliga Lucia 135
Den hemlighetsfulla ön 80
Den lille puckelryggen 91
Den siste mohikanen .. 37
Den underbara ädelstenen 34
Den unge boerhjälten .. 14
Det gyllene skinnet .. 98
Det sjunkna guldskeppet 61
Det var en gång 200
Diamantäpplet 32
Dirk Trom 175
Drottning Karins ring. 72
En liten naturdyrkare. 62
En världsomsegling under havet 70
Flickan från Texas .. 94
Frans Fladders frieri.. 173
Franska sagor 12
Fru Skata i trolltallen 156
Fågel Blå 147
Genom seklerna I och II 100, 101
Genom öknen 154
Genoveva 46
Glad sommar 181
Gossen från Nykarleby 128
Grimms sagor I och II 17, 87
Grin-Olle och Inga-Lisa 115
Grottpojken 63
Gula Vargen 15
Guldbockarna 79
Guldfågeln 167
Gullivers underbara resor 10
Gutenberg i Hönslösa.. 51
Havets hjältar 65
Hemma hos far 120
Hittebarnet 18
Hjortdödaren 138
Hjältar och kungar .. 121
Hjälten från Panama 105
Hjärtat på rätta stället 60
Huckleberry Finns äventyr 166
Hunden Tipp 13
I Hopparelland 196
I Hönslösa och Halmåkra 31
I juletid 153
I zigenarnas spår 183
Idrottsföreningen De Tre Falkarna 188
Indiska sagor 47
Ivanhoe I och II .. 77, 78
Ja och nej 26
Jako 122
Jakob Ärlig 157
Jan och Jon och Lill-trollet 141
Japanska sagor 40
Jim Jarvis 211
Jorden runt på åttio dagar 5
Jultomten 205
Jungman Niklas Bock 163
Kalven August 199
Kapten Grants barn .. 21
Kasper Kul 206
Kolumbus 50
Konungariket i havet. 85
Kung Svarträv av Atapaska 30
Kungabarn 119
Kungens lille doktor .. 215
Kämparna i Alleberg.. 160
Könnick 107
Lajla 88
Lasse den late 108
Lateper 165
Lilla Nelly 44
Lilla Tomine 49
Lillebror i Indien 148
Lill-Petter Gräshoppa . 73
Loffe 136
Lucia 135
Lyckogrisen 182
Lång, Längre, Längst. 130
Läxor och lek 161
Marco Polo 55
Maria Nyckelpigas äventyr 189
Mattias Sandorf 39
Medeltidssagor 6
Med MD 117 117
Mycket väsen för ingenting 125
Münchhausens äventyr 64
Månbarnen 118
Nalle Brum 164
Niklas Bock 163
Nordens apostel 140
Nulle Nallesson 212
Nybyggarna i Kanada 179
Oliver Twist 186
Olle på Söder 192
Onkel Toms stuga 4
Ormkungen 83
Pelle Frisk 90
Pelle Glader 213
Pelle Vallare 76
Peter Rosegger 54
Piff och Paff 187
Pojken som var med om allt 142
Prins Hummelum 86
Prins Prigio 158
Prinsar och prinsessor 58
Prinsen med guldkorna 103
Prinsen och tiggargossen 41
Prästgårdsbarnen i Graneby 89
Puttefnask och Storebrask 126
Pågar och töser 81
Pärlbandet 43
Robinson Kruse 2
Rosenfager 36
Rosen och ringen 74
Rulaman 48
Sagomoster 116
Sagor från Alhambra. 69
Selim och Kalulu 24
Silkesvinges sagor 106
Silvertornet 28
Silvervit 144
Skogslöparen 53
Skrattar bäst som skrattar sist 195
Solkatten 110
Soria Moria slott 168
Storebror Stark 139
Storfågeln 180
Styrman Hurtig 11
Svanevit och Rosenröd 38
Svart på vitt 174
Sven Orädd 97
Svenska Folksagor, I, II och III 1, 7, 150
Svenska sägner 20
Sveriges blåa band ... 169
Tattar-Anna 193
Tiden går 151
Tom Sawyer 146
Tom Sawyer på resa .. 194
Tom Sawyer som detektiv 190
Tomteberättelser 19
Tomteboda prästgård.. 102
Tomtefars sagor 25
Tomtesagor 22
Tripp, Trapp, Trull ... 66
Trippalätt och Klumpapå 162
Trojanska kriget 9
Trollbarnen som ville ha smörgås 152
Trollen i trollskogen .. 202
Trollfågeln 177
Trollsländan 132
Trollungen Jönsekluns 209
Tummeliten 170
Tusen och en natt, I, II och III 3, 8, 56
Tvillingarna 75
Två års ferier 27
Tyska folksagor 45
Var är Kisse Miss? .. 207
Vikingaliv 71
Ville Våghals 171
Vipp 208
Vitt och rött, I och II 204, 214
Ärpa, snärpa, gullvärpa 155
Öknens ande 93
Östan och västan 23
Över ryska snöfält .. 68

Svensk Läraretidnings Förlag

Pris kart. 2: 50 3 kr.

SAGA
9

TROJAN-
SKA
KRIGET

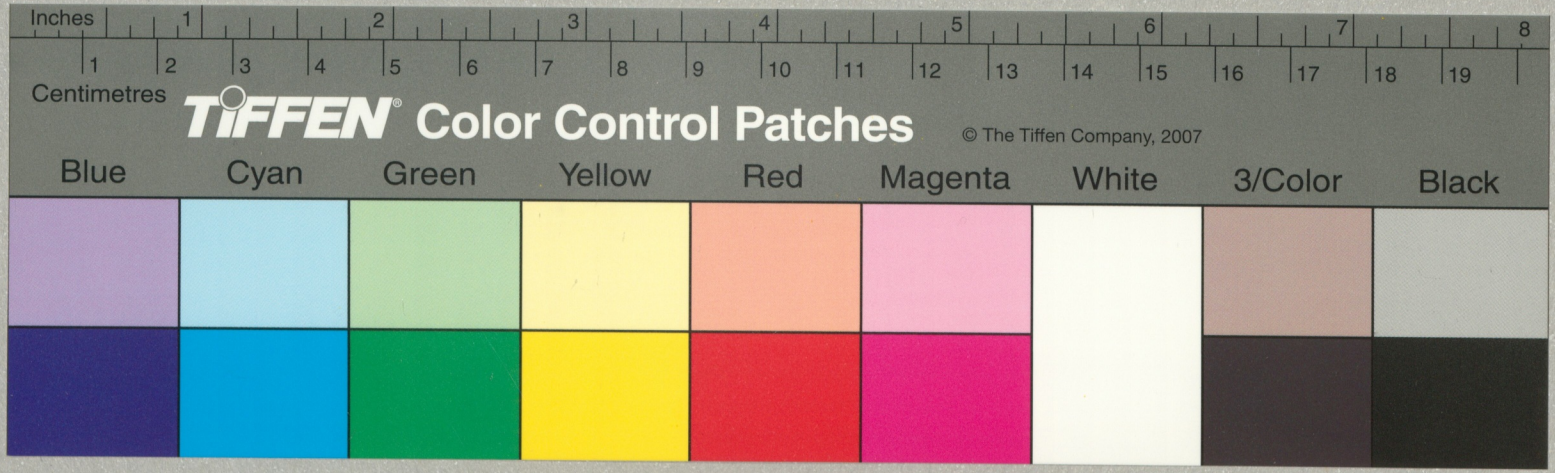
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black